FRÉDÉRIC BEIGBEDER

PRANCŪZIŠKAS ROMANAS

TYTO ALBA

FRÉDÉRIC
BEIGBEDER

PRANCŪZIŠKAS ROMANAS

Romanas

Iš prancūzų kalbos vertė
Lina Barštytė

VILNIUS 2010

UDK 840-3
Be97

Fréderic BEIGBEDER
UN ROMAN FRANÇAIS
Bernard Grasset, Paris, 2009

ISBN 978-9986-16-770-9

Kaip kad pavasarį maži vaikučiai auga
Paskui štai vasara jau čia
Žiema juos paglemžia, ir jie nebeatrodo
Tokie, kaip buvo kažkada.

Pjeras de Ronsaras, odė Antuanui de Šasteinė, 1550 m.

skiriu savo šeimai
ir Priscilai de Laforkad,
kuri irgi jai priklauso

Prologas

Esu senesnis už savo prosenelį. Per antrąjį Šampanės mūšį, kai kapitonas Tibo de Šasteinė 1915 m. rugsėjo 25 d. rytą 9 val. 15 min. krito tarp Siuipo slėnio ir Argono miško, jam buvo trisdešimt septyneri metai. Kad išpeščiau ką nors daugiau, turėjau su savo klausimais nuolat atakuoti motiną, nes šeimos didvyris buvo nežinomas karys. Jis palaidotas Bori-Peti pilyje Dordonėje (kur gyvena mano dėdė), o jo nuotrauką aš esu matęs Vogubero pilyje (kur gyvena mano kitas dėdė); prosenelis buvo lieknas, augus jaunuolis, vilkintis mėlyna uniforma, o jo šviesūs plaukai buvo kirpti ežiuku. Savo paskutiniame laiške mano prosenelei Tibo teigia, kad neturi replių spygliuotai vielai sukarpyti ir negali prasiskinti kelio į priešo pozicijas. Jis pasakoja apie kraštovaizdį, kuriame vyrauja lygumos ir kreidingas dirvožemis, apie nesibaigiantį lietų, kuris dirvožemį paverčia klampia pelke, ir prisipažįsta, kad gavo nurodymą rytojaus rytą pulti į ataką. Jis žino, kad netrukus mirs; tas laiškas panašus į *snuff movie* – siaubo filmą, nenaudojant specialiųjų efektų. Auštant jis įvykdė savo pareigą su žirondistų giesme lūpose: „Žūti už

Tėvynę – koks gražus likimas, vertas, kad jo trokštum!“ 161-ąjį pėstininkų pulką pasitiko kulkų kruša, kaip ir buvo galima tikėtis, mano prosenelis ir jo vyrai buvo suvarpyti vokiečių automatų kulkų ir uždusinti chloru. Taigi galima teigti, kad Tibo nužudė jo vadai. Jis buvo aukštas, dailus, jaunas, o Prancūzija pareikalavo, kad dėl jos imtų ir paaukotų savo gyvybę. Arba, veikiau dar kita hipotezė, kurios šviesoje jo likimas tampa stebinamai aktualus: Prancūzija pareikalavo, kad jis nusižudytų. Kaip japonas kamikadzė ar palestinietis teroristas, šis keturių vaikų tėvas sąmoningai paaukojo savo gyvybę. Šis kryžiuočių palikuonis buvo pasmerktas pasekti Jėzaus Kristaus pėdomis ir atiduoti savo gyvybę dėl kitų.

Esu kilęs iš narsaus karžygio, kuris buvo paaukotas spygliuotose vielose Šampanėje.

1

Pakirsti sparnai

Buvau ką tik sužinojęs, kad mano broliui paskirtas aukštesniojo laipsnio Garbės legiono kavalieriaus apdovanojimas, kai mane suėmė. Policininkai rankas už nugaros man antrankiais surakino ne iš karto, o tik po kurio laiko, veždami mane į *Hôtel Dieu* ligoninę, ir paskui rytojaus vakare, kai buvau atvesdintas į areštinę Paryžiaus Sitė saloje. Šalies prezidentas mano vyresniajam broliui buvo ką tik parašęs žavingą laišką, kuriame sveikino jį už indėlį skatinant Prancūzijos ekonomikos plėtrą: „Jūs esate tokio kapitalizmo pavyzdys, kokio mes ir siekiame, kapitalizmo, kuris grindžiamas verslumu, o ne spekuliacija." 2008 m. sausio 28 d. 8-ojo Paryžiaus mikrorajono policijos komisariate pareigūnai su mėlynomis uniformomis ir revolveriais bei guminėmis lazdomis už diržų išrengė mane nuogai norėdami apieškoti, konfiskavo mano telefoną, laikrodį, banko kortelę, pinigus, raktus, pasą, vairuotojo pažymėjimą, diržą ir šaliką, paėmė seilių mėginius ir pirštų antspaudus, kilstelėjo kiaušius, kad patikrintų, ar nieko neslepiu šikniaskylėje, fotografavo mane iš priekio, profilio, pasisukusį trijų ketvirčių

kampu, rankose laikantį antropometrinę lentelę, o paskui vėl nuvedė atgal į dviejų kvadratinių metrų ploto narvą, kuriame sienos buvo ištepliotos grafičiais, sudžiūvusio kraujo dėmėmis ir snargliais. Tuomet dar nežinojau, kad po keleto dienų dalyvausiu Garbės legiono apdovanojimo įteikimo mano broliui iškilmėse, vyksiančiose ne tokioje ankštoje Eliziejaus rūmų pokylių salėje, ir kad žiūrėsiu per įstiklintas angas, kaip parke vėjas kelia sumaištį ąžuolų lapijoje, regis, tarsi mojančių man ir kviečiančių į prezidento sodą. Gulint ant cementinio suolo maždaug apie ketvirtą valandą ryto tą juodą naktį, padėtis man atrodė aiški: Dievas tikėjo mano broliu, o mane apleido. Kaip du žmones, kurie vaikystėje buvo tokie artimi, galėjo ištikti toks skirtingas likimas? Ką tik buvau apklaustas dėl narkotikų vartojimo gatvėje kartu su draugu. Kaimyninėje kameroje neryžtingai, bet gana reguliariai į stiklą kumščiu daužė kišenvagis ir taip neleido miegoti kitiems sulaikytiesiems. Vienokiu ar kitokiu atveju užmigti būtų buvę neįgyvendinama svajonė, nes net ir tada, kai kaliniai nustodavo riaumoti, koridoriuje garsiai rėkdavo policininkai, matyt, manantys, kad uždarytieji kurti. Tvyrojo prakaito, vėmalų ir mikrobangų krosnelėje prastai pašildytos jautienos su morkomis tvaikas. Laikas slenka itin lėtai, kai nebeturi laikrodžio ir kai niekam į galvą nešauna išjungti tos palubėje mirksinčios baltos neoninės šviesos. Mano kojūgalyje ant apšnerkštų betoninių grindų inkštė, kriokė ir perdė alkoholinės komos ištiktas šizofrenikas. Buvo šalta, bet man trūko oro. Mėginau apie nieką negalvoti, bet toks užmojis pasirodė neįgyvendinamas – kai žmogus yra uždaromas labai mažoje šuns būdoje, jis ima regzti siaubingas mintis, veltui bando nusikratyti panikos, kai kurie parpuolę ant kelių maldauja, kad leistų jiems išeiti, arba patiria nervų priepuolį, kartais ban-

do pasidaryti galą arba prisiima kaltę už nusikaltimus, kurių nepadarė. Būčiau atidavęs bet ką mainais už knygą ar migdomuosius. Neturėdamas nei vieno, nei kito, ėmiau be parkerio užmerktomis akimis mintyse rašyti. Noriu, kad ši knyga jus išlaisvintų, kaip kad tą naktį išlaisvino mane.

2

Pražuvusi malonė

Aš neprisimenu savo vaikystės. Šiais mano žodžiais niekas netiki. Visi prisimena savo praeitį – kuriems galams gyventi, jei užmiršti tai, ką nugyvenai. Manyje neišliko jokios informacijos apie mane patį; laikotarpis nuo pat pradžių iki penkiolikos metų man kaip juodoji skylė prieš akis (ta prasme, kuria vartojama astrofizikoje: „Kaip masyvus objektas, kurio gravitacijos laukas yra toks stiprus, kad neleidžia atitrūkti jokiai medžiagai ar spinduliams.“). Ilgą laiką maniau, kad esu normalus ir kad visi kiti yra ištikti tokios pat amnezijos. Bet jeigu jų paklausdavau „Ar prisimeni savo vaikystę?“, jie man pripasakodavo krūvas istorijų. Man gėda, kad mano biografija parašyta nematomu rašalu. Kodėl mano vaikystė nėra neišdildoma? Jaučiuosi atskirtas nuo pasaulio, nes pasaulis tyrinėja savo praeitį, o aš ne. Aš sunaikinau savo pėdsakus tarsi koks sprunkantis nusikaltėlis. Kai tik užsimenu apie šį trūkumą, mano tėvai pakelia akis į dangų, šeima ima prieštarauti, vaikystės draugai įsižeidžia, buvusioms sužadėtinėms kyla noras pateikti fotografuotinę medžiagą.

„Tu ne atmintį praradai, Frederikai. Tu tiesiog nesidomi mumis!“

Sergančiųjų amnezija šnekos užgaulios, artimieji juos laiko revizionistais, tarytum užmarštis visuomet būtų savanoriškas pasirinkimas. Aš neslepiu tiesos – savo gyvenime rausiuosi kaip tuščiame lagamine ir nieko jame nerandu, esu kaip iššluotas. Kartais girdžiu murmant už nugaros: „Aš niekaip jo neperprantu.“ Pritariu. Kaipgi jūs norite suprasti, kas per žmogus yra tas, kuris pats nežino, iš kur atėjęs? Kaip rašo Židas savo romane „Pinigų padirbinėtojai“, aš esu „namas, pastatytas ant pastolių – nei pamatų, nei rūsio“. Žemė man slysta iš po kojų, kylu į viršų ant oro pagalvės, esu butelis, plūduriuojantis jūroje, Kolderio ant svirtelių sunerta kompozicija. Norėdamas patikti, atsisakiau stuburo, užsinorėjau susilieti su dekoracijomis kaip koks Zeligas, žmogus-chameleonas. Užsimaniau pamiršti savo asmenybę, prarasti atmintį, kad būčiau mylimas: tapti tuo, kuo kiti nori mane matyti, kad sužavėčiau juos. Toks vidinis jovalas psichiatrijoje vadinamas „sutelkto sąmoningumo trūkumu“. Esu kaip kokia tuščiavidurė forma, gyvybė be gilumos. Savo vaikystės kambaryje Mesjė le Prens gatvėje, kaip man sakė, ant sienos buvau pasikabinęs filmo „Mano vardas yra Niekas“ plakatą. Be abejonės, tapatinau save su tuo personažu.

Visuomet rašiau tik apie praeities neturinčius žmones. Mano knygų personažai yra „čia ir dabar“ laikų produktai, pasiklydę šaknų neturinčioje dabartyje, kiaurai permatomi gyventojai tokiame pasaulyje, kuriame emocijos efemeriškos kaip drugeliai, kur užmarštis apsaugo nuo skausmo. Yra įmanoma, ir mano atvejis tai įrodo, atmintyje išsaugoti vieną kitą vaikystės nuotrupą, tačiau didžioji dalis jų neatitinka tikrovės arba yra suformuotos vėliau. Mūsų visuomenė pati skatina tokią amne-

ziją – netgi praeities būsimasis laikas yra beišnykstąs gramatikos reiškinys. Ši mano neganda netrukus jau nieko nestebins ir taps visuotinai paplitusiu atveju. Bet vis dėlto pripažinkime, kad progresuojantys Alcheimerio ligos požymiai gyvenimui tik įpusėjus nėra normalu.

Dažnai savo vaikystę atkuriu iš mandagumo. „Tikrai taip, Frederikai, prisimeni?" Maloniai linkteliu galva: „O taip, žinoma, tada kolekcionavau lipdukus su sportininkų atvaizdais, buvau grupės *Rubettes* gerbėjas, dabar jau atgaminu." Ir čia su didžiu liūdesiu turiu pripažinti, kad nieko niekada neatgaminu, o apgaudinėju pats save. Nėturiu nė menkiausio supratimo, kur buvau tarp 1965-ųjų ir 1980-ųjų; gali būti, kad dėl šios priežasties dabar esu toks sutrikęs. Turiu viltį, kad, atkapsčius kažkokią paslaptį, slaptą užkeikimą ar magišką formulę, pavyks rasti kelią iš šio vidinio labirinto. Jeigu mano vaikystė – ne košmaras, tai kodėl smegenys neleidžia pabusti mano atminčiai?

3

Praeities intarpai

Buvau geras vaikas, klusniai sekiau paskui klajoklę motiną ir vis pešdavausi su vyresniuoju broliu. Esu vienas iš daugelio neproblemiškų vaikų. Kartais mane ima ir pagauna siaubas – gal aš nieko neprisimenu dėl to, kad nėra ką prisiminti. Gal mano vaikystė yra ilga bergždžių, nuobodžių, apsiblaususių ir monotoniškų kaip pakrantės bangos dienų seka. O jeigu iš tiesų užmarštis nieko nepasiglemžė? O jeigu mano egzistencijos pradžioje nėra jokių išskirtinių įvykių? Puoselėjama, įvyniota į vatą, pilna privilegijų, niekuo neišsiskirianti lėkšta vaikystė – ko gi dar galėčiau skųstis? Žmogui pasiseka, jei augant jį aplenkia nelaimės, dramos, gedulas ir nelaimingi atsitikimai. Ši knyga galėtų būti tyrimas apie blausumą, tuštumą, speleologinė kelionė į normalaus buržuazinio gyvenimo gilumą, reportažas apie prancūzišką banalybę. Aprūpintos vaikystės visos vienodos ir galbūt nenusipelno, kad jas kas nors prisimintų. Ar įmanoma žodžiais įvardyti visus tuos etapus, kuriuos mažas berniukas privalėjo nugyventi Paryžiuje 7–8 dešimtmetyje? Norėčiau sukurti pasakojimą apie tėvų mokesčių deklaracijos dalį, kurią reikėjo mokėti už vaiką.

Stačia galva puldamas rašyti, teturiu vieną vienintelę viltį – atgaivinti atmintį. Literatūroje atgimsta tai, ką mes pamiršome – rašyti iš esmės reiškia perskaityti. Rašymas atgamina prisiminimus ir gali būti panašus į lavono ekshumavimą. Visi rašytojai yra *ghostbuster*, vaiduoklių medžiotojai. Keleto žymių rašytojų kūryboje buvo pastebėtas įdomus reiškinys – nevalingos reminiscencijos. Rašymas turi nežemišką galią. Pradėdamas knygą gali jaustis tarytum konsultuotumeisi su magu ar marabu. Autobiografo vieta yra kryžkelėje tarp Zigmundo Froido ir astrologės Ponios Saulės. 1969 m. parašytame straipsnyje „Kam reikalingas rašymas?“ Rolanas Bartas teigia, kad „rašymas (...) turi poveikį, tik neaišku kokį“. Ar gali tas poveikis pasireikšti kaip staigus pamirštos praeities sugrįžimas? Prustas, jo pyragaitis „madlena“, sonata, pora grįstų nesusijungiančių takų Germantų rūmų kieme, kurie jį kelia į „nebylias prisiminimo aukštumas“? Hmm, prašyčiau nesitikėti staigių pokyčių. Aš labiau linkęs parinkti ne mažiau iškalbingą, bet naujesnį pavyzdį. 1975 m. Žoržas Perekas kūrinį „W, arba vaikystės prisiminimas“ pradeda tokiu sakiniu: „Aš neturiu vaikystės prisiminimų.“ Visoje knygoje tokių sakinių apstu. Vyksta kažkokie paslaptingi dalykai, kai užmerkus akis bandoma prisišaukti savo praeitį: atmintis yra tarsi sakės puodelis, kurį gali gauti kai kuriuose kinų restoranuose – ant jo dugno pamažu išryškėja nuoga moteris, kuri išnyksta vos tik puodelio turinys ištuštinamas. Matau ją, iš pasigėrėjimo negaliu atplėšti nuo jos akių, bet vos tik priartėju, ji išsprūsta man iš panosės, ima ir išgaruoja – tokia yra mano pražuvusi vaikystė. Meldžiuosi, kad čia ir dabar įvyktų stebuklas ir kad mano praeitis pamažu išryškėtų šioje knygoje, kaip kad momentinis fotoaparatas išryškina nuotraukas. Išdrįsiu pacituoti save patį – autobiogra-

finiame tekste mėginimai neatrodyti pasaulio bamba puikybę dar papildytų komizmu – šis įdomus reiškinys jau yra įvykęs. Kai 2002 m. rašiau „Windows on the World", iš niekur nieko ėmė ir iškilo vienas epizodas: vieną šaltą 1978 m. rytą išeinu iš motinos buto ir žingsniuoju į mokyklą, užsimetęs kuprinę su US ženklu, stengdamasis neužminti ant šaligatvio plyteles jungiančių cemento siūlių. Man iš burnos veržiasi garas, velniškai nuobodu, tad vos susilaikau nepuolęs po 84-ojo autobuso ratais. Tas skyrius baigėsi tokiu sakiniu: „Tas rytas man taip niekada ir nesibaigė." Kitais metais paskutiniame „Romantiškojo egoisto" puslapyje minimas mano tėvo angliškuose automobiliuose tvyrojęs odos kvapas, nuo kurio mane pykindavo, kai buvau mažas. Po ketverių metų, rašydamas „Gelbėkit, atsiprašau", su pasimėgavimu prisiminiau vieną šeštadienio vakarą dviaukščiame savo tėvo bute, kai klausydamosi dvigubo oranžinio Stivo Vonderio albumo mano šlepetėmis ir mane išmušančiu raudoniu susižavėjo keletas šiauriečių modelių. Tada šie prisiminimai priklausė pramanytiems personažams (Oskarui ir Oktavui), tik niekas nepatikėjo, kad jie išgalvoti. Taip iš tiesų nedrąsiai mėginau kalbėti apie savo vaikystę.

Po tėvų skyrybų mano gyvenimas skilo į dvi dalis. Iš vienos pusės turėjau paniurusią motiną, iš kitos – hedonistą tėvą. Retkarčiais jie apsikeisdavo nuotaikomis: kuo daugiau stengėsi motina, siekdama kompromiso, tuo labiau tėvas apsišarvuodavo tyla. Tėvų nuotaikos mano vaikystėje buvo kaip ant svertinių sūpynių. Žodis „sūpynės" skamba panašiai kaip „klampynė". Aš tikriausiai buvau priverstas įsikurti ant kilnojamo pagrindo. Tam, kad vienas iš mano tėvų jaustųsi laimingas, buvo pageidautina, kad kitas jaustųsi priešingai. Ši kova

vyko nesąmoningai, jie niekada akivaizdžiai neparodydavo nė menkiausio priešiškumo ženklo vienas kitam, tokį švytavimą iš vienos pusės į kitą juo sunkiau sutramdyti, jeigu jis, kad ir kas būtų, vyksta su šypsena.

4

Balsės ir priebalsės

2008 m. sausio 28 d. vakaras prasidėjo kaip pridera: vakarienė su garsių vynuogynų vynais, paskui įprastas rinktinių barų lankymas, degantys įvairiaspalviai kokteiliai: saldymedžio skonio, kokosiniai, braškiniai, mėtiniai, su mėlynu *Curacao* likeriu, juos ryjant net šikna susiraukia, o juodo, balto, raudono, žalio, mėlyno stiklo taurės buvo spalvotos kaip Rembo balsės. Apsižergęs skuterį, niūniavau *Pixies* gabalą *Where is my mind.* Buvau apsirengęs kaip paauglys, su zomšiniais auliniais batais, pusilgiais susivėlusiais plaukais, o savo amžių slėpiau po barzda ir juodu lietpalčiu. Tokius naktinius nukrypimus nuo kurso praktikuoju jau daugiau nei dvidešimt metų, tai yra mano mėgstamiausias sportas, juo užsiima seniai, nesusitaikantys su senatve. Nelengva būti vaiku, įkalintu amnezija sergančio žmogaus kailyje. Romane „Sodoma ir Gomora“ markizas Voguberas nori atrodyti „jaunas, vyriškas ir žavus, nors jau netgi nedrįso žiūrėti veidrodyje į savo raukšles, įsirėžiančias veide, kuriame jam norėjosi matyti apsčiai žavesio“. Pastaroji problema, kaip matyti, ne naujiena; Prustas paminėjo mano prose-

nelio Tibo pilies pavadinimą. Sulig lengvu apsvaigimu tikrovė ėmė vyniotis į vatą, mano nuklydusios mintys ėmė blėsti, o vaikiškas elgesys darėsi priimtinas. Prieš mėnesį respublikonai priėmė naują įstatymą, draudžiantį rūkyti naktiniuose kubuose, todėl ant Marso prospekto šaligatvio būriavosi minia. Aš nerūkiau, bet solidarizavausi su įsispyrusiomis į lakinius batelius gražuolėmis, kurios vis linkdavo prie ištiestų žiebtuvėlių. Akimirksnį jų veidą nušviesdavo ugnis kaip Žoržo de la Turo paveiksluose. Vienoje rankoje turėjau stiklą, kita laikiausi įsitvėręs už broliško peties. Bučiavau padavėjai ranką laukdamas vaidmens ilgametražiame filme, tampiau už plaukų skaitytojų stokojančio žurnalo vyriausiąjį redaktorių. Nemigos kankinama karta pirmadienio vakarą rinkosi į būrį kovai su šalčiu, vienatve, krize, kuri jau ryškėjo horizonte; visko net negali žinoti, nes pretekstas nusilakti visada atsiranda. Kartu taip pat buvo autorinio kino aktorius, keletas bedarbių, juodaodžiai ir baltaodžiai apsauginiai, iš mados išėjęs dainininkas ir rašytojas, kurio pirmąjį romaną esu išleidęs. Kai pastarasis ištraukė baltą maišelį ir papylė miltelių ant gretimoje alėjoje stovinčio juodo blizgančio *Chryslerio* kapoto, niekas neprotestavo. Mes smaginomės nepaklusdami įstatymui; gyvenome Draudimo laikais, dabar atėjo metas pasipriešinti ir mums, kaip tai darė Bodleras, Teofilis Gotjė, Elis ir Makinernis ar Blondenas, kurio išlaisvinti į komisariatą atvažiavo Nimjė, apsimetęs jo asmeniniu vairuotoju. Aš su plastikine aukso spalvos kortele kruopščiai traiškiau baltus grūdelius, o mano kolega rašytojas tuo metu skundėsi už žmoną pavydesne meiluže, kurios elgesys jam atrodė (ir patikėkite, aš jam pritariau linksėdamas galva) kaip neatleistinas blogas tonas. Staiga švyturėlio šviesa mane privertė pakelti galvą. Dviem spalvom dažytas automobilis sustojo

priešais mus. Ant baltų durelių – raudonai pabrauktos mėlynos spalvos raidės. Raidė P. Priebalsė. Raidė O. Balsė. Raidė L. Priebalsė. Raidė I. Balsė. Pagalvojau apie televizijos žaidimą „Atspėk skaičius ir žodį“. Raidė C. O, velnias. Raidė I. Balsė. Raidė J. Priebalsė. Raidė A. Šios padrikos raidės, be abejo, turėjo kažkokią paslėptą prasmę. Kažkas norėjo mus perspėti, bet dėl ko? Ėmė kaukti sirena, o mėlynas švyturėlis sukosi kaip lempos šokių aikštelėje. Mes dėjome į kojas kaip kokie triušiai. Triušiai, dėvintys įliemenuotus švarkus. Triušiai, avintys lygiapadžius aulinukus. Triušiai, nežinantys, kad 2008 m. sausio 28 d. 8-ajame Paryžiau rajone surengta medžioklė. Vienas iš dviejų triušių ant automobilio kapoto pamiršo savo banko kortelę, su įspausta pavarde, o kitam net į galvą nešovė išmesti tų nelegalių ryšulėlių, slepiamų kišenėse. Šia dienele ir baigiasi mano begalinė jaunystė.

5

Arešto fragmentai

Tavęs ieškojau visą šį laiką,
rūsiuose, tarp vibruojančių sienų ir aikštelėse, kuriose
nešokau,
žmonių jūroje,
po tvieskiančiom lempom ir gyvuose pataluose, ten, kur
baigiasi nupudruotos kojos, netelpančios ugningame guolyje,
tų nieko nežadančių žvilgsnių gilumoje,
kiemuose už keverziškų pastatų, priešingoje pusėje nei
apleistos šokėjos ir girti barmenai,
tarp žalių šiukšliadėžių ir sidabrinių kabrioletų,
ieškojau tavęs tarp sudužusių žvaigždžių ir violetinių kvapų,
užšalusiose rankose ir likerio skonio bučiniuose,
siūbuojančių laiptų papėdėje,
tvieskiančių liftų aukštybėje,
išblyškusiosiose euforijose ir išnaudotose galimybėse bei
pernelyg stipriai sugniaužtose rankose,
ir galiausiai turėjau liautis ieškojęs tavęs
po juodu skliautu

ir baltų laivų deniuose,
aksominėse iškirptėse ir užgesusiuose viešbučiuose,
rausvai violetinėje ryto spalvoje ir gelsvame danguje, ir tarp pelkėtų aušrų,

mano pražuvusi vaikyste.

Policininkai norėjo patikrinti mano tapatybę; aš nesipriešinau, nes ir man pačiam tai būtų išėję į naudą. „Kas man gali pasakyti, kas aš esu?“ – klausia karalius Lyras Šekspyro pjesėje.

Naktį nė bluosto nesudėjau. Nežinau, ar jau išaušo diena: dangų man atstojo baltas spragsintis neonas. Esu įspraustas į šviečiančią dėžę. Iš manęs atimta erdvė ir laikas, aš gyvenu amžinybės konteineryje.

Kamera areštinėje yra ta Prancūzijos vieta, kurioje susikaupęs didžiausias kančios kiekis mažiausiame plote.

Mano jaunystės neįmanoma atsiminti.

Turiu raustis savyje kaip kad įkalintas Maiklas Skofildas kasėsi tunelį norėdamas išsivaduoti iš kameros *Prison Break* kalėjime. Atgaivinti prisiminimus yra tarsi peršokti per kalėjimo tvorą.

Bet kaipgi galima rasti prieglobstį prisiminimuose, kurių nė vieno neturi?

Mano vaikystė nėra nei prarastas rojus, nei įsisenėjusi trauma. Ją veikiau įsivaizduoju kaip lėtą paklusnumo laikotarpį. Dažnai yra linkstama idealizuoti savo gyvenimo pradžią, tačiau pačioje pradžioje vaikas – tai paketas, kuris yra maitinamas, vežiojamas ir migdomas. Mainais už stogą virš galvos ir maistą tas paketas daugmaž prisitaiko prie vidaus taisyklių.

Nostalgiją vaikystei jaučiantys žmonės ilgisi tų laikų, kai jais buvo rūpinamasi.

Galų gale policijos komisariatas primena vaikų darželį – esi valgydinamas, prižiūrimas, tau neleidžiama išeiti. Ne veltui pirmoji naktis kalėjime sugrąžina mane taip toli į praeitį.

Nebeliko suaugusiųjų, tik įvairaus amžiaus vaikai. Taigi parašyti knygą apie savo vaikystę reiškia kalbėti apie save esamuoju laiku. Piteriui Penui amnezija.

Įdomu girdėti, kaip kam nors sprunkant sakoma „jis gelbsti savo kailį“. O ar negalima savo kailio išgelbėti pasiliekant?

Burnoje jaučiu sūrumą – kaip ir tada, kai, besimaudant Senico paplūdimyje, man į burną pakliūdavo vandens.

6

Getari, 1972-ieji

Iš visos mano vaikystės teišliko vienas vienintelis prisiminimas: Senico paplūdimys Getari komunoje. Tolumoje įsivaizduoji Ispaniją, kuri ryškėja kaip žydras miražas su šviesos aureole; turėjo būti 1972-ieji, dar prieš pastatant dvokiančią vandens valymo stotį ir prieš įrengiant restoraną ir automobilių stovėjimo aikštelę, užstojančią kelią link jūros. Man prieš akis paplūdimyje iškyla vienas šalia kito išliesėjęs vaikis ir grakštus senukas. Senelis gerokai žvitresnis, labiau įdegęs ir atrodo sportiškesnis už savo paliegusį ir išblyškusį anūką. Tas žilas vyras laido akmenukus į jūrą, o šie vis atšoka nuo vandens. Berniukas mūvi oranžines glaudes su ant frotinio audinio išsiuvinėtu tritonu; jam iš nosies bėga kraujas, todėl iš dešinės šnervės kyšo vatos gabaliukas. Grafas Pjeras de Šasteinė de la Rošpozė panašus į aktorių Žaną Pjerą Omoną. Jis šaukia:

– Ar žinai, Frederikai, kad šioje vietoje mačiau banginių, mėlynųjų delfinų ir netgi orką?

– O kas yra orka?

– Ji panaši į juodą banginį – plėšrūnas su aštriais kaip skustuvo ašmenys dantimis.

– Bet...

– Nesijaudink, tas monstras negali prisiartinti prie kranto, jis pernelyg didelis, čia, ant uolų, tau niekas negresia.

Kankinamas abejonių, nusprendžiau tądien į vandenį kojos nebekelti. Senelis mokė mane žvejoti krevetes su graibštu, ir nežinia kodėl mano vyresniojo brolio nebuvo kartu su mumis. Tada žymus gydytojas mano motinai buvo pasakęs, kad galbūt sergu leukemija. Septynerių metų naudojausi gydomuoju poilsiu ir reabilitaciniu gydymu. Prie jūros turėjau pasisemti naujų jėgų, savo kraujo krešuliais kvėpuoti jodo prisotintu oru. Senelio „Patrakėnėjoje“, baskų kalba tai reiškia „Patriko namai“, mano drėgname kambaryje į lovą buvo įdėta žalios spalvos šildanti guminė pūslė, kuri kliuksėjo man pajudėjus ir, degindama kojas, neleido apie save pamiršti.

Smegenys iškreipia vaikystę: pagražina ją arba sumenkina, paverčia įdomesne nei buvo. Getari 1972-aisiais yra tarsi atrastas DNR pėdsakas; panašiai kaip kokia 8-ojo Paryžiaus rajono policijos komisariato ekspertė, vilkinti baltą laborantės palaidinę, ji ateina su balzos mentele pagremžti vidinės mano žandų pusės ir pasiimti burnos gleivinės mėginių, turėčiau sugebėti viską atkurti iš vieno tame paplūdimyje rasto plauko. Bėda ta, kad nesu toks geras specialistas – kai užsimerkiu savo apšnerkštoje kameroje, neįstengiu atgaminti nieko kita, tik uolas, kurios diria nuo padų odą, Atlanto gausmą tolumoje, įspėjantį apie artėjantį potvynį, prie kojos nykščių limpantį smėlį ir pasididžiavimą, kad senelis mane įpareigojo laikyti kibirą krevečių, besirangančių jūros vandenyje. Paplūdimyje

kelios senos poniutės maukšlinasi savo gėlėtas maudymosi kepuraites. Po atoslūgio ant uolų susidaro mažyčiai baseinėliai, iš kurių vėžiagyviai negali išsivaduoti. „Matai, Frederikai, reikia gremžti įtrūkimuose. Nagi, tavo eilė." Iš savo žilaplaukio senelio, avinčio rožinius vietos gamintojo sandalus ir tiesiančio man graibštą, išmokau žodį „įtrūkimai"; palei aštrius uolų kraštus po vandeniu jis gaudydavo vargšus gyvius, kurie, ropodami atbulomis, papuldavo į tinklelį. Aš irgi mėginau savo laimę, bet už uodegos tepagavau vos keletą vėžių atsiskyrėlių. Tačiau aš neėmiau į galvą, nes buvau vienas su tėtušiu ir jaučiausi toks pats didvyris kaip ir jis. Eidamas iš Senico paplūdimio, jis pakelėse skynė gervuoges. Mažasis miestietis, laikantis senelio ranką, stebėjosi matydamas, kad gamta panaši į milžinišką savitarnos parduotuvę: vandenyne ir ant medžių buvo gausu dovanų, tereikia ištiesti ranką. Iki šiol maistą matydavau atsirandant tik iš Šaldytuvo arba iš Prekių vežimėlio. Jaučiausi tarsi Edeno sode, kurio alėjos buvo pilnos vaisių.

– Kurią nors dieną eisime į Vogubero miškus po nukritusiais lapais rinkti baravykų.

Taip niekada ir nenuėjome.

Dangus buvo mėlynas kaip niekada – tą kartą Getari buvo gražus oras, ir namai, regis, nubaldavo akyse, panašiai kaip baltojo tornado *Ajax* reklamose. O gal ir buvo apsiniaukę, gal mėginu viską pagražinti, gal tiesiog noriu, kad mano vienintelį vaikystės prisiminimą apšviestų saulė.

7

Nedirbtinis pragaras

Kai policija užgriuvo mus Marso prospekte, ten apie dešimt naktinėtojų prisideginėjo cigaretes susispietę aplink automobilį, ant kurio juodo blizgančio kapoto bolavo lygiagretūs baltos spalvos takeliai. Mes buvome panašesni į Marselio Karnė „Sukčius", o ne į Lario Klarko narkošas „Vaikučius". Vos tik sirena ėmė kaukti, pabirome į visas puses. Valstybės tarnai panašiu būdu kaip mano senelis krevetes – šniukštinėdami plyšiuose, šiuo atveju – prie Alma-Marso įėjimo į metro, kuris tą vėlyvą metą buvo uždarytas geležine užsklanda, – sužvejojo vos du nusikaltėlius. Kai mano draugą – vadinkime jį Poetu – areštavo, išgirdau, kaip jis pasipiktino: „Gyvenimas juk yra košmaras!" O priešais Poetą stovintis Policininkas žado netekusia fizionomija man kels šypseną, kol gyvas būsiu. Du tvarkos sergėtojai mus kilstelėjo iki ginčų objektu tapusio kapoto; pamenu, kad man patiko tas naktinės levitacijos pratimas. Dialogas tarp Poezijos ir Viešosios tvarkos, regis, krypo pavojinga linkme.

Policininkas: Kaip jums į galvą šovė tai daryti nuo automobilio?

Poetas: Gyvenimas juk yra KOŠMARAS!

Aš: Esu kilęs iš žmogaus, kuris buvo nukankintas Šampanėje spygliuotos vielos aptvaruose!

Policininkas: Supakuokite ir nugabenkite man šituos abu į PTTNS 8.

Aš: O kas yra PTTNS 8?

Kitas Policininkas: Priėmimo, tyrimų ir teisminio nagrinėjimo skyrius 8-ajame rajone.

Poetas: „Žmogui einant pirmyn gyvenimo keliu, tas romanas, kuris, jaunuoli, jį akino, ta mitinė legenda, kuri, vaike, jį vvviliojo, blanksta ir tamsėja..."

Aš (lįsdamas į šikną ir kartu maivydamasis): Ne jo čia kūryba. Esate skaitęs „Dirbtinį rojų", mano kapitone? Ar žinote, kad dirbtinis rojus mums padeda ištrūkti iš nedirbtinio pragaro?

Policininkas (į radijo stotelę): Vade, sučiupome nusikaltimo vietoje!

Kitas Policininkas: Kokie bukapročiai gali taip elgtis viešoje vietoje; lįskite į šikinykus, kaip ir visi kiti! Čia jau provokacija!

Aš (savo šaliku nuo mašinos kapoto braukdamas miltelius): Mes nesame kaip visi kiti, mano vade. Mes – RRAŠYYTOJAI. AIŠKU?

Policininkas (šiurkščiai sugriebdamas man už rankos): Šefe, sulaikytas asmuo mėgino sunaikinti įkalčius!

Aš: Ei, švelniau, pone policininke, nebūtina man laužyti rankos. Man labiau patiko būti nešamam.

Poetas (galingais galvos mostais lyg ir demonstruodamas žmogišką orumą bei nesuprasto menininko išdidumą): Laisvė nepasssiekiama...

Policininkas: Gal jis gali užsičiaupti?

Poetas (įsitikinęs savo įtikinamumu, perdėtai artikuliuodamas skiemenį po skiemens, iškėlęs pirštą kaip koks valkata,

kalbantis vienas pats metro): Valdžiai meenininkkai reikalingi tam, kad atsskleistų tttiesą.

Policininkas: Jūs mėginate išsidirbinėti?

Poetas: Ne, vis tiek jūsų nepralenkčiau.

Vadas: Ojojoj, jaučiu, kaip pakvipo areštu! Supakuokite juos!

Aš: Bet... Mano brolis turi Garbės legiono apdovanojimą!

Buvome sukelti į dvispalvį kaukiantį automobilį.

Nežinau kodėl, bet tą pačią akimirką pagalvojau apie filmą „Žandaras iš Sen Tropezo“ (1964), kuriame Lui de Finesas ir Mišelis Galabriu paplūdimyje vaikosi nudistų bandą norėdami juos nudažyti žydrai. Tą filmą su visa šeima žiūrėdavome Getari kiekvieną vasarą, sėdėdami svetainėje, kurioje buvo justi degančių malkų, parketo vaško ir *Johny Walker* su ledukais kvapas. Dar viena sąsaja galėtų būti Peloso filmas „Ištižėliai pačioje įtampos viršūnėje“, tik man niekaip nesiseka nuspręsti, kas galėtų atlikti Ribuldingo, o kas – Filošaro vaidmenį.

Man jau yra tekę būti policijos furgone 2004 metų kovo mėnesį per Paryžiaus knygų mugę. Tada mėginau prieiti prie prezidento Širako ir įteikti jam marškinėlius su Gao Singdzianio atvaizdu. Į mugę kaip garbės svečias buvo pakviesta Kinija, bet 2000 metų literatūros Nobelio premijos laureatą, Kinijos disidentą, pabėgusį į Prancūziją ir čia priėmusį pilietybę, aukštieji pareigūnai keistu būdu „pamiršo“. Ir tada raumeningos rankos pakėlė mane nuo žemės, jaučiausi tarsi kybodamas ore. Reikia paminėti, kad man pasisekė: vienas iš mano nešikų į savo mini radijo stotelę gavo gera žadančią žinutę.

– Nebambinkit jo, jis garsus.

Tądien jaučiau dėkingumą savo garsiam vardui. Buvau paleistas po valandos, o rytojaus dieną žinia apie mano trumpalaikį sulaikymą atsidūrė pirmame *Le Monde* laikraščio puslapyje. Viena valanda nelaisvės furgonėlyje grotuotais langais, ir atrodai kaip bebaimis žmogaus teisių gynėjas – iš to išėjo gana neblogas fizinio skausmo ir atlygio iš žiniasklaidos pusės santykis. Šį kartą uždaryti mane ketinama šiek tiek ilgesniam laikui ir akivaizdžiai ne dėl tokios jau ir humanitarinės priežasties.

8

Atstumtas iš pat pradžių

Kodėl Getari? Kodėl vienintelis vaikystės prisiminimas nuolat grąžina mane į tą raudonai ir baltai nuspalvintą miražą baskų krašte, kur ant virvės sukabinti skalbiniai vėjyje atrodo kaip sustingusio laivo išpūstos burės? Dažnai tariu pats sau: „Šiame krašte turėjau gyventi. Būčiau buvęs visai kitoks; viskas būtų susiklostę kitaip, jei būčiau augęs čia." Kai užsimerkiu, akyse šoka Getari jūra ir jaučiuosi tarsi atvėręs praeities namų žydras langines. Žvelgdamas pro tą langą, pasineriu į praeitį, ir štai vėl regiu save ir kitus.

Siamo katinas sprunka pro garažo vartus. Su savo broliu Šarliu ir panašaus amžiaus kaip ir mes teta Delfina (ji yra jauniausia mano motinos sesuo) einame į paplūdimį valgyti sviestu užtepto ir į aliuminio foliją įvynioto meduolio. Po pažastimis nešamės susuktus rankšluosčius. Artėjant prie geležinkelio, mano širdis ima stipriau plakti iš baimės pakliūti po traukinio ratais, kaip kad nutiko mano tėvui 1947 metais, kai jis buvo mūsų amžiaus. Jis nešėsi vienvietę sportinę baidarę, Sen Sebas-

tiano traukinys pagavo ją tarp ratų ir per geležinkelio balastą bėgiais vilko tėvą visą kruviną, atvertu šonu, sulaužyta kaukole, susmegusiu dubeniu. Paskui toje vietoje pėstiesiems įspėti buvo pastatyta iškaba: „Būkite atidūs, vienas traukinys gali užstoti kitą." Tačiau mano širdis daužosi dar ir dėl to, kad tikiuosi sutikti geležinkelio budėtojo dukteris. Izabelė ir Mišelė Miraj buvo rudaodės, žaliaakės, baltutėliais dantimis ir vilkėjo kelių nesiekiančiais kombinezonais. Mano seneliui nepatiko, kad bendraujame su jomis, bet ką gi aš galiu padaryti, jeigu pačios gražiausios merginos pasaulyje yra socialiai nuskriaustos – Dievas, be abejo, taip stengiasi atkurti tariamąjį teisingumą šioje žemėje. Nors jos tematė tik Šarlį, o šis jų nepastebėdavo. Jam praeinant, jos nušvisdavo: „O! štai ir šviesiaplaukis paryžietis", ir Delfina jų išdidžiai paklausdavo: „Jūs prisimenate mano sūnėną?"; jis link jūros leisdavosi pirma manęs, toks auksinis princas tamsiai mėlynomis akimis, idealus berniukas su baltos spalvos *Lacoste* firminiu megztiniu ir šortais tarp žydinčių hortenzijų terasų lėtu žingsniu traukė link paplūdimio, po pažastimi nešdamasis banglentę iš presuoto polistireno... Paskui tų mergaičių šypsena dingdavo, kai jos pamatydavo mane, atbėgantį iš paskos, tokius griaučius pasišiaušusiais plaukais, nepaklūstančiomis galūnėmis, išgvėbusį klouną su per kaštonų mūšį Bagatelėje nuskeltais priekiniais dantimis, nuo violetinių šašų gruoblėtais keliais, besilupančia nosimi ir su kokiu menkniekiu iš paskutinio „Pifo" žurnalo rankoje. Gal jos ir nesibodėjo mano išvaizda, bet kai Delfina pristatė mane: „Ir, hmm... čia Frederikas, mažasis brolis", jų žvilgsniai klaidžiojo kitur. Paraudonavau iki savo atvėpusių ir iš šviesių gaurų kyšančių ausų galiukų, negalėjau nė žodžio ištarti, iš drovumo neįstengiau pajudėti iš vietos.

Visą savo vaikystę kovojau su raudonavimu. Kas nors kreipdavosi į mane? Žandus išmušdavo raudonomis dėmėmis. Į mane žiūrėdavo mergina? Skruostai nusidažydavo vyšnine spalva. Mokytojas man užduodavo klausimą prieš klasę? Veidas tapdavo purpurinis. Galiausiai radau būdų, kaip nuslėpti savo paraudimą: užsirišti batų raištelius, nusigręžti, tarytum už nugaros būtų atsiradę kas nors nepaprasta, pabėgti, paslėpti veidą plaukuose, per galvą nusimauti megztinį.

Saulės atokaitoje tarp dviejų vasariškų liūčių seserys Miraj sėdėjo ant baltos sienelės palei geležinkelį mosuodamos kojomis, o aš į save traukdamas drėgnos žemės kvapą užsirišinėjau batų raištelius. Tačiau jos beveik nekreipė į mane dėmesio – maniau esąs išraudęs, nors iš tiesų buvau permatomas. Manydamas, kad esu nematomas, dar labiau pasiuntu, juk aš tiek prisikentėjau liūdėdamas, jausdamasis vienišas ir nesuprastas! Graužiau sau nagus siaubingai kompleksuodamas dėl išvaizdos, dėl kurios iš manęs tyčiodavosi mokykloje: dėl atsikišusios kaktos, atlėpusių ausų ir giltinės liesumo. Gyvenimas yra ašarų klonis, ne kitaip – niekada gyvenime neturėjau tiek meilės, kurią norėjau atiduoti, kaip tądien, bet geležinkelio budėtojo dukterys jos nepriėmė, o mano brolis niekuo dėtas dėl to, kad buvo gražesnis už mane. Izabelė jam parodė savo mėlynę ant šlaunies: „Žiūrėk, vakar nukritau nuo dviračio, matai, va čia? Nagi, paspausk pirštu, ai, ne taip stipriai, man skauda...“, o Mišelė mėgino patraukti Šarlio dėmesį atsilošdama su savo juodais ilgais plaukais, užsimerkdama tarsi tos lėlės, kurios paguldytos užsimerkia, o pasodintos vėl praveria akis. O jūs mano gražuolės, kad žinotumėte, kaip jam nerūpite! Šarlio mintys sukosi apie „Monopolį“, kurio partiją loš vakare, apie tuos

savo hipotetinius pastatus Taikos gatvėje ar Floko prospekte. Būdamas devynmetis, jis jau gyveno kaip šiandien – pasaulis jam driekėsi po kojom, visata pakluso jo pergalės troškimams, ir tame nepriekaištingame gyvenime jums vietos nebuvo. Suprantu jūsų susižavėjimą (visada norime to, kas nepasiekiama), nes juo žavėjausi kaip ir jūs, tuo savo nenugalimu vyresniuoju broliu, taip didžiavausi būdamas jo mažesniuoju broliu, kad būčiau sekęs paskui jį į pasaulio kraštą, „o broli, esi mielesnis man už dienos šviesą", ir dėl šios priežasties aš nejaučiu jums pagiežos, priešingai, esu jums dėkingas – jeigu būtumėte mane pamilusios, ar aš būčiau pradėjęs rašyti?

Šis prisiminimas iškilo spontaniškai – pakanka atsidurti kalėjime, ir vaikystė ima kilti į paviršių. Gali būti, kad laisvė yra tai, ką aš laikiau amnezija.

9

Prancūziškas romanas

Visi keturi mano seneliai mirė dar prieš man pradedant išsamiau domėtis jų egzistavimu. Vaikams jų nemirtingumas atrodo savaime suprantamas, tačiau tėvų tėvai išnyksta nespėjus jiems užduoti visų klausimų. Tada, kai vaikai, savo ruožtu tapę tėvais, nori galiausiai sužinoti, iš kur yra kilę, kapai jau nieko nebyloja.

Tarpukariu meilė atgavo savo teises, daugėjo porų; aš esu netiesioginis tos meilės rezultatas.

Apie 1929 metus daug kojų Verdene nupjovusio gydytojo iš Po miesto sūnus nuėjo į rečitalį Amerikos konservatorijoje Fontenblo, kur atlikinėjo karinę tarnybą. Našlė dainininkė (gimusi Daltone, Džordžijos valstijoje) Neli Harben Nait ten atliko Šuberto romantines dainas, arijas iš „Figaro vedybų“ ir garsiąją Pučinio melodiją *O mio bambino caro* vilkėdama ilgą, baltą, nėriniuotą suknelę – bent jau tikiuosi, kad taip buvo. 1898 metų spalio 23 dienos *New York Times* laikraštyje radau

nuotrauką, kurioje Neli būtent taip apsirengusi, ir jame rašoma, kad „Her voice is a clear, sympathetic soprano of extended range and agreeable quality". Mano prosenelei, kuri „turėjo švarų, plataus diapazono ir malonios tonacijos soprano balsą", gastrolėse akomponuodavo jos dukra Greisė, tikrai nusipelniusi tokio vardo – aukšta šviesiaplaukė mėlynomis akimis, nuleistomis į pianino klavišus, kaip Henrio Džeimso romano pagrindinė veikėja. Ji buvo vieno britaniškosios Indijos armijos pulkininko, mirusio 1921 metais nuo ispaniškojo gripo, dukra – Morenas Kartju-Jorstaunas vedė Neli Bombėjuje po to, kai atitarnavo Zulų kare Pietų Afrikoje, paskui su lordu Kičeneriu – Sudane, per Būrų karą buvo naujazelandiečių pulko *Poona Horse* vadu kartu su jam pavaldžiu Vinstonu Čerčiliu. Eiliniam kareivėliui iš Po miesto pavyko pagauti tokios keistos kilmės našlaitės žvilgsnį, paskui palaikyti jos ranką keletą kartų įnirtingai šokant valsą, fokstrotą, čarlstoną. Jie atrado, kad turi bendrą humoro jausmą, aistrą Menui – jaunojo bearniečio motina Žana Devo buvo dailininkė (ji Getari ir nutapė Mari Tulė, rašytojo žmonos, paveikslą), o ši profesija beveik tokia pat egzotiška kaip ir dainininkės. Tas jaunuolis iš Pietvakarių Prancūzijos staiga tapo atsidavusiu muzikinių vakarų Amerikos konservatorijoje mylėtoju. Šarlis Beigbėdė susitikdavo su Greise Kartju-Jorstaun kaskart, kai tik buvo išleidžiamas į miestą; jis pamelavo jai apie savo amžių – gimęs 1902 metais ir sulaukęs 26 metų, jau turėjo būti seniausiai vedęs. Bet jam patiko poezija, muzika ir šampanas. Likusią darbo dalį atliko munduro žavesys (galų gale Greisė buvo karininko duktė). Jaunoji Greisė taip ir negrįžo į Niujorką. Jie susituokė 1931 metų balandžio 28 dieną 16-ojo Paryžiaus rajono merijoje. Juodu susilaukė dviejų berniukų ir dviejų mergaičių; antrasis jų sūnus buvo mano tėvas,

gimęs 1938 metais. Po savo tėvo mirties Šarlis jaunesnysis Po mieste paveldėjo gydymo įstaigą, kuri vadinosi „Pirėnų sanatorija". Šios plačios valdos apėmė 80 hektarų miškų, spygliuočių, pievų, sodų pačioje Žiuransono šlaitų viršūnėje, 335 metrų aukštyje. Kaip ir „Užburtame kalne", pasiturinti smokinguota klientūra čia grožėdavosi stulbinama prieblanda virš Pirėnų kalnų grandinės, o šiaurėje – plačiai nusidriekusia Po miesto ir Gavo slėnio panorama. Buvo sunku atsispirti kviečiantiems brandiems pušynams ir ąžuolynams, kuriuose vaikai gali nevaržomai strykčioti, kol dar nėra uždaryti į pensionatą – tais laikais tėvai patys neaugindavo savo vaikų, ir tam tikru atžvilgiu, kaip pamatysime vėliau, taip vis dar yra ir šiomis dienomis. Šarlis Beigbėdė be jokios sąžinės graužaties metė prisiekusiojo darbą klerkų kabinete ir atsivežė mano senelę pakvėpuoti gydomuoju Bearno oru. Čia gyvendama ji galės į šuns dienas dėti savo tarnus kiek tik širdis geidžia ir užmegzti ryšius su vietos britų bendruomene. Mano senelis, naudodamasis žmonos ir jos motinos pinigais, išplėtojo savo tėvo įmonę. Netrukus mūsų šeimai tame regione priklausė bene dešimt sanatorijų ir joms buvo suteiktas „Bearno gydymo įstaigų" vardas, o mano seneliai Po mieste įsigijo įspūdingą angliško kotedžo tipo vilą „Navara", kurioje viešėjo Polis Žanas Tulė, Fransis Džeimsas ir Polis Valeri (šeimos legenda byloja, kad „Pono Testo" autorius laiškus rašydavo labai anksti ryte, o majordomas, vardu Oktavas, vis siusdavo, nes turėdavo keltis ir nešti jam puodą kavos ketvirtą valandą ryto). Šarlis Beigbėdė buvo tikintis ir aktyvus rojalistas, savo išvaizda primenantis Polį Moraną bei stropiai skaitantis „Prancūzijos nacionalistinį judėjimą", tačiau tai jam nebuvo kliūtis būti išrinktam Anglų klubo prezidentu (tas klubas, skirtas tik vyrams, tais laikais buvo prašmatniausias

Po mieste, jame buvo rengiami literatūriniai pašnekesiai). Šeštajame dešimtmetyje ta šeima baskų krašte, Gražiosios epochos metais paskutiniu mados šauksmu tapusiame Getari miestelyje, paveldėjo vilą, pavadintą *Cenitz Aldea* – „Senico pusėje", išvertus iš baskų kalbos. Iš tuberkuliozės maniškiai susikrovė didelius turtus. Nedvejodamas galiu pasakyti, kad, apie 1946 metus Salmanui Vaksmanui atradus streptomiciną, mano palikimui buvo suduotas skaudus smūgis.

Tuo pačiu metu, besitęsiant tarpukario laikotarpiui (lyg tie jauni žmonės būtų galėję nuspėti, kad pokaris jiems buvo taip pat ir prieškaris), žaliojo Perigoro pilyse gyvenimas atrodė ne toks ištaigingas. Viena tokia grafienė, per antrąjį Šampanės mūšį praradusi savo vyrą, liko viena Kinsake kartu su dviem dukromis ir dviem sūnumis. Tais laikais tikinčios karo našlės išsaugodavo seksualinę ištikimybę savo velioniui vyrui. Jų vaikai, suprantama, taip pat turėdavo aukotis. Abi dukros deramai rūpinosi savo motina, pastaroji vis ragino neapleisti jos, ir taip praėjo visas gyvenimas. O abu sūnūs buvo automatiškai užrašyti į Sen Siro karinę mokyklą, kur į kilmingas pavardes būdavo žiūrima palankiai. Vyresnėlis sutiko vesti aristokratę, kurią iš tiesų pasirinko ne pats. Nelaimei, ji netrukus apgavo jį su gelbėtoju ir sudaužė jaunuoliui širdį taip nevykusiai atsidėkodama už jo nuolankumą. Tada jis paprašė skyrybų; už bausmę motina atėmė iš jo palikimą. Jaunėlį brolį irgi ištiko nelaimės: su įgula išsiųstas į Limožą, jis įsimylėjo žavingą rudaplaukę prasčiokę mėlynomis akimis, kuri šokdavo ant pianinų (viena problema) ir kuri dar būdama netekėjusi tapo nuo jo nėščia (kita bėda). Taigi reikėjo nedelsiant įteisinti šiuos nesantuokinius santykius – grafo Pjero de Šasteinė ir žavingosios Nikolės Markland, arba Niki, vestuvės įvyko 1939 metų rugpjūčio 31

dieną Limože. Data buvo parinkta nevykusiai: kitą dieną Vokietija įsiveržė į Lenkiją. Tėtušis vos spėjo pamylėti Motušę. Jo laukė Keistasis karas, per kurį paaiškėjo, kad Mažino linija yra tokia pat menkai patikima kaip ir Ožino natūralios kontracepcijos metodas. Pjeras pateko į nelaisvę. Jis pabėgo su vienuolės paskolintais civilio drabužiais bei padirbtais asmens dokumentais ir, grįžęs į Prancūziją, pradėjo mano motiną. Tada sužinojo, kad ir iš jo bus atimtas palikimas, nes grafienei motinai sunkiai sekėsi įsisąmoninti bažnytinę santuoką su žemesnės kilmės asmeniu, net ir palaimintą vietos kunigo jos pačios pilies koplyčioje. Įdomūs tie krikščionių aristokratų papročiai – atimti palikimą iš jau ir taip našlaičiu tapusio palikuonio. Šasteinė de la Rošpozė giminės šaknys siekia kryžių žygių laikus (esu kilęs iš Hugo Kapeto, bet, įtariu, esu toks ne vienas), įskaitant Puatjė archivyskupą, Henriko II ambasadorių Romoje. Vienam iš mano protėvių, Nantėjaus abatui Antuanui, Ronsaras paskyrė odę. Nors ir sukurtos 1550 metais, šios eilutės nepraradusios aktualumo ir šią pragaištingą 2008 metų sausio naktį.

Pasaulio tuštybė praeina kaip laikas
Tarsi jam iš paskos sekdama
O jis greitas, ir metų laikai taip greitai
Prabėga savąja vaga. (...)
Kaip kad pavasarį maži vaikučiai auga
Paskui štai vasara jau čia
Žiema juos paglemžia ir jie nebeatrodo
Tokie, kaip buvo kažkada.

Nepaisant šio perspėjimo, kurį „Poetų karalius" skyrė mano proprotėviui, senelis buvo paaukotas ant Meilės-Kančios au-

kuro. Jis pasirinko romantišką kelią, kaip ir grafas Vindzoras prieš trejus metus bei ponia Sesilija Siganė-Albeni, pakartojusi šį žygį po šešiasdešimt aštuonerių metų, ir dėl meilės atsisakė pilies. Karui pasibaigus, Pjeras de Šasteinė su visa savo šeimyna įsiveržė į Pfalco žemę Vokietijoje ir ten praleido keletą metų, o 1949 metais pasitraukė iš kariuomenės, kad nereikėtų vykti į Indokiniją. Tada jis buvo priverstas išbandyti tai, ko niekas iš jo giminės nemėgino daryti bene tūkstantį metų: dirbti. Jis, klausydamas savo svainio, kuris vadovavo farmacijos laboratorijai, nurodymų, įsikūrė Paryžiuje, Sfakso gatvėje, bute, kurio lentynose buvo pilna *Bottin Mondain* adresų knygų ir Pjero Lui erotinės kūrybos. Tie metai nebuvo patys laimingiausi jo gyvenime. Kai nebelieka už ką spindėti Paryžiuje, veži savo žmoną prie jūros lošti bridžo ir gimdyti vaikų. O Niki tėvas Getari komunoje kadaise turėjo namą, ir ją su šia vieta siejo malonūs prisiminimai. Grafas su grafiene irgi nusprendė ten nusipirkti savo amžiui palaikį namelį iš ponios Damur, kuri buvo tokia maloni ir šį pasaulį paliko ilgai neuždelsusi. Taip kilmingas karininkas su savo šešiais vaikais atsikraustė į „Patrakėnėją“, esančią visai priešais *Cenitz Aldea* laikinąją rezidenciją, priklausančią amerikiečių ir bearniečių kilmės miestiečiams ir kartu bohemos atstovams Beigbėdė. Čia skaitytojas ima suprasti, kokia strategiškai svarbi yra ši vieta. Getari abi mano giminės susidraugaus, ir mano tėvas netrukus susitiks su mano motina.

10

Su šeima

Aš svajojau būti laisvu elektronu, bet negali gi amžiams atsiskirti nuo savo šaknų. Matydamas tą vaiką Getari paplūdimyje, sutinki su mintimi, kad atėjai ne iš niekur, o iš sodo, stebuklingo parko, pievos, kvepiančios šviežiai nupjauta žole ir druskingu vėju, iš virtuvės, turinčios obuolių marmelado ir pastovėjusios duonos skonį.

Siaubingai nekenčiu šeimyninių sąskaitų suvedinėjimų, autobiografijų, perkrautų asmeninio gyvenimo detalėmis, psichoanalizių, pavirtusių knygomis, ir viešumoje skalbiamų nešvarių baltinių. Moriakas „Vidinių memuarų" pradžioje moko mus kuklumo. Švelniu tonu kreipdamasis į savo šeimą, jis pasiaukoja: „Nekalbėsiu apie save, kad nebūčiau priverstas kalbėti apie jus." Kodėl gi man neužtenka jėgų išlaikyti liežuvį už dantų ir pabūti ramiai? Ar įmanoma išsaugoti bent truputį orumo mėginant išsiaiškinti, kas esame ir iš kur esame kilę? Jaučiu, kad turėsiu įpainioti čia nemažai artimųjų, tiek gyvų, tiek mirusių (jau ir pradėjau). Ne jų pačių pageidavimu tie mylimi žmonės buvo suvaryti į šią knygą. Įtariu, kad visos gyvenimo istorijos

versijų turi tiek, kiek ir pasakotojų, nes kiekvienas atskleidžia savo tiesą; taigi, noriu patikslinti, kad šiame pasakojime pateiksiu tik savąją. Kad ir kaip ten būtų, sulaukus 42 metų, jau nebegali būti nė kalbos apie nusiskundimus savo šeimos nariais. Panašu, kad neturiu iš ko rinktis – privalau atgaivinti prisiminimus, kad galėčiau pasenti. Būdamas pats sau detektyvas, aš atgaminu savo praeitį, remdamasis vos vienu kitu išlikusiu pėdsaku. Bandau negudrauti, bet laikas sujaukė mano atmintį panašiai kaip kad yra sumaišomos kortos prieš pradedant *Cluedo* žaidimo partiją. Mano gyvenimas yra detektyvinė mįslė, kurią iškreipia daiktinius įrodymus pagražinantys nuslopinti prisiminimai.

Iš esmės visos šeimos turi savo gyvenimo istoriją, bet manoji truko neilgai; mano šeima sieja žmones, kurie gerai vienas kito nepažįsta. O kam reikalinga šeima? Tam, kad išsiskirtų. Šeima yra nesikalbėjimo erdvė. Mano tėvas nesikalba su savo broliu jau dvidešimt metų. Mano giminė iš motinos pusės jau nebepažįsta mano giminės iš tėvo pusės. Būdamas vaikas, per atostogas dažnai mataisi su savo gentainiais. Paskui tėvai išsiskiria, susitikimai su tėvu retėja ir abrakadabra – pradingsta pusė giminės. Kuo toliau, tuo retesnės tampa atostogos, ir giminė iš motinos pusės taip pat nutolsta, kol galiausiai vieni su kitais prasilenkia tik per vestuves, krikštynas ir laidotuves – apie skyrybas niekas viešai neskelbia. Kai kas nors kviečia arbatos sūnėno gimtadienio proga arba kalėdinių pietų, atsiranda įvairių priežasčių nedalyvauti: kankina pernelyg didelis nerimas, baimė, kad būsite kiaurai permatomi, stebimi, kritikuojami, atgręžti į save patį, palaikyti tuo, kuo esate, ir apie jus bus susidaryta teisinga nuomonė. Šeima jums primena tuos išnykusius epizodus ir priekaištauja dėl nedėkingos amnezijos. Šeima yra prievolių

rinkinys, gauja žmonių, kurie jus pažinojo jau gana anksti, dar tada, kai nebuvote užbaigtas, ir ypač seniai geriausiai žino, kad jūs vis dar toks nesate. Ilgai tikėjau, kad galėsiu apsieiti be jos. Buvau panašus į valtį Ficdžeraldo romano „Didysis Getsbis" paskutiniame sakinyje: „...besigrumiančią su srove, kuri nuolat ją grąžindavo atgal." Ir galiausiai išgyvendavau būtent tai, ką norėjau pamiršti. Abi mano santuokos nugrimzdo į abejingumo liūną. Savo dukrą myliu labiau už viską, bet matau ją tik kas antrą savaitgalį. Būdamas išsiskyrėlių šeimos vaikas, aš ir pats išsiskyriau būtent dėl alergijos „šeiminiam gyvenimui". Kodėl šis posakis man skamba tarsi koks grasinimas ar netgi oksimoronas? Čia pat prieš akis iškyla vaizdas vargšo išsekusio žmogelio, kuris bando įtaisyti vaikišką kėdutę į „vabalą". Aišku, kad jis nesimylėjo jau keletą mėnesių. Šeiminis gyvenimas yra virtinė depresiją keliančių pasisėdėjimų prie stalo, kai kartojami vis tie patys žeminantys anekdotai ir veidmainiški automatiniai gestai, o ryšiu laikoma tai, kas tėra tik atsitiktinis atėjimas į šį pasaulį ir gyvenimo tarp žmonių ritualai. Šeima – tai grupė žmonių, kurie niekaip nesusišneka tarpusavy, jie rėkia vienas per kitą, vienas kitam neduoda ramiai gyventi, savo vaikų diplomus lygina kaip namų puošybos elementus ir draskosi dėl tėvų palikimo dar lavonui neatšalus. Nesuprantu žmonių, kurie šeimą laiko užuovėja – juk joje gimsta didžiausia panika. Man gyvenimas prasidėdavo tik palikus šeimą. Tik tada atsirasdavo pasiryžimas užgimti. Gyvenimas man atrodė suskilęs į dvi dalis: pirmoji – vergystė, o antroji buvo reikalinga mėginant užmiršti pirmąją. Maniau, kad domėtis savo vaikyste – suvaikėjusių ar bailių reikalas. Tvirtai tikėjau, jog įmanoma nusikratyti savo praeitimi, ir iš tiesų maniau, kad man tai pavyko. Kol neatėjo ši diena.

11

Karaliavimo pabaiga

Pjerą de Šasteinė, tą didį krevečių gaudytoją žilais gaurais, paskutinį kartą mačiau 2004 metais Kiuri institute, 5-ajame Paryžiaus rajone. Mano senelis, nuplikęs, sulysęs, apžėlęs barzda, gulėjo paslikas ligoninės lovoje ir kliedėjo nuo morfijaus. Kaip ir kiekvieną pirmą mėnesio trečiadienį, ėmė kaukti bandomoji pavojaus sirena. Jis prabilo apie tą savo Antrąjį pasaulinį karą:

– Girdėti sirenas, bombų sprogimus ar lėktuvo variklių ūžesį būdavo gera naujiena – tai reiškė, kad vis dar esi gyvas.

Prancūzijos armijos karininkui Pjerui Šasteinė sviedinio skeveldra sužeidė ranką, o paskui, 1940 metais, per Keistąjį karą, netoli Amjeno jis pateko į nelaisvę. Vėliau sėkmingai išsivadavo su padirbtais dokumentais ir vos per plauką išvengė budelio kulkos.

– Derėjo įsitraukti į Pasipriešinimo judėjimą, bet pabijojau – pasirinkau grįžti namo.

Tai buvo pirmas kartas, kai šia tema jis kalbėjosi su manimi. Įtariu, kad visas gyvenimas jam bėgo prieš akis; gaila, jog reikia laukti, kol atsidursi mirties patale, kad pagaliau atgautum

atmintį. Nežinojau, ką jam atsakyti. Kilogramų jis numetė tiek, kiek jam iškrito plaukų; kvėpavo pernelyg giliai. Iš visokių į jo kūną įeinančių ir iš jo išeinančių vamzdelių sklido nerimą keliantis gurgesys.

– Supranti, Frederikai, tavo dėdė ir motina jau buvo gimę. Savo tėvo aš netekau, kai man buvo du mėnesiai. Nelengva augti be tėvo.

Jis žinojo, kad tai mūsų bendras skaudulys. Aš nutylėjau. *Granny* taip pat buvo našlaitė, keista, kai pagalvoji – mano senelė iš tėvo pusės ir senelis iš motinos pusės – ir vienas, ir kitas turėjo karišką tėvą, kurio neteko. Aš esu kilęs iš pasaulio be tėvų. Tas mano krevečių gaudytojas įdubusiais žandais tęsė:

– Nenorėjau rizikuoti ir savo vaikų pasmerkti tokiam pačiam likimui, todėl ir pasielgiau kaip išdavikas...

Žmogus, kurio tėvas galvą paguldė Šampanės mūšyje, priekaištavo sau, kad nepasekė jo pėdomis. Aš papurčiau galvą.

– Liaukitės kartoję tokius niekus. Priešingai, Tėtuši, jūs įsijungėte į Rezistencijos judėjimą, į Armijos pasipriešinimo organizaciją* Limuzeno regione 1943 metais.

– Tiesa, bet, kaip ir Miteranas (ištarė „Mitranas"), į jį įstojau per vėlai. Frederikai, kaip tu galėjai palaikyti komunistus? Žinai, Gengueno tipeliai vos manęs nepapylė, nes buvome konkurentų tinklas, o jie tokie pavojingi...

Nenorėjau jam pasakyti, kad komunizmą palaikiau maištaudamas prieš savo socialinę padėtį, vadinasi, ir prieš jį. Nedrįsau prisipažinti, kad toje ideologijoje taip pat įžvelgiau krikščioniško gailestingumo tąsą, įgyvendinamą kitokiomis priemonė-

---

* Armijos pasipriešinimo organizacija buvo įkurta 1943 metų sausį generolo Frero. (Čia ir toliau – *aut. past.*)

mis. Skirtingos kartos ir taip retai kada šnekasi, todėl nereikia nukrypti nuo temos; pametus siūlo galą, kyla grėsmė jo taip niekada ir nebeatrasti (taip, beje, ir nutiko). Svarbiausia, kad mano senelis nepažinojo savo tėvo, nes šis buvo miręs. O mane ištiko kone dar blogesnis likimas – aš netekau tėvo dar jam gyvam esant. Mano dukra, be abejo, išgyvena lygiai tokią pat keistą tuštumą; tyla iš gyvųjų pusės yra sunkiau suprantama nei iš mirusiųjų. Man derėjo paimti savo protėvio ranką, tačiau mes šeimoje nepratę liestis.

– Tėtuši, jūs pasielgėte kaip didvyris, nes pasilikote su savo vaikais, bala nematė tos Prancūzijos.

Tardamas šią frazę žinojau, kad rizikuoju gauti antausį, bet mano senelis buvo toks išvargęs, jog tik atsiduso. Paskui manęs paklausė, ar meldžiuosi už jį, ir aš pamelavau. Pasakiau, kad meldžiuosi. Jis maigė morfijaus pompą ir akivaizdžiai kaifavo: keista matyti, kaip mūsų sveikatos apsaugos sistemoje, nenusižengiant įstatymams, vėžininkams yra pumpuojami narkotikai, o tiems, kurie haliucinuoja gatvėje, rytas išaušta cypėje (ar jie iš tiesų ne tokie sunkūs ligoniai?). Kai išėjau iš klinikos, jau buvo tamsu, kažkas tarsi ėmė ir išjungė šviesą.

Gulėdamas mirties patale, mano senelis, trumpai tariant, pasakė: „Reikia mylėtis, o ne kariauti." Buvęs generolas, apdovanotas 1939–1945 metų karo kryžiumi, paskutinėmis akimirkomis tapo 1968 metų gegužės įvykių idėjiniu šalininku. Metų metus negalėjau suprasti, ką jis mėgino man pasakyti tą lemtingą akimirką: tu, Frederikai, nematei karo, kuris praūžė dar prieš tau gimstant, bet tavo tėvai ir seneliai jį prisimena, gal net ir nesąmoningai, ir visos tiek tavo, tiek jų problemos

yra tiesiogiai susijusios su tuo Prancūzijos istorijos tarpsniu patirtomis kančiomis, baime, pagieža ir neapykanta. Tavo prosenelis buvo 1914–1918 metų karo didvyris, senelis dalyvavo kitame pasauliniame kare, ir tu manai, kad ta agresija nepaliko jokių pėdsakų ateities kartose? Dėl mūsų aukos tu galėjai augti krašte be karo, mano mielas anūke. Nepamiršk, kokį kelią mes nuėjome, ir nepasiduok neteisingoms mintims apie savo šalį. Nepamiršk, iš kur esi kilęs. Nepamiršk manęs.

Palaidojome jį po savaitės pajūrio kapinaitėse priešais Getari bažnyčią, pasvirusių kryžių apsuptyje, po antkapiu, kur jo jau laukė mano senelė, kur už kalvų driekiasi vandenynas ir slėnių žaluma dera su sodriu jūros mėliu. Per ceremoniją mano pusseserė Margo Krespon, jauna jautrios sielos aktorė, perskaitė porą Tulė (poetas opiomanas, kuris ilsisi tose pačiose kapinaitėse kaip ir mano senelis morfiomanas) ketureilių:

Miegokite, bičiuli, o rytojaus dieną
Į aukštumas pakils taviškė siela.
Miegokite, bet taip, kaip sakalas kad miega
Arba kaip kad liepsna po gaubtu palikta.

O už ugningo horizonto
Pranyksta trumpalaikė gyvastis.
Miegokite po kiečių lapais
Mana jaunystė su jumis.

Pasirinkau šią poemą todėl, kad ji panaši į maldą. Išeidamas iš bažnyčios mačiau, kaip saulės spinduliai išsisklaidė kipariso šakose tarsi aukso grynuolis milžino delne.

12

Prieš tapdami mano tėvais, jie buvo kaimynai

Tuo metu Prancūzija išgyveno pokarį, išlaisvinimą ir trisdešimt šlovingų ekonomikos klestėjimo metų, žodžiu, pareiga užmiršti aplenkė pareigą prisiminti. Getari jau nebebuvo toks žavus kaip prieš prasidedant mokamoms atostogoms: „vasarotojai“ plūsdavo į paplūdimius, sudarydavo spūstis keliuose, ant smėlio primėtydavo riebaluotų popierių. Mano abeji seneliai skirtingose Amūro kelio pusėse į šuns dienas dėjo vulgarėjančią Prancūziją. Kai storu baltos vilnos megztiniu vilkintis Žanas Mišelis atsiremdavo alkūnėmis į Beigbėdė vilos antro aukšto balkono kraštą, galėdavo paslapčia stebėti, kas rezgama priešais stovinčio namo sode: abi Šasteinė mergaitės tai žaisdavo badmintoną, tai gerdavo apelsinų sultis arba dažydavosi besiruošdamos į Liepos 14-osios šventę pažiūrėti ugninio jaučio. Patikrinau – iš *Cenitz Aldea* balkono tiesiog po kojomis atsiveria „Patrakėnėjos“ terasa tarsi žvelgiant į gilią iškirptę. Nuėjęs išgerti arbatos pas savo tetą Marisol, vis dar gyvenančią Beigbėdė viloje, nekantrauju pašnipinėti naujuosius šeimininkus (Šasteinė namai buvo parduoti praėjusiais metais). Toks

geografinis išsidėstymas turi nemenką reikšmę mano gyvenimo istorijoje. Jei mano tėvas nebūtų per kelią stebėjęs Šasteinė merginų, aš čia nebūčiau ir apie tai nekalbėčiau. Mano akimis, tas mėlynai nudažytas balkonas yra tokia pat šventa vieta kaip ir Šekspyro minimas balkonas Veronoje.

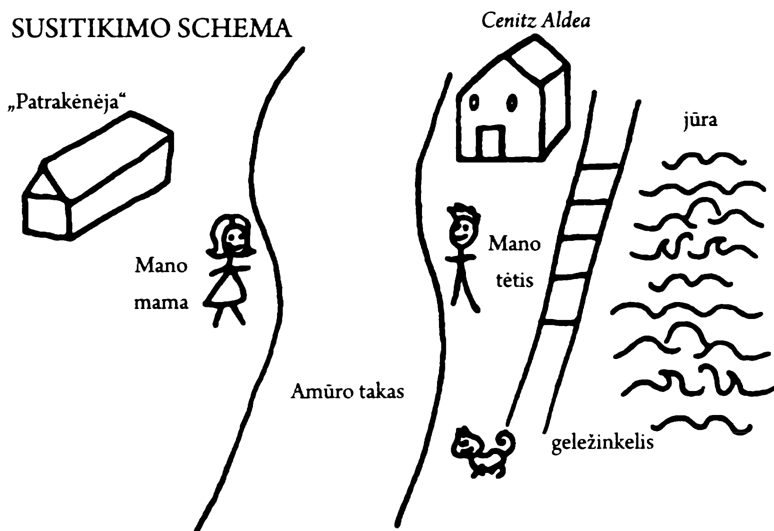
Kurortai nėra visi kaip vienas. Kiekvienas baskų pakrantės paplūdimys turi savo veidą. Didysis Bjarico paplūdimys mums yra kaip pagrindinis Kanų bulvaras su rūmais vietoje prabangaus *Karlton Rouz* viešbučio ir lošimo namais, panašiais į nutrintą Palm Bičo kazino. Kai, norėdamas užsisakyti austrių ir baltojo vyno, atsisėdi terasoje ir matai be tikslo klaidžiojančias šortus mūvinčias šeimynas, kurios niekada nėra girdėjusios apie markizo de Kiueva pokylius, gali pamanyti esąs ypatingame Dovilio klube. Bidaro paplūdimys šeimyniškesnis, jame, kaip ir Arsen-Rė miestelyje, lankosi buržuazijos atstovai su megztiniais ant pečių. Jį patartina aplenkti tiems, kuriems nepatinka skęstančių vaikų klyksmai, *Hermès* firmos rankšluosčiai ar sudurtiniai vardai. Pramintas „baskų negrynakrauju“ Getari paplūdimys pasižymi laukine gamta ir proletariškumu; jame kalbama vietos tarme ir galima sutikti nemažai besigydančių narkomanų. Čia tvyro kaitintų riebalų ir pigaus įdegio aliejaus kvapas; persirenginėjama raudonai ir baltai dryžuotose palapinėse, išnuomotose tam sezonui. Netgi bangos kiekvienoje įlankoje skiriasi: Bjarice jos plokštesnės, Bidare – pavojingesnės, Getari – aukštesnės. Bjarice gulint ant smėlio jos tiesiog laužo stuburą. Bidare jūros išplauti duburiai vilioja leistis į platybes, Getari bangų mūša traiško tave prie uolų. Sen Žan de Luz komunoje pastačius užtvanką, jūra buvo sterilizuota nuo liūliavimo, todėl seniai, sėdėdami ant suoliukų,

aptarinėja tik žuvėdras danguje ir praskrendančius gelbėtojų sraigtasparnius. Handajuje bangos didžiausios, viena iš jų – garsioji *Belharra*, 15–18 metrų banga, kurią šturmuoja psichopatiškiausi banglentininkai, velkami vandens motociklo. Alsiono paplūdimys yra tiesiog bretoniškas krantas, kuriame bangų mūšos dulksna atstoja flakonėlį odos drėkiklio, o jūros nugludinti akmenėliai veikia kaip koks *foot massage*; Šambr Damūre glaudžiasi romantikai separatistai ir tie, kurie jaučia nostalgiją Arno de Rosnė *Rolls Royce*; į Baskų krantą suvažiuoja vairuotojai su keistai pridūmintais *Volkswagen* mikroautobusais, kurių viduje džiūsta maudymosi kostiumėliai; Madrage jaučiamas snobizmas, jis panašus į tropezietiškąjį, kaip ir iš ten pasiskolintas vietovardis. Mėgstamiausias vietos gyventojų paplūdimys – Eretežija, esantis nepaprasto grožio, žmogaus nepaliestame slėnyje tarp Ilbarico ir Bidaro. Pagrindinis jo pranašumas, kad apie jį nežino paryžiečiai. Kodėl mano atmintyje išliko tik Senicas? Ar čia dėtas vien tik Beigbėdė vilos Getari pavadinimas – *Cenitz Aldea*? Senicas atšiaurus, su aštriomis uolomis ir badančiu smėliu. Senicas audringas, nejaukus, slegiantis, laukinis. Čia kylančios bangos yra didžiulės, gremėzdiškos, padrikos, užterštos ir triukšmingos. Čia dažnai labai šalta. Baskų krašte saulė yra retas paukštis – visi jos laukia, kunigas per sekmadienio mišias meldžiasi, kad ji pasirodytų, apie ją be paliovos kalbama, ir vos tik ji išlenda, visi suvirsta į *Cent Marches* arba *La plancha* restoranus, o rytojaus dieną vėl lietus, bet visiems nusispjaut, nes niekas nesikelia anksčiau nei penktą valandą po pietų. Saulė Getari – išskirtinis įvykis, bet argi gali nusibosti panašios dausos? Dangus kaip koks pakibęs vandenynas. Kartkartėm jis užlieja mus, nuplaudamas kalvas ir namus jūros vandeniu. Mano vienintelis vaikystės prisiminimas

susijęs su pačiu nejaukiausiu Prancūzijos paplūdimiu. Mano smegenys neatsitiktinai pasirinko šią vietą. Mano tėvas, būdamas devynerių metų, pakeliui į Senicą vos nežuvo po traukinio ratais. Prie Senico kelio jis sutiko mano motiną, atostogaujančią viloje priešais. Šiame miestelyje jie ir susituokė. Senice yra susitelkęs visas mano gyvenimas. Prisimindamas šią vietą, aš apibendrinu save, padarau iš savęs kondensatą. Prisimindamas savo šerdį, išsisuki nuo likusių prisiminimų; mano atmintis aptingusi, ji išsisaugojo Senicą kaip mnemotechninį špargalą, kuris yra visos mano egzistencijos pagrindas. Kaip ir Deivido Linčo „Malholando kelyje“, pačiame garsiausiame filme apie amneziją, kur pakanka paprasčiausio mėlyno rakto sugriautam gyvenimui atkurti. Įsivaizduokite, kad fone atsiranda kažkoks zirzimas, kuris suteikia situacijai dramatiškumo, nes artėjame prie termobranduolinio mano gyvenimo Istorijos centro. Nupiešiu jums vieną tokią schemą, kad būtų lengviau suprasti.

Dvi vilos Getari, Senice

SUSITIKIMO SCHEMA

Mama – visai jaunutė, plonyčiais šviesiais plaukais ir lengva suknute, šviesiomis dangaus mėlynumo akimis, baltais dantimis, turinti netvirtą rafinuotą skonį, nepriekaištingų manierų aristokratė, gyvas pavyzdys, įrodantis, kad protas gali eiti koja kojon su tyrumu, nekantriai laukianti, kada galės ištrūkti iš savo kilmingos ir suvaržytos šeimos gniaužtų, didelė romantikė, turinti taurų kūną ir dvasią. Pasirengusi nugyventi ilgą, romantišką, pilną meilės ir malonumų gyvenimą, jis ims ir atsiduos...

Tėtis – liesas ir turtingas jaunuolis, šiek tiek užgožtas savo didžiojo brolio, atsidavęs mokslams, 18 metų apkeliavęs aplink pasaulį, susitelkęs ir keliantis susižavėjimą, jo akys žalios ir žvitrios, linksmos ir be jokio pykčio, toks paauglys, besidomintis filosofija ir literatūra kaip ir jo tėvas, trokštąs užkariauti motinos šalį Ameriką, ramus, bet neatbukęs, guvaus proto, hedonistas, bet nevulgarus, išdidus ir besišypsantis, jis nekenčia snobų, nes visus juos pažįsta, svajoja savo rankose turėti pasaulį ir mano motiną.

Tokius juos įsivaizduoju pagal nuotraukas jų šlovingos jaunystės metais.

Mano tėvas išeina iš *Cenitz Aldea* vilkėdamas lanų vilnos kostiumą ir po pažastimi nešdamasis Plotino „Eneadas".

Mano motina išeina iš „Patrakėnėjos" vilkėdama sijoną su žirneliais ir nešdamasi *Platters* 45-inę plokštelę rankoje.

Juos skiriantis kelias vadinasi Amūro taku, ir tas pavadinimas nepramanytas.

Mėginu įsivaizduoti tą pasimatymą, kuriam neįvykus, nesėdėčiau susirietęs šioje savo kameroje. Mano motinai 16 metų, tėvui – 19. „Jos mažoji sesutė turėjo didesnes krūtis, bet aš velniai žino kodėl pasirinkau vyresnėlę", – prisipažins man tėvas

po keturiasdešimties metų restorane „Tolimieji Rytai". Nereikia čia gėdytis – žinau, kad jis buvo pamišęs dėl jos, kaip ir ji dėl jo. Vieną vakarą mano tėvas apkabina per liemenį mano motiną ugninio jaučio šventėje. Paskui jie glėbesčiuojasi mano tėvo automobilyje ir jaučiasi nuostabiai, nes visata tobula, gyvenimas pasidaro ne toks sudėtingas, tomis akimirkomis viskas tampa taip akivaizdu, bet kodėl vartoju daugiskaitą ir sakau „tomis akimirkomis"? Juk visi žinome, kad panašios akimirkos nesikartoja – aš pats taip esu jautęsis vieną vienintelį kartą. Jie įsimylėjo vienas kitą iš pirmo žvilgsnio ir per akimirką, kaip niekada gyvenime nebūna, leiskite man tuo patikėti, prašau, nes nuo šios minties man darosi geriau.

Kelias vasaras iš eilės jie nedrąsiai stebi vienas kitą, eina į paplūdimį arba į mišias, geria citrininį gėrimą (mano tėvas negali pakęsti alkoholio), galbūt šoka, važinėja dviračiais, kritikuoja savo šeimas, gėrisi jūra ir, be abejo, kuria rožines svajones. Po to, kai pirmą kartą paslapčia pasibučiavo, jie ir vėl susitiko Paryžiuje, Sablono gatvėje, jo viengungiškame butelyje. Čia jie ir susipažino bibline prasme dar gerokai prieš vedybas. Nepykite ant manęs už tokį neprofesionalumą, bet nesu linkęs atkurti visų savo tėvų seksualinio gyvenimo smulkmenų. Įsivaizduoju, kad ta akimirka buvo žavi ir trikdanti, subtili ir kupina nerimo, nuostabi ir kelianti siaubą. Ilgą laiką mano motina, būdama nepilnametė, bijojo pastoti – tais laikais pilnametystė prasidėdavo nuo 21-erių.

Tuo metu Baskų krante buvo gausu pokylių. Jie vykdavo Denizos Armstrong, modelio ir mados kūrėjos, kuri buvo Žozefinos Beiker (tarta „Baker"), viloje Bajone, kur buvo galima sutikti Vilalongos šeimos narių, Tamamo kunigaikštį, pramintą

„Kiki", Hornų ir Prado šeimų narių, Gi d'Arkang ar Andrė Pjerą Tarbė. Kiekvieną trečiadienį jaunimas rinkdavosi *Bellevue* kazino, *Sonny's* restorane Bjarice arba „Baltajame dramblyje"... Vietos laikraštyje buvo galima pasiskaityti tų beprotiškų naktų santraukų, parašytų „Baronienės Bigudi". Marisa Berenson tuo metu, kai susitikinėjo su Arno de Rosnė, į *Cenitz Aldea* ateidavo išgerti arbatos. Piteris Virtelis, Deboros Ker vyras ir filmo „Afrikos karalienė" scenarijaus autorius, Baskų krantą atrado per filmo „Ir pateka saulė", pastatyto pagal Hemingvėjaus romaną, filmavimą ir į Bjarico paplūdimį atvežė ilgąją Kalifornijos banglentę. Ši itin „prasimušusi" pora priėmimus rengdavo savo namuose Sen Žan de Luze. Mano tėvas negalėjo pakęsti žemiškų aukštuomenės linksmybių, bet jo vyresnioji sesuo lankydavosi visų šių garsenybių namuose ir į savo kvepiantį šleifą įtraukė mano būsimus tėvus. Mano būsimai motinai toks gyvenimo būdas darė įspūdį, bet kartu ir erzino.

Susikibę už rankų Mari Kristina ir Žanas Mišelis išnešė kudašių į Ameriką, norėdami ten baigti mokslus (tėvas Harvarde, o motina Holjoke), bet dar labiau troško pabūti drauge toli nuo griežtų tėvų, savo mirusios šalies ir pokario šiknių.

Ir paskui jie sugrįžta. 1963 metų liepos 6 dieną jie susituokia senojoje bažnyčioje, kurios papėdėje driekiasi Getari miestelis – jis užsidėjęs aukštą skrybėlę ir dėvi pilką redingotą (po trisdešimties metų dėvėdamas jį Bodeprovanso bažnyčioje atrodžiau taip pat juokingai), mano motina vilki baltą suknelę, o į šviesius plaukus įsisegusi gėlių. Būdamas mažas, pas senelius Neji mačiau tą ceremoniją, įrašytą 8 mm kino juostoje, rodomą ant išvyniojamo ekrano svetainėje, *Granny* užtraukus užuolai-

das, ir nemanau, kad kada nors esu matęs ką nors žavingesnio. Šis yra vienintelis kartas, kai mačiau Žaną Mišelį Beigbėdė bučiuojantį į lūpas grafienę Mari Kristiną de Šasteinė de la Rošpozė d'Hiust Šventosios imperijos ir „kitų vietų, kurias apnuogina atoslūgiai", pridūrė mano tėvas filmo metu, kai, skleisdama tarškesius kaip koks visu greičiu paleistas metronomas, projektoriuje sukosi juosta, užpildydama garsinį foną. Mano mama buvo su į šieno kupetą suveltais plaukais kaip ir Bridžita Bardo filme „Panieka", pasirodžiusiame tais pačiais metais; tėvas liesas, įsispraudęs į iškrakmolytą plastroną, abu apsupti baskų šokėjų – skambant būgnams ir fleitoms jaunavedžiai lenkia galvas, eidami pro gėlių arkas, choro dainininkai raudonos ir baltos spalvos kostiumais išsirikiuoja abipus tako, pamenu, buvo sunku patikėti, jog šie jaunuoliai, ką tik už nugaros palikę paauglystę, įsimylėję, nedrąsūs, apsupti gausaus šeimos būrio, gali būti mano tėvai. Nelaimė, šiems dviem pagrindiniams aktoriams vėliau daugybę kartų kraustantis iš vienos vietos į kitą, šis daiktinis įrodymas pasimetė. Paskui mano smegenys suveikė taip, kad aš užmirščiau tą porą. Apie juodu kaip apie porą taip nieko ir nežinau, juos prisimenu tik po skyrybų – tarytum būčiau ėmęs ir išmetęs juos į šiukšliadėžę savo sąmonėje bei spragtelėjęs „išvalyti šiukšliadėžės turinį" iš kietojo disko.

Mano didysis brolis gimė kitais metais. Paskui aš ateiti į šį pasaulį nevykusiai pasirinkau 1965-uosius – pasirodžiau šiek tiek per anksti, man nereikėjo taip skubėti gimti. Buvome pageidaujami, bet neplanuoti. Ne taip greitai ir ne vienas po kito, planai buvo kitokie, reikėjo rasti būdų, kaip sudėlioti savo gyvenimą. Mano tėvas būtinai norėjo, kad vyresnėlis būtų pavadintas kaip ir jo tėvas – Šarliu, o mane motina pakrikštijo Frederiku, kaip ir pagrindinis romano „Jausmų ugdymas" per-

sonažas, tikras nevykėlis. Netrukus, mano tėvai išsiskyrė. Ar pastebėjote, kad visos fėjų pasakos baigiasi vestuvių diena? Aš irgi vedžiau du kartus ir abu kartus mane buvo apėmęs nerimas kaip tik tą akimirką, kai reikėjo tarti „taip“, neapleido ta nemaloni nuojauta, kad visa, kas geriausia, jau praeityje.

13

Prisiminimai apie Lamberus

Iš vyresniųjų tėvo seserų Evelinos ir Marisol Beigbėdė sužinojau apie Antrojo pasaulinio karo metu „Navaros“ viloje nutikusį įvykį. Ši istorija man ne vien tik suteikia teisę liaupsinti senelių iš tėvo pusės nuopelnus, bet ir įrodo, kad kartais reikia nepaklusti įstatymams. Įstatymas ne visada teisus, ypač Prancūzijoje. Pavyzdžiui, 1940-aisiais Pjero Lavalio prancūziškosios vyriausybės teisės aktai teigė, kad Po miestas yra laisvojoje zonoje, o Paryžiuje tam tikras visuomenės sluoksnis privalėjo nešioti geltoną žvaigždę. Jau žinome, kad Pjeras de Šasteinė gailėjosi neprisijungęs prie Pasipriešinimo judėjimo anksčiau, bet galiausiai jis ėmė ir prisijungė prie jo. Pats Po miestas išaugo penkiagubai, egzodas atvijo čia nemenką būrį žydų, kuriuos jų pačių šalyje persekiojo prancūzų policija. Taigi 1940-ųjų birželį krikščionių bičiulių draugija slaptai pasiūlė Šarliui ir Greisei Beigbėdė paslėpti vieną turtingą izraelitų šeimą, kuri buvo priversta palikti visus savo turtus ir sprukti iš Paryžiaus. Diskusija prie didžiojo stalo valgomajame nebuvo iš lengvųjų, mielai būčiau jos pasiklausęs...

Šarlis: Ar mes, buvę „Prancūzijos nacionalistinio judėjimo“ rėmėjai, turėtume atsisakyti ir nesuteikti tiems izraelitams prieglaudos po savo stogu? Provanse, Sen Remi, kalbėjausi su Mora. Jis toks kurčias, kad prie visų turėjau šaukti jam tiesiai į ausį, jog esame prieš vokiečius. O jis man atsakė: „O! Jūsų šeima turi angliško kraujo, jums bus daug atleista!“

Greisė: Visų pirma esame katalikai, o Tulūzos vyskupas yra pasakęs, kad „žydai yra vyrai, o žydės – moterys (...), jie priklauso žmonių giminei, jie – mūsų broliai“. Krikščionis negali to pamiršti.

Šarlis: *Darling*, tu gi žinai, kad tie žmonės patrauks policijos ir vokiečių dėmesį. Ar reikia priminti, kad tavo gimtoji šalis ne visai toje pačioje barikadų pusėje kaip kad fricai? Jeigu jie sužinos, kad slepiame žydus, mums gresia tremtis. Ar tu tikrai nori mūsų pačių vaikams sukelti pavojų, gelbėdama tuos Lamberus (kokią idiotišką pavardę jie pasirinko, iš tolo gali atspėti, kad ji netikra), žmones, kurių net nepažįstam?

Greisė: Oktavai, paruoškime jiems kambarius trečiame aukšte, ten pakankamai vietos, kad galėtume sutalpinti keturis ar penkis žmones, ir niekas nieko nesužinos. Paklausyk, jie mūsų draugų draugai, neturime iš ko rinktis.

Šarlis: Gerai. Tik reikia nustatyti tam tikras taisykles: jie valgys pas save vieną kartą per dieną, negalės niekur išeiti, išskyrus vieną kitą pasivaikščiojimą parke, ir jokio kontakto su vaikais, o visiems sakysime, kad virš mūsų gyvena nuomininkai, ir taškas.

Greisė: *God save the King and the British Navy!**

Jų buvo keturi: senelė, auksakalys tėvas, berniukas, vardu

---

* Dieve, saugok karalių ir Britanijos laivyną (*angl.*).

Mišelis, ir tarnaitė. Gyvenimas kartu ėjo taip, kad geriau ir būti negalėjo, kitaip tariant, abiem pusėms laikantis ypatingo atsargumo. Beigbėdė vaikams nebuvo leidžiama lipti į trečią aukštą, o tėvai jiems nieko niekada nesakė apie tuos santūrius nuomininkus. Lamberai dienas leido slėpdamiesi, užsidarę, slegiami nerimo savanoriškai pasirinktame kalėjime. Trys sodo pakrašty esančios fermos karvės duodavo dešimt litrų pieno per dieną. Diena, kai vokiečių karininkas apsilankė viloje „Navara", tapo legendine šeimos istorijoje. Anot mano tetų, tai nutiko tikriausiai 1943 metų rugsėjį. Oberštumfiureris gėrėjosi vaizdu į Pirėnus, dailiuoju prancūziško stiliaus sodu ir gausiais namų turtais. Jis paskambino į pagrindines duris, o Greisė, mano amerikietė senelė, čia pat sumojo sukviesti visus savo vaikus (Žeraldą, Marisol, Eveliną ir mano tėvą) ir paprašyti, kad jie imtų bėgioti po visą namą bei kelti triukšmą, lakstyti laiptais aukštyn ir stačia galva žemyn, svetainėje ir bibliotekoje žaisti gaudynių, tarytum būtų kokie blogai išauklėti vaikigaliai.

Kvapas šiame hole yra mano tėvo vaikystės kvapas: vaškinio blizgiklio, linoleumu išklotų liftų, džiovintų gėlių ir nevėdintų patalpų kvapų mišinys... Jis iki šiol tvyro prabangiu viešbučiu tapusios vilos vestibiulyje. Nepaisant rekonstrukcijos, per kurią vietoj mūsų žaidimų kambario rūsyje buvo įrengtas baseinas, tas praeities kvapas neišnyko; man vis dar kyla noras, kad kas nors imtų ir atidarytų langus, ir aš galėčiau užuosti, kaip kvepia Pirėnai. Tas karininkas, lipdamas laukujais laiptais 1943-iaisiais, užuodė tą patį kvapą, kaip kad užuostumėt ir jūs, jeigu šiandien rezervuotumėte ten kambarį. Sargė Katerina su vyru nuskuodė į trečią aukštą perspėti „Lamberų"; įkalintos šeimynos širdies ritmas turėjo stipriai pagreitėti pro langelius

stoge pastebėjus didžiojoje alėjoje stovinčius Vokietijos kariuomenės automobilius. Vokietis elgėsi labai korektiškai: nesisveikino nacistiniu gestu, pabučiavo poniai Beigbėdė ranką sudauždamas kulnais.

– Jūsų namai žavingi, ponia! Ar būtų įmanoma juos palankyti *bitte schőn*? Ieškome kokios nors vietos, kur galėtume apgyvendinti savo kariuomenės vadą ir jo štabą.

Granny užsikosėjo.

– Tai kad... kaip jūs matote, mūsų labai daug, ir, deja, visi kambariai užimti. (Dar vienas kosulio priepuolis). Namai pilni gyventojų: vaikai, tarnai, vairuotojas, kambarinės, virėja... Tarp kitko, nenorėtume, kad jums grėstų pavojus. Mes juk gydome užkrečiamomis ligomis sergančius ligonius.

– Miela ponia, jūs žinote, kad galėčiau pareikalauti perduoti šį namą karo reikmėms.

– Na, žinoma, jeigu primygtinai prašote, argi gali keletas mikroskopinių bacilų nustebinti Vermachtą, tiesa?

Sulig šiais žodžiais laiptais nusileido mano senelio motina ir paklausė:

– Nagi, kas čia vyksta, Greise? Kas šis ponas?

– Nesijaudinkite, ponia, mes šnekučiuojamės su šiuo maloniu pareigūnu.

– Kas šita sena moteris? – paklausė vokiečių pareigūnas prancūziškai.

– O, leiskite jums pristatyti savo anytą, garsiąją tapytoją Žaną Devo, ji gyvena kartu su mumis. Atleiskite, leitenante, bet prancūziškai sakoma ne „sena moteris", o „pagyvenusi ponia".

Per kiemą perbėgo karvės. Karininkas nusistebėjo:

– O kas čia dabar?

– Šalia yra ferma...

– Ir netgi trečiame aukšte nerastumėte mums vietos?

Nerimastinga tyla. Tada Žana pademonstravo žaibišką nuovoką:

– O ne, – tarė ji, – trečiame aukšte laikome šieną karvėms!

– *Ach so*! Dėkoju, kad maloniai priėmėte, pagalvosime apie siūlymą ir galbūt sugrįšime. *Auf wiedersehen*!*

Tas karininkas taip niekada ir negrįžo.

Lamberai „Navarą" paliko 1944 m. rugpjūtį pasitraukus vokiečių armijai. Senelė Simona, lipdama į savo automobilį, pareiškė: „Keturi suknisti metai! Greičiau į Paryžių!" Panašu, kad šie nedėkingi žodžiai šokiravo mano senelius. Jie niekada taip ir neužsiminė apie šią istoriją ir nepalaikė jokių ryšių su ta auksakalių šeima. Ar galima gelbstint žydus išsaugoti ištikimybę monarchistiniam, konservatyviam ir šiek tiek antisemitiniam katalikų tikėjimui? Dažnai snobai yra kaltinami paviršutiniškumu, bet nepamirškime, kad gali nutikti, jog, net ir būdami visiški lengvabūdžiai, jie taps didvyriais gelbėdami visą šeimą, nes ji taip pat priklauso netituluotai diduomenei. Taip jie gali išlaikyti atstumą ir, atrodo, galėtų imti ir išrėžti tokius žodžius: „Kiaules kartu laikėme ne dėl to, kad išgelbėtume jums gyvybę!"

Kad ir kaip ten būtų, mano senelės replika „Sakoma ne sena moteris, o pagyvenusi ponia" tada pasklido po visą Po miestą, kaip ir daugelis iš dramaturgo Žoržo Bernardo Šo kilusių *Granny* replikų, o pats jos tėvas, buvęs britaniškosios Indijos kariuomenės pulkininkas, sakydavo:

– Man pavyko pažaboti indus, bet niekada taip ir nesugebėjau pažaboti savo dukters.

---

* Iki pasimatymo (*vok.*).

Labiausiai man patinkančią *Granny* frazę išgirdau iš Fransua Beiru; kai per kokteilių vakarėlį „Navaroje“ lapių medžioklės pradžiai paminėti jis pasiteiravo apie jos sveikatą, ji atšovė: „Siaubinga! Kuo labiau senstu, tuo protingesnė darausi.“ Iš tetos Evelinos taip pat sužinojau, kad Šarlis ir Greisė Beigbėdė Midi viršukalnės sanatorijoje visą tą laiką, kol tęsėsi karas, įdarbindavo žydus gydytojus (vokiečius, vengrus, lenkus), kuriuos priimdavo kaip „internus“, be to, po džiovininkų kaukėmis ten slėpė nemažą skaičių žydų vaikų. Vokiečiai siaubingai bijojo mikrobų ir net nesiartino prie gydyklų. Žydaitė kunigaikštytė De Fosinji-Liusenž, buvusi Efrusi, kai atvyko į Po su savo dvidešimčia tarnų iš Fošo prospekto, buvo linkusi nakvoti „Navaroje“ kiekvieną naktį, bijodama, kad jos miego nesutrikdytų koks nors netikėtas apsilankymas. Mano pusseserė Ana Lafontan apskaičiavo, kad mūsų šeimos gydyklose, bėgdami į Ispaniją, pabuvojo maždaug penki šimtai žydų. Deja, neišliko nė vieno šio žygdarbio įrodymo. Todėl mano seneliai iš tėvo pusės tapo bevardžiais didvyriais, pademonstravusiais neregėtą drąsą. Žinau, kad Greisė rūkė angliškas cigaretes, kurių gaudavo iš savo draugo tėvo Karė, glaudusio savo namuose aristokratiškos kilmės britų lakūnus, o jo mėgstamiausia sporto šaka būdavo pūsti dūmus tiesiai į nosį vokiečių kareiviams, bimbinėjantiems Pirėnų bulvare. Šarlis porą kartų buvo sulaikytas traukinyje, važiuojančiame į Paryžių. Sėkmingai grįžti namo jam padėjo įtakingi pažįstami, bet kas jie tokie? Mano dėdė teigia, kad senelis, kai buvo vykdomi valymai, taip pat gelbėjo vokiečių kolaborantus – padėdavo jiems nusigauti Ispanijos link tokiu pačiu būdu, kokiu gelbėjo žydus. Ne kažin kas, bet tai viskas, ką žinau – jie puikiai sulošė dvigubą žaidimą (ir Peteno, ir de Golio šalininkai buvo kviečiami į „Nava-

rą", bet įeidavo pro skirtingas duris, kad vieni su kitais nesusitiktų). Dabar, kai tie namai virto *Relais et Château* viešbučiu, dar galima pernakvoti *Granny* kambaryje, kurio mano senelis neapleido, nepriekaištingai prižiūrėjo ir nieko ten nekeitė dar ilgai po jos mirties. Mano prisiminimuose jis kaip šventa vieta, į kurią man nebūdavo leidžiama nė kojos įkelti. Grįžau čia, kai tie namai tapo viešbučiu. Panašu, kad nederėtų lankyti vaikystės vietų, nes jos ima atrodyti miniatiūrinio dydžio. Bet ne vila „Navara" – tai vienintelis namas, kuris laikui bėgant nemažėja. Nuo šiol bet kuris besiskleidžiantis rašytojas gali praleisti naktį tos numirėlės kambaryje. O *Granny* iki šiol vaidenasi jame, ir čia apgyvendinti svečiai tvirtina, kad būna naktų, kai girdi ją šnabždant su niujorkietišku akcentu:

– Reikia sakyti ne „tos numirėlės kambarys", *my dear* Frederikai, o „mano mylimos senelės apartamentai".

Kai mano tėvai buvo vaikai, šalis priklausė nacistams. Pasišlykštėję Prancūzija, tėvas su motina išvyko studijuoti į Ameriką, šalį, kuri išlaisvino mūsiškę. Mūsų seneliams orumą išsaugoti padėjo tas į Londoną ištremtas generolas. Iki 1968-ųjų gegužės, kai veidmainystė pažiro į visas puses kartu su mano tėvų santuoka. Tik 1981 metų gegužę, į valdžią išrinkus petenistą rezistencijos dalyvį, seneliai pripažino, kad išgyveno, ir susitaikė su ta mintim: senelis iš motinos pusės – sužeistas kariškis, kalinys ir šeimos tėvas, vėlyvas rezistentas, bet tikras kovotojas; iš tėvo – monarchistas, persismelkęs okupacijos metais klestėjusio Šarlio Mora antisemitinėmis idėjomis, bet kartu ir teisusis, kurio nepripažino Izraelis, nes niekas niekada to ir neprašė. Gali būti, kad jo vardu pavadintas medis Jad Vašem memoriale būtų ėmęs ir pakišęs Šarliui Beigbėdė vyresniajam koją; tačiau

ši istorija, apie kurią nieko nežinojo mano tėvas ir apie kurią aš nebūčiau niekada sužinojęs, jei nebūčiau patampęs savo dėdėms ir tetoms už jų (bearnietiškų) liežuvių, man, tokiam idiotui anūkui, uždarytam į areštinę, įkvėpė pasididžiavimą. Kaip rašoma Talmude: „Kas išgelbsti vieną gyvybę, išgelbsti visą pasaulį." Po Pirmojo pasaulinio karo į dulkes sumalti prancūzai suprato, kad geriau jau sugebėti praslysti ir likti gyvam nei būti mirusiu didvyriu. Tie, kurie tapdavo didvyriais, būdavo kaip rakštis, nors ir nesigirdavo, galbūt net ir visai netyčia. Didvyris galėjo būti ir veidmainis, ir žemiškas, kad ir turtuolis, ir nemiręs. Buvo manoma, kad išlikti gyvam šalyje, kuri ką tik atidavė dvasią, jau ir taip yra didelė laimė.

14

Problemiška apklausa

Farai malonūs, bet jų aptarnavimas lėtas – jie žiauriai ilgai užtrunka nešdami man plastikinėse stiklinėse vandens iš čiaupo. Pro stiklą klausdamas, kuri dabar galėtų būti valanda, išnaudoju visą savo energiją. Viena uniformuota tvarkos sergėtoja galiausiai man atsako: septinta valanda ryto. Mano nerimas ūgteli kartu su pagiriomis. Neįmanoma miegoti, kai aplinkui klykauja ir rauda kiti „besipagiriojantieji". Grįžti į tikrovę skausminga. PTTNS 8 – tai laikini surenkamieji barakai. Nors ir nepaprastai prabangioje vietoje – Fobur Sen Onorė gatvėje 210, už keleto minučių nuo Eliziejaus rūmų, kurie yra šiek tiek žemiau gatve kitoje kelio pusėje. PTTNS panašus į lūšnyną, išdygusį 8-ojo rajono merijos pašonėje kaip kokie dažytojų pastoliai. Po jais mane ir palaidojo iškratę ir nufotografavę vagonėlyje iš klijuotos medienos. Man plyšta galva, pykina, už nedūžtančio apsauginio stiklo trūksta oro. Tualetą atstoja turkiško stiliaus dvokianti skylė neonine šviesa apšviesto koridoriaus gale. Jo durų uždaryti neleidžiama. Pusryčiai jau patiekti: drėgnas sausainis ir šiltų apelsinų sulčių pakelis. Apima alergija nuo to

metalizuoto garso, sklindančio policijos pareigūnui rakinant tavo tris spynas, kai grįžti iš tualeto arba kai jis tau pakiša šilto vandens stiklinę, kurios reikalavai jau 45 minutes. Tada reikia stengtis, kad susilaikytum ir neįkištum kojos tarp durų, neimtum barbenti ir maldauti išleidžiamas. Kokių priemonių ėmėsi Briumelis 1835 metais sėdėdamas Kano kalėjime savo orumui išsaugoti? Praėjus beribiam laiko tarpui, policininkas civilio apranga pareiškia, kad apklaus mane savo kabinete. Užlipame į ketvirtą aukštą, patalpą, kurios sienos nukabinėtos dingusiųjų be žinios nuotraukomis. Amerikoje jas klijuoja ant pieno butelių – tada jos duoda daugiau naudos nei kabodamos kabinete, kur užeina tik apgirtę lėbautojai ir jauni nusikaltėliai. Nusivilkdamas savo nutrintą odinę striukę, policininkas teiraujasi, kaip mudviem su Poetu šovė į galvą šia akivaizdžiai nelegalia veikla užsiimti viešoje vietoje. Jis dėvi juodą megztinį, užsagstytą iki pat viršaus, ir matyti, kad mėgina vaizduoti Ivą Renjė iš filmo „Komisaras Mulenas". Jis atpažino mane ir atrodo patenkintas, galėdamas suvaidinti vieną sceną filme kartu su dar viena televizijos žvaigžde. Aš jam paaiškinu, kad savo poelgiu norėjome parodyti pagarbą Breto Istono Eliso novelės „Lunaparkas" skyriui, kuriame Džėjus Makinernis Manhatane uostė nuo poršo kapoto (Džėjus tvirtina, kad Bretas tą mašiną išgalvojo, bet aš tuo netikiu). Jis nieko nežino apie tuos autorius, ir aš jam paaiškinu, kad tai amerikiečiai rašytojai, turintys didelės įtakos mano kūrybai. Paminiu savo solidarumą su rūkaliais, kuriuos šiuo metu įstatymas verčia nuodėmiauti gatvėje. Pareiškiu savo susižavėjimą trečiojo dešimtmečio prohibicija Amerikoje, kuri girtuoklį Ficdžeraldą įkvėpė sukurti narkotikų prekiautojo Getsbio personažą. Mano didžiai nuostabai, faras man pamini Žaną Žiono: „Ar žinote, kad parašyti „Husarą ant sto-

go“ jis sumanė kalėjime, tada, kai buvo pasodintas išlaisvinus Prancūziją.“ Man, ko gero, vaidenasi! Pacituoju jam vienintelę Žiono frazę, kurią prisimenu: „Mano knyga baigta, beliko tik ją parašyti.“ Ji puikiai atspindi padėties, kurioje atsidūriau, esmę. Faras man liaupsina laisvės atėmimo bausmių pranašumus kūrybiniam rašymui. Padėkoju už tai, kad man areštinėje buvo suteiktos ankštos gyvenimo sąlygos, kurios tikrai prisidėjo prie mano vaizduotės išsiskleidimo.

– Ačiū, gerbiamas pareigūne, kad įtraukiate mane į Sulaikytų Poetų Draugiją: šalia Fransua Vijono, Klemano Maro, Migelio de Servanteso, Kazanovos, kalėjusio Venecijoje, Voltero ir Sado – Bastilijoje, Polio Verleno – Monse, Oskaro Vaildo – Redinge, Dostojevskio – priverstinių darbų stovykloje Omske... (Būčiau dar galėjęs pridurti Žaną Ženė – Frene, Seliną – Danijoje, Albertiną Sarazen, Alfonsą Budarą, Eduardą Limonovą, Naną Oruso...) Ačiū, inspektoriau, belieka tik parašyti savo „Užrašus iš lėbautojų namų“, savo „Eliziejaus laukų kalėjimo baladę“!

Visus mano pasisakymus jis spausdina senu kompiuteriu, padarau išvadą, kad technologine įranga jis ne taip gerai apsirūpinęs kaip Džekas Baueris. Klausia manęs:

– Kodėl jūs vartojate narkotikus?

– Stipriai pasakyta.

– Kodėl vartojate tas toksines medžiagas?

– Ieškau trumpalaikio malonumo.

Žinokite, kažkur nacionalinės policijos archyvuose yra pareiškimas, kuriame vienas toks, pasivadinęs Frederiku Beigbėdė, teigia, kad kvaišalų vartojimas yra „trumpalaikio malonumo paieškos“. Jūsų mokesčiai nenueina šuniui po uodega. Kai

prieš keletą metų Žanas Klodas Lami uždavė tą patį klausimą, Fransuaza Sagan atsakė: „Mes kvaišinamės, nes gyvenimas nuobodus, žmonės vargina, jau beveik nebeliko didžių idėjų, kurias reikėtų ginti, trūksta ugnies."

– Jūs norite mirti?

– Klausykite, komisare, kol mano sveikata nekelia grėsmes jūsiškei – ne jūsų reikalas.

– Jūs norite sunaikinti save?

– Ne, aš nuobodžiauju. Bet mano savijauta neturėtų būti jūsų problema.

Jis paprašo tęsti, aš jam pareiškiu, kad nesutinku su visuomene, kuri linkusi saugoti žmones nuo jų pačių, neleisti jiems naikinti savęs, tarytum žmogaus gyvenimas nebūtų malonių nuodėmių ir priklausomybių nuo toksinių medžiagų sankaupa. Jis man atsako, kad įstatymų pats nekuria, o tik juos taiko... Gerai žinoma dainelė. Susilaikau nepapasakojęs, kaip mano šeima per karą nepakluso antisemitiniams įstatymams. Ir tik atsidusdamas nuleidžiu galvą; teisinė sistema Prancūzijoje ir katalikų tikėjimas turi bendrą bruožą – jie skatina pripažinti kaltę. Mane apėmęs jausmas, kad vėl esu mažius, koks, be abejo, ir buvau, iškviestas į Bosiujė mokyklos vyriausiojo kabinetą už kokią nors kvailystę. Inspektorius toliau varo savo:

– Jūs kenkiate ne vien tik sau. Juk turite dukrą.

– Tai neurotinis elgesys. Pastebėjau, kad tolstu nuo tų, kuriuos myliu. Jeigu paskolintumėte man sofą, paaiškinčiau kodėl. Ar galite man skirti trejetą metų?

– Ne, bet galiu skirti parą, dvi arba netgi tris. Galiu pratęsti areštą tiek, kiek reikės. Jus pažįsta daug žmonių, ir jūs rodote blogą pavyzdį. Galime jums taikyti griežtesnes nuobaudas nei kam nors kitam.

– Mišelio Fuko teigimu, ši „biopolitikos“ idėja radosi XVII amžiuje, kai valstybė ėmėsi izoliuoti raupsuotuosius ir sergančiuosius maru. Bet Prancūzija – laisva šalis. Todėl aš galiu teisėtai reikalauti, kad man būtų suteikiama Teisė Nusvilti Sparnus, Teisė Nukristi Žemai, Teisė Atsidurti Pačiame Dugne. Šios Žmogaus Teisės turėtų būti įrašytos Konstitucijos preambulėje, kaip ir Teisė Apgaudinėti Savo Žmoną ir Nebūti Fotografuojamam Laikraščiui, Teisė Dulkinti Prostitutę, Teisė Rūkyti Cigaretę Lėktuve ar Gerti Viskį Televizijos Studijoje, Teisė Mylėtis be Prezervatyvo su Asmenimis, kurie Sutinka Rizikuoti, Teisė Mirti Garbinga Mirtimi, Kai Gyveni Kančiose, Kamuojamas Nepagydomos Ligos, Teisė Užkandžiauti tarp Pusryčių, Pietų ir Vakarienės, Teisė Nesuvalgyti Penkių Vaisių ir Daržovių per Dieną, Teisė Dulkintis su Šešiolikos Metų Sulaukusiu Asmeniu, kuris Pats To Nori, ir Nebijoti, kad Po Penkerių Metų jis Parašys Pareiškimą dėl Nepilnamečių Tvirkinimo... Man tęsti?

– Mes nukrypome nuo temos. Narkotikai – tai rykštė, jie sudirba gyvenimą šimtams tūkstančių jaunuolių, kuriems viskas gyvenime klojasi ne taip gerai kaip jums. Esate kilęs iš geros šeimos, matau, kad gerai uždirbate, turite aukštąjį išsilavinimą. Tik ne jums skųstis.

– O ne! Tik ne jūs, tik ne šitaip! Dėl to, kad esi buržua, neturi teisės skųstis? Visą savo gyvenimą, po velniais, buvau taip linčiuojamas!

– Dauguma čia uždarytų nusikaltėlių gyvena labai vargingai, ir man lengviau suprasti, kodėl jie paslysta...

– Kapitalizmas būtų idealus režimas, jeigu visi turtuoliai būtų laimingi, ir jūsų amatas būtų ne toks jau įdomus.

– Jūs nesuprantate, koks žalingas yra šitas mėšlas. Su jo padariniais aš susiduriu kasdien. Kokainas plinta visose prefek-

tūrose, visuose miestuose, priemiesčiuose ir pasiekia pačius mažiausius miestelius, paaugliai jį pardavinėja per pertraukas mokyklos kieme! Ką kalbėsite tada, kai jūsų duktė pamėgins jo mokykloje?

Pasijutau pričiuptas, jo klausimas sukaustė mane. Gerai pagalvojau prieš atsakydamas. Tikriausiai tai buvo pirmas ir paskutinis kartas, kai filosofine-visuomenine tema kalbėjausi su mane supakavusiu faru. Reikėjo naudotis proga.

– Sulaukęs 42 metų, nepaklūstu įstatymams, nes savo jaunystėje buvau per mažai nepaklusnus savo motinai. Nepaklusnumu aš atsilieku dvidešimčia metų. O savo dukrą perspėju apie pavojus, kurie jai gresia. Niekada nepykstu ant vaiko už tai, kad jis neklauso – taip jis išreiškia save. Aš, aišku, baru savo dukrą, kai ji ožiuojasi, bet nerimaučiau labiau, jeigu ji niekada nerodytų ožių. Ketinu parašyti knygą apie savo šaknis. Kadangi su manimi elgiatės kaip su vaikigaliu, pamėginsiu juo ir vėl tapti. Kad galėčiau paaiškinti savo dukrai, jog malonumai yra labai rimtas dalykas – reikalingas, bet pavojingas. Jūs nesuprantate, kad ne vien tik mudu esame įsivėlę į šį reikalą? Čia kaltas mūsų gyvenimo būdas. Užuot atakavę aukas, susimąstykite, kodėl tiek jaunimo yra puolę į neviltį, kodėl jie miršta iš nuobodulio, kodėl ieško bet kokių ekstremalių pojūčių, užuot taikęsi su apvilto vartotojo, standartizuoto individo, formatuoto zombio, užprogramuoto bedarbio niūriu likimu.

– Aš esu faras, o jūs – rašytojas. Kiekvienas dirbame savo darbą. Kai koks jaunuolis pakuria supuvusią mašiną, mes jį apklausiame ir siunčiame į teisiamųjų suolą. O jūs mėginate analizuoti savo nihilistinio maišto priežastis... Niekas jums netrukdo.

– Jūs nenorite suprasti, kad ši medžiaga yra ne kas kita, o pretekstas suartėti su kitais, būdas išreikšti savo mintis ir jaus-

mus tarp nepažįstamųjų, aplinkinis kelias savo vienatvei apeiti, kvailas bet realus ryšys tarp paklydėlių. Jeigu žinote dar ką nors, kas padėtų susibičiuliauti su kitais bėdžiais, pasidalykite su manimi.

– Gerai, jau gerai... Vis dėlto, kaip jūs rašysite apie savo šaknis?

– Ką jūs turite omeny?

– Na, visi žino, kad...

– Visi žino ką?

– Kad vartojant koksą dingsta atmintis.

Jis buvo pasikaustęs, tas policininkas. Negalėjau atsikvošėti. Jis man ką tik padėjo suprasti, kodėl man teko verstis per galvą savo belangėje bandant prisiminti tai, ką buvau užmiršęs. Faro, kaip ir rašytojo, profesijos esmė yra susieti dalykus, kurie atrodo neturį tarpusavy nieko bendra. Mes abu buvome įsitikinę, kad atsitiktinumų nebūna. Aš suvirškinau informaciją ir atsipeikėjau:

– Jūs teisus, vartojant narkotikus nyksta atmintis, gyvenimas intensyviai verda esamą akimirką, o rytojaus dieną apima bloga savijauta. Narkotikai skirti tiems, kurie nenori išsaugoti nei prisiminimų, nei vilties. Koksas dūmais paleidžia visą mūsų palikimą; rašau apie jį todėl, kad jis – mūsų laikų simbolis. Kokainas mano knygose minimas ne dėl to, kad noriu atrodyti „trendiškas“ ar parodyti savo nuopuolį (jeigu taip būtų, reikėtų pasirinkti ne tokią nuvalkiotą medžiagą: ketaminą, ekstazį, GHB, 2CB, DMT, PCP, BZP...), o todėl, kad jis apibendrina mūsų laikotarpį, jis yra begalinės dabarties, neturinčios nei praeities, nei ateities, metafora. Patikėkite manimi, tokiam produktui nebuvo kito kelio kaip tik užvaldyti šiandieninį pasaulį; ir tai tik pasaulinio nuodijimosi pradžia.

– Tikiuosi, jūs klystate...

– Aš irgi.

Mano kalbos neatrodo nuoširdžios, jau pats nebetikiu tuo smegenų pudrinimu, jaučiuosi juokingai vis dar gindamas tą maištaujantį ir besikvaišinantį personažą aštuntą valandą ryto kabinete, kuriame atsiduoda šalta kava ir šviežiu prakaitu. Įsivaizduoju esąs Oktavas, ar ką? Jis man atkišo vieną mano parodymų egzempliorių, kuris ką tik išlindo iš spausdintuvo.

– Perskaitykite dar kartą ir pasirašykite apačioje. Apklausa baigta, palydėsiu jus į kamerą ir prokurorui faksu nusiųsiu ataskaitą.

– Kada mane išleisite?

– Kuo greičiau išsiųsiu pranešimą, tuo greičiau prokuroras nuspręs, ar išlaisvinti jus ir kada. Tačiau nereikia tikėtis, kad sprendimas bus priimtas anksčiau nei vienuoliktą valandą – jis dar nebūna atėjęs į darbą... O kadangi esate „žinomas“, jis nori jūsų byla užsiimti asmeniškai.

– O jūs niekuo negalite padėti... aš sergu klaustrofobija, man ten stogas važiuoja, tikras siaubas...

– Žinau, tokia jos paskirtis. Areštinės kameros yra specialiai sumanytos, kad išmuštų iš dvasios pusiausvyros ir priverstų viską mums papasakoti. Bet nesijaudinkite, jūsų atvejis eilinis, būsite laisvas vidudienį, kaip įprasta.

Jis melavo pats to nežinodamas. Inspektorius atgal į tą narvą mane nuvedė su šypsena. Bent jau būtų turėjęs sąžinės ir pasirodęs antipatiškas, nes tai, ką jis privertė mane iškęsti, sukėlė nemalonius jausmus. Prancūzijos policija visuomet mokėjo savo žmonišku elgesiu būti nežmoniška. Mes dar šiek tiek vangiai pasišnekučiavome lipdami laiptais; atrodė, kad jis visai neketina manęs uždaryti į tą žiurkių landą, kurioje neleidžiama

nusiprausti nei paskambinti ir perspėti artimųjų, nei gauti ką nors paskaityti, kurioje esi paliktas tuščiomis rankomis, kaip koks pastipęs šuo, nešvarių skalbinių ryšulys, ir štai jis trimis rakto pasukimais labai mandagiai užrakina mano skylės duris, išdabintas grafičių užrašais „Dėjau ant policijos“, „Galas farams“.

Atsidūriau akis į akį su verteiva, kurį ką tik areštavo už ekshibicionizmą ir vagystę iš vitrinos. Nedrįsau paklausti, ar pirmiausia jis nugvelbė obuolių ir tik paskui parodė savo pimpalą pirkėjai, ar pradėjo demonstruotis priešais kasininkę ir tada nučiupo pupelių troškinio skardinę, o gal šie du gestai vyko lygiagrečiai: jam būtų reikėję nepaprasto miklumo, maunantis kelnes prie statistinės namų šeimininkės, dar sugebėti pasisavinti ir jos piniginę. Vienaip ar kitaip, tas individas buvo girtas, agresyvus ir nesiliovė plūsti žandarmerijos, o vos tik mane atpažino, tapo pavojingas, ėmė reikalauti, kad duočiau jam 10 000 eurų, šaukė mano vardą, kad kiti kaltinamieji sužinotų, kas toks esu, o kiti suimtieji savo ruožtu pradėjo linksniuoti mane samdžiusio televizijos kanalo pavadinimą, grasino mane nužudyti arba įduoti žiniasklaidai. Jie tarsi apsėstieji, maniakai ir galbūt neišsakyto troškimo vedami dažnai kartojo žodį „gaidys“.

– Turiu draugelį, kuris dirba pašte. Jis tavo adresą internete ras per dvi minutes. Prisistatysime pas tave į namus.

Aš nereagavau, nepratariau nė žodžio. Susiriečiau embriono poza ant šlykštaus porolоninio čiužinio, pamesto ant žemės, ir vaizdavau, kad miegu dulkių kamuolių ir nugaišusių tarakonų apsupty. Bet miegas manęs neėmė. Gaila, neprisiminiau mokytojo Šri Krišnamačarjos hatha jogos mantrų, kad pasiekčiau tokią askezę, kuri atkuria visas fizines ir dvasines jėgas.

15

Atverta širdis

Gyvenu savo vaikystėje, įsitaisau joje, mintyse turiu susikūręs sofą.

VienInteliai iš vaikystės išlikę tikriniai daiktavardžiai yra vardai merginų, kurias mylėjau, bet jos nieko niekada apie tai nežinojo: Mari Alina Deosi, seserys Miraj, Klaransa Žakard, Sesilė Favro, Klera Gijonė, Mišelė Lutala, Beatrisė Kan, Agata Olivjė, Akselė Batonjė... Manau, kad dauguma jų susitikinėjo su mano broliu, bet laiko ir vietos aplinkybės man painiojasi... Mano teta Delfina tikina, kad pirmoji mergina, kurią pabučiavau į lūpas, buvo Mari Alina ir kad tai įvyko didžiajame Getari paplūdimyje, mediniame namelyje. Mano motina ilgai saugojo mudviejų nuotrauką, kurioje buvome susikibę už rankų: mes išdidžiai šypsomės su šlapiais maudymosi kostiumėliais, smėliu nudrabstytais plaukais. Jai besišypsant, skruoste atsiranda duobutė, kaip ir man. Mums buvo aštuoneri ar devyneri metai, pirmasis bučinys į lūpas man atrodė didelis įvykis, o kaip jai? Neturiu žalio supratimo. Mano brolis su teta ją nepiktybiškai

vadindavo mano „sužadėtine" norėdami, kad paraudonuočiau. Ar man teko kada nors būti laimingesniam nei tą užmarštyje likusią dieną?

Aiškiau prisimenu merginą, kurią pirmą kartą pabučiavau prancūziškai, įkišęs liežuvį. Tai nutiko vėliau, kai man buvo trylika, popietinėje diskotekoje Biusi gatvėje. Ta mergina buvo šiaip sau, bet vienas bičiulis, vilkintis *Wrangler* džinsinį švarką, man davė ženklą, kad ji nesipriešintų lėtam šokiui. Jis stumtelėjo ją prie manęs, o aš tuo metu lenkiausi užsirišti savo *Kickers* firminius batus, tikėdamasis, kad per tą laiką mane apleis raudonis. Ji buvo mano amžiaus amerikietė blondinė, vardu Vera. Kai man nusišypsojo, supratau, kodėl ji nesibodėjo metalinėmis mano dantų kabėmis: jai buvo prikabintas toks pats gelžgalių buferis. Uždėjau rankas ant jos pečių, bet ji ėmė ir nuleido jas sau ant liemens; vadžias savo rankose laikė ji. Langinės buvo uždarytos, nuo Veros sklido prakaito kvapas, mano *Fruit of the Loom* marškinėlių pažastys irgi dvokė. Keturios spalvotos lemputės (raudona, žalia, mėlyna ir geltona) mirksėjo daugmaž pagal *Chicago* dainos *If you leave me now* (pirmas laižiakas stovint) ir 10CC dainos *I'm not in love with you* (antras laižiakas sėdint ant sofos) ritmus. Dar ir dabar kaskart, kai tik išgirstu šias dainas, susigraudinu. Jeigu kas nors išdrįsta kalbėti, perjungti kitą stotį ar sumano pritildyti radiją, kai jas groja, kyla noras jį nugalabyti. Paskui sužinojau, kad vaikinas, kuris man pristatė Verą, liepė jai pakabinti mane, nes kitaip būčiau netrukus tapęs pidaru – tada likau sėdėti vienas kampe gerdamas obuolių ir serbentų sultis, galvą panarinęs virš sudžiūvusio raino pyrago gabalėlio kartoninėje lėkštėje ir nei gerai, nei blogai slėpiau savo kreivą šypseną. Sulaukęs trylikos, buvau vienintelis vai-

kinas klasėje, dar neišbandęs liežuvių tango. Vera man sugrūdo savo liežuvį, kad padarytų juoko savo draugeliams; mano pirmasis *french kiss* yra niekingų lažybų rezultatas. Kai apie tai sužinojau, pasijutau kaip šūdas, bet vis dėlto didžiavausi įveikęs dar vieną etapą – pamakalavęs liežuviu tarp svetimų kabių. Kone savaitę per pertraukas Montenio licėjaus kieme vaidinau kietą. Bosiujė mokykloje mergaitės nesimokė, paskui staiga nuo penktos klasės atsidūriau mišrioje valstybinės mokyklos klasėje. Kol nenuėjau į tą diskoteką Biusi gatvėje, mano lūpos buvo skaisčios. Besimokydamas Montenio licėjuje supratau, kaip gali atrodyti mano paauglystė: kaip virtinė nebylių įsimylėjimų, aukščiausią tašką pasiekusio skausmo, išskydusio potraukio, užslėpto nepasitenkinimo, visiško drovumo mišinys, kaip virtinė tylių nusivylimų, be atsako likusių įsimylėjimų iš pirmo žvilgsnio, nesusipratimų, beprasmių raudonavimų ne vietoje ir ne laiku rinkinys. Pagrindiniu mano jaunystės užsiėmimu galima vadinti žiūrėjimą į savo kambario lubas klausant *If you leave me now* ir *I'm not in love*.

Kartą pergalingu tonu savo broliui pareiškiau, kad grabinėjau Klerės, savo dailutės klasiokės, krūtis. Tai buvo pirmas kartas, kai per *Fiorucci* marškinėlius ir liemenėlę glamonėjau vos prasikalusią krūtinę, liečiau tuos minkštus ir solidžius apvalumus, trapius atsikišimus, sukietėjusius per vidurį, švelnų ratilą aplink iššokusį spenelį... Tada Šarlis man atšovė, kad esu nevisprotis ir kad jis taip pat grabinėjo Klerės krūtis, bet po marškinėliais ir nuėmęs liemenėlę: ją glamonėdamas jis lietė jos odą, o didieji dievai... Ir šį kartą jis mane aplenkė. Mano broliukas buvo didesnis pamišėlis už mane. Šešiolikos metų jis dulkino merginas ant mūsų namo stogo. Kartą nekaltybę

vienai mergai nuplėšė mūsų kambaryje; pamenu ryte kruviną patalynę, sukėlusią mamai nerimą, o man – dvigubą susižavėjimą. Aš buvau sūnus drovuolis, o jis prietranka. Vienu metu jis nusprendė taikytis prie bendrų taisyklių ir paspaudė po padu tą jame tūnantį ligonį... Aš nieko nelaukdamas užėmiau jo vietą.

Aš taipogi nepamiršau ir Klaransos Žakard, kaimynės, gyvenusios priešais, Kotlogono gatvėje. Mylėjau ją, bet niekada taip ir neprisipažinau. Dėl savo perdėto raudonavimo negalėjau jos net užkalbinti. Mane išmušdavo skaistus raudonis ne tik tada, kai pamatydavau ją kitame Montenio licėjaus gale, bet ir kai kas nors kalbėdavo apie ją, jai pačiai nesant. Visi bičiuliai traukdavo mane per dantį. Vakarais, užsidaręs vonios kambaryje, mokydavausi tarti jos vardą neraudonuodamas, o paskui negalėdavau užmigti. Bet vos tik įžengdavau į licėjų, vėl viskas prasidėdavo iš naujo. Vien tik pagalvojęs apie ją arba kam nors įtariant, jog galėčiau galvoti apie ją, arba pats įtardamas, kad kam nors galėtų šauti į galvą, jog tuoj galiu imti ir pagalvoti apie ją, paraudonuodavau kaip bijūnas. Pro savo kambario langą žiūrėdavau, kaip pastate priešais ji vakarieniauja viena su savo motina. Ji buvo brunetė, su kirpčiukais ir ilga nosimi. Nežinau, kodėl buvau įsimylėjęs šią kaimynę. Jiedvi su mama turėjo panašias nosis – kartais papraščiausio mažmožio pakanka nuostabiam jausmui sužadinti. Apie šią aistrą Klaransa Žakard ničnieko nenutuokia. Ji man buvo viskas, aš jai – niekas. Taip niekada gyvenime ir neišdrįsau prie jos prieiti, nežinau, ką ji dabar veikia. Rašau čia jos tikrą vardą manydamas, kad jau suaugau, bet jeigu vieną dieną kokia į penktą dešimtį įkopusi moteris atsitrenktų į Knygų mugę norėdama mane išplūsti

už tai, kad paminėjau ją savo pastarojoje knygoje, esu beveik tikras, kad ir vėl paraudonuočiau, net jeigu ji ir būtų pavirtusi pabaisa ir taip mane įstumtų į dar keblesnę padėtį.

Nuo tų itin gausių atstūmimų, visų tų į šoną pasuktų skruostų, tų vaikiško pavydo ir paaugliško nepasitenkinimo priepuolių prasidėjo mano priklausomybė nuo moteriškų lūpų. Kaipgi visą likusį gyvenimą imsi ir nelaikysi kiekvieno savo bučinio pergalingu įvykiu, kai esi iškentęs tiek neigiamų atsakymų ir tiek daug tikėjęsis, bet vis pritrūkdavę drąsos? Man niekada nepavyks nusikratyti minties, kad visos ant manęs širstančios moterys yra pačios gražiausios pasaulyje.

Galima užmiršti savo praeitį. Ir tai dar nereiškia, kad galėsi ją susigrąžinti.

16

Dienos, prabėgusios Neji

Aš tiesiog esu antras sūnus iš Pietvakarių Prancūzijos kilusioje šeimoje, man neteko kęsti nei prievartos, nei smurto, nei būti paliktam vaikų namuose. Po tėvų skyrybų mane užaugino motina, nors vieną savaitgalį per mėnesį ir dalį atostogų praleisdavau pas tėvą. Įrašas asmens byloje atrodė formaliai: gimiau 1965 metų rugsėjo 21 dieną Neji prie Senos, Pilies bulvaro 2 name, 21 val. 05 min. Ir daugiau nieko. Vaikystė blanksta kaip koks sapnas ryte – kuo daugiau stengiuosi norėdamas ją prisiminti, tuo labiau ji tolsta rūke.

Pasaulis, kuriame gimiau, neturi nieko bendra su nūdiena. Prancūzija dar nebuvo išgyvenusi 1968-ųjų gegužės įvykių, ją dar valdė generolas pilka uniforma. Dabar jau esu ganėtinai senas, nes mačiau, kaip pasikeitė gyvenimo būdas, kalbos maniera, drabužių, šukuosenų stilius, nebeliko televizijos su vienu kanalu, kurio svarbiausia laida buvo nespalvotas cirko pasirodymas („Kelias į žvaigždes“). Tais laikais policininkai nešiodavosi švilpukus ir baltas lazdas. Nuo Osvencimo ir Hi-

rosimos įvykių, tų žudynių, kai buvo nužudyta 62 milijonai žmonių, trėmimų, Išlaisvinimo judėjimo, bado, skurdo ir šalčio laikų buvo praėję dvidešimt metų. Kalbėdami apie karą, suaugusieji nuleisdavo balsą, į kambarį įėjus vaikams. O pirmąjį mėnesio trečiadienį, kai vidurdienį sukaukdavo pavojaus sirena, pašokdavo iš vietos. Komfortas buvo vienintelis troškimas, kuris mano jaunystės metais nedavė jiems ramybės. Po karo visi tapo gurmanais penkiasdešimčiai metų. Dėl to mano tėvas pasirinko labai pelningą verslininko karjerą, nors iš tiesų jo pašaukimas buvo filosofija.

Į darželį Neji eidavome vorele, įsikibę į virvę. Gyvenome pirmame prabangios rezidencijos aukšte ramioje gatvėje, kurios pakraščiuose buvo prisodinta platanų ir pristatyta žibintų; Sen Džeims gatvės, vadinamos „Senžam", 28 numeriu pažymėtame name. Šioje gatvelėje nebuvo nei krautuvėlių, nei triukšmo, net tarnaitės čia kalbėdavo pašnibždomis. Mūsų kambario langai išėjo į nedidelį sodą, apjuostą gyvatvore ir rožių krūmais. Triratukas mėtėsi ant vejos. Regis, dar augo svyruoklinis gluosnis. Retsykiais nukakdavau ten pėsčiomis, norėdamas patikrinti, ar kartais neatgis atmintis – niekas taip ir neatsigaivino, bet gluosnis vis dar svyra. Tikėjausi, kad prieš akis iškils neregėti vaizdiniai, bet veja, ant kurios žengiau pirmuosius savo žingsnius, man visiškai nieko nepriminė. Mane pribloškė taika ir ramybė šioje turtuolių gatvėje. Kaip mano tėvai galėjo kivirčytis tokioje tykioje gatvėje? Ši prabangių gyvenamųjų namų alėja atrodė kaip koks tobulas kaimo miestelis pačiame Paryžiaus priemiesčio viduryje. Galėjai pamanyti esąs Londone, prie Grovnerio aikštės, arba Hamptone, kur žalios vejos pamažu nusileidžia iki vandenyno (vietoj vandenyno turime

Seną). Motina pasakojo, kad savo kūdikius ji vežiodavo tamsiai mėlynos spalvos *Bonnichon* vežimėlyje su ratais spygliuotomis, baltomis padangomis. Vieną kartą ji sutiko netoliese gyvenusį aktorių Pjerą Fresnė. Jis sušuko: „Kokie gražūs vaikai!" Tada pirmą kartą ir susidūriau su pramogų verslu. Mano motina dėvėjo trumpą šviesiai rožinį škotišką sijoną; kai kuriose to meto nuotraukose ji panaši į Nensi Sinatrą 1967 metų filme „Cukraus miestas"*. Mudu su broliu buvome aprengti *Molli* firmos drabužiais, o vėliau, kai pradėjome strikinėti, vilkėjome iš *Harrods* parduotuvės Londone atvežtus margo vilnonio audinio paltukus veliūrinėmis apykaklėmis. Net utopija nebuvo tokia nepriekaištinga kaip mūsų apdarai.

Mama buvo priversta kentėti savo amerikietės anytos, kuri vis netikėtai prisistatydavo su dėžute *After Eight* saldainių, kaimynystę. Tada dar niekas nesiųsdavo „ant trijų raidžių" savo vyro motinos, gyvenančios gretimoje (Delabordė) gatvėje, kai ji paskambindavo į duris, pasirengusi pamokyti, kaip turi būti auklėjami jos anūkai. Tiesą pasakius, *Granny* nuolat kritikavo Aną Gret, mūsų vokietę auklę, kuri priklausė hitleriškojo jaunimo kartai; šios žavingos ir labai valdingos ponios Reicho žlugimas neatgrasė nuo drausmės. Mano prisiminimuose jos personažas asocijuojasi su žalia spalva ir niežuliu – nuo galvos iki

* *I have some troubles but they won't last*
I'm gonna lay right down here in the grass
And pretty soon all my triybles will pass
Cause I'm in shoo-shoo-shoo-shoo-shoo sugar town.
(„Mane slegia rūpesčiai, bet jie greit baigsis / Aš išsitiesiu žolėje /
Ir rūpesčiai išsisklaidys / Nes gyvenu aš cu-cu-cu-cu-cu-cukraus mieste.")

kojų ji dėvėjo samaninio neperšlampamo audinio drabužius. Pirmieji žodžiai, kuriuos išgirdau, buvo ištarti su vokišku akcentu. Aną Gret kartais apimdavo manija laižyti savo nosinę ir seilėmis švarinti mūsų veidus. Tais laikais nosinaitės nebuvo iš popieriaus. Bulonės miškas prieš trisdešimt metų buvo mėgstamiausias vokiečių karininkų parkas, bet galbūt Ana Gret to nežinojo.

Gimti Neji prie Senos nereiškė, kad gyvenime turi kokią nors negalią, tačiau ši vieta tau neįskiepydavo kovos jausmo. Einant gatve, tylą trikdydavo tik žvirblių čirškimas ir angliškų automobilių burzgimas. Vežimėlis su manimi turbūt vingiavo tarp medžių Bagatelės parke, žinau, kad vieną dieną, kai motina nematė, mano brolis per plauką vos nenuskendo Sen Džeimso tvenkinyje, į kurį nėrė dar nemokėdamas plaukti, o aš kartais vis dar sapnuoju, kad iriuosi valtimi per šitą paslaptingą rožine ir žalia spalva nusidažiusį mišką. Dangus plaukia man virš galvos, susiraizgiusios kaštonų šakos aižo dausas, aš užmiegu Bulonės miško ežere, užsūpuotas į ramų vandenį panardintų irklų teliūškavimo. Mano visai menkutės vaikystės atributai niekur nedingo; tačiau kai vėl grįžtu prie jų, jie man nieko neprimena. Ir tik jų pavadinimai, regis, yra atkeliavę iš kitos epochos, iš tolimos niekam nebereikalingos pranykusios šalies, kažkokio stebėtinai pažįstamo krašto... Kavinė *La Grande Cascade* su savo dirbtinėmis uolomis man primindavo paslaptingą grotą, stebuklingą krioklio slepiamą kaverną... Restorano *Le Pré Catelan* ir prie įėjimo vienas kitą vejančių automobilių vaizdas atmintyje man susilieja su atvykimu į „Navaros“ vilą Po mieste centrinę alėją... Zoologijos sodas mums buvo kaip rojus, kaip miniatiūrinis Disneilendas, kuriame sukosi karuselės su įvai-

riaspalvėmis lemputėmis, klykavo beždžionės ir tvyrojo mėšlo ir vaflių kvapas... Restoranas *Chalet des Iles*, įrengtas pačiame ežero viduryje iš Šveicarijos atvežtame mediniame name, buvo tarsi kokia planeta, apie kurią lyg palydovai sukosi baltos valtys, paskui save palikdamos pėdsaką tarp gulbių ir vandens lelijų... Hipodromas *Longchamp* ir jo minios, įsispraudusios į šventadienius apdarus, pypsintys automobiliai, neveikiantis vėjo malūnas, besipelnantys lažybų sufleriai, link svarstyklių traukiantys arkliai ir skrybėlių bei skėčių jūra... Restoranas *Tir aux Pigeons* su savo milžiniškais skėčiais nuo saulės, baltomis staltiesėmis, takais, padengtais skalda, kuri girgždėdavo po mano *Babies* sandalais apmautomis kojomis kaip kokie laužomi džiūvėsiai... Ar iš tiesų visa tai mačiau gyvenime, ar tik mėginu atlikti istorinę savo paties rekonstrukciją? Trijuose pirmuosiuose romanuose nusprendžiau pasivadinti „Maronjė", nes norėjau, kad pavardė nekristų motinai į akis, taip pat iš pagarbos Miško medžiams, jų žaliai lapijai, kuri sukuria šešėlių teatrą, žalsviems žydinčių kaštonų atspindžiams Madrido aveniu. *Polo de Paris*, į kurį mano tėvas įstojo 1969-aisiais... Tie, kurie eidavo į *Polo*, peikdavo *Tir*, kurie į *Tir* – nevertu dėmesio laikė *Racing*, o į *Racing* rinkdavosi tie, kuriems nepavykdavo tapti kitų dviejų nariu, t. y. dažniausiai žydai. Liokajai vilkėjo baltais švarkais, o prieš ten iškasant baseiną, brolis mane mokė statyti smėlio pilis didžiulėje smėliadėžėje, rengdavom kaštonų karą prieš tuos, kuriuos mama vadindavo „turčių vaikiščiais", kai aplink dunksėjo teniso kamuoliukai, o į kortų gruntą tunksėjo *Spring Court* medžiaginiai sportbačiai... Man prieš akis iškyla vienas vaizdinys: argentinietiško polo žaidėjas nukrinta nuo arklio, rungtynės sustabdomos, per veją atrieda greitosios pagalbos automobilis, iš jo išlipa medikai, pakelia neštuvus,

greitosios pagalbos automobilis, baltas universalas, išvažiuoja, lūžius patyręs žaidėjas mūvėjo galingus rudos spalvos aulinius batus... Balta ir ruda – tos pačios spalvos vyrauja klubo restorane, kuris panašus į Long Ailando namukus. Stebiu greitosios pagalbos automobilį pro tėvo žiūronus, tik žiūriu pro kitą pusę, kad mašina atrodytų dar mažesnė ir dar labiau nutolusi, kaip ir mano prisiminimai. Valgydavome ant ledukų patiektą melioną, braškes, aplietas tiršta grietine (Šantiji kremas į madą atėjo vėliau), ir šiek tiek gėdydavomės, kai *Granny* niršdavo dėl lėto aptarnavimo. Mums važiuojant iš *Polo,* aš atsisukdavau, kad galėčiau per galinį *Bentley* automobilio stiklą pasigrožėti Bagatelės Trianono parku arba ta 1920-ųjų pilimi, kurioje ilgai glaudėsi benamiai ir kurios keistas rantytas šoninis bokštas atrodė toks pats kaip Vogubero pilyje, ir tas viduramžiškas reginys tolsta pilkame lietuje... Dabar Bagatelėje skamba mobilieji telefonai, riaumoja lenktyniniai motociklai, ant vejos žaisdami futbolą šūkauja paaugliai, šeimynos kepsninėse skrudina dešreles, o iš magnetolų visu garsu sklinda Britnės Spyrs daina *Womanizer.* Šiais laikais važiuojantieji ten anglišku automobiliu būtų laikomi pasipūtėliais; dar prieš keturiasdešimt metų Bulonės miškas atrodė visiškai toks pats, kokį jį aprašė Prustas amžiaus pradžioje. Į tą vietą dažnai sugrįždavau ir vėliau dėl ralio lenktynių, teniso mačų, popietinių maudynių baseine, dėl oralinio sekso su transeksualais. Tas miškas ne toks žavingas kaip septintajame dešimtmetyje, kai pilkame, gana aukštame mano tėvo automobilio gale nebūdavo jokių evoliucinės teorijos šalininkų, o tik laiptelis pasilypėti, atlenkiami afrikinės kajos staliukai, Džoana Baez ir senos odos kvapas. Prie viso šito šalia savo vyresniojo brolio ant galinės sėdynės kaip kokia auksinė žuvelė akvariume sėdėjo susigūžęs berniūkštis.

Tarp 1965-ųjų ir 1970-ųjų mano gyvenime nebuvo nė menkiausio triukšmo. Neji atrodė tarsi antra Ženeva, toks perdėtai švarus miestelis su pernelyg tyru oru ir nuoboduliu, kurį priimi kaip taisyklę, kad jaustumeisi saugiai. Neji mieste laikas vien tik bėga ir nieko daugiau. Kaipgi būtų galima be vulgarumo nusakyti tą užgožtą kančią O de Sen departamente... 8-ojo komisaras buvo teisus – mano skundas atrodo keistas. Gyvenome vieninteliame lankytiname rajone – prie miško. Neji prie Senos yra du: leidžiantis žemyn Šarlio de Golio prospektu link Defanso prabangusis Neji – kairėje pusėje, o kaimietiškasis Neji – dešinėje, kaip ir merija. Einant Bulonės miško link, rezidencijos atrodo vis prabangesnės, o buržuazijos atstovai įgyja kažkokio subtilaus žavesio, taigi kurių galų skųstis, kad ten gimei? Bet tas pasaulis išnyko, tas gyvenimas pažiro į šukes, mes net neįtarėme, kad mums šypsosi sėkmė, nes tokia pasaka negalėjo ilgai tęstis. Galbūt aš viešai pajuokiu tą išgyventą prabangą, kad neimčiau gailėtis to, kas pranyko.

Aš gimiau uždarame pasaulyje, prabangiame gete, jo sodą juosė gyvatvorės, kurias sekatoriumi apkarpydavo kombinezonais vilkintys sodininkai, ten mes pietaudavome baltų tvorų aptvare ir neturėjome teisės nei kalbėti, nei padėti alkūnių ant stalo. Ketvirtą valandą Ana Gret patiekdavo pavakarius vilkėdama palaidinę ir prijuostę: gaudavome „šokoladinių“ (taip bearniečiai vadindavo šokoladines bandeles), kurias stiklinėje pieno mirkydavome tol, kol jos virsdavo patižusiomis kempinėmis, arba juodo *Poulain* šokolado gabalėlių, kuriuos triauškindavom įsidėję į Vienos batoną, kartais net kokį dantį jame palikdavom. *Nutella* dar nebuvo atvežta iš Italijos, nors retkarčiais čiaumodavome sumuštinius, užteptus sviestu ir pabarstytus kakavos granulėmis. Ši atmosfera šiek tiek primena

gardą, pasyvias teniso partijas Vitorijo de Sikos filme „Finci-Kontini sodas“ (1971). Šiame filme pasakojama apie fašizmo paplitimą, kaip karas sugriauna vienos šeimos likimą. Perversmą mūsų gyvenime sukėlė dvidešimčia metų vėlesni įvykiai 1968-ųjų gegužę; mano tėvai ketino važiuoti savo pilkuoju *Bentley* automobiliu į Odeono teatrą pažiūrėti tų maištininkų susibūrimo ir net neįsivaizdavo, kad šio išsivadavimo gūsis netrukus juos užvaldys ir prives iki skyrybų.

Kai kas yra dar sudėtingiau už patį buržuazėjimą – tai pereiti į žemesnę klasę (man labiau patinka šis posakis nei žodis „dekadencija“, kuris skamba pernelyg įmantriai). Ką reikia daryti, norint nusikratyti rafinuoto auklėjimo, su juo susijusių komiškų elementų, išankstinių nuostatų, kompleksų, kaltės jausmo, netikėliškumo, sklastymo ant šono, megztinių aukštu kaklu, kurie erzina kaklą, švarkų auksinėmis sagomis, išlygintų pilkų flanelinių kelnių, kurios graužia kojas, pasitenkinimo savimi, snobiškos iškalbos ir melagysčių? Turi imti ir prarasti atmintį. Prancūzijos valstybė kaip tik išgalėdama siekia socialinio savo piliečių tobulėjimo, bet nėra numačiusi jokių priemonių, kurios padėtų jiems nusiristi žemyn. Amnezija yra vienintelis būdas išsivaduoti iš turčių, kuriems gresia žlugimas. Mano tėvas buvo labai kilnus ir daug dirbo, kad aštuntojo dešimtmečio pabaigoje uždarius Bearno gydymo įstaigas nenukentėtų jo vaikai. Bet jam nepavyko nuo mūsų nuslėpti sielvarto, apėmusio mūsų šeimą, kuri kadaise buvo turtingiausia Po mieste. Senelių mirtis ir paskui kilę kivirčai dėl nedalomo turto persmelkė visą mano vaikystę ir apnuodijo paauglystę. Nepamirštu to niekingo klausimo, kuris nuskambėjo iš mano prosenelės iš motinos pusės lūpų, kai jai Vogubero pilyje buvo pristatomas mano

tėvas: „Ar jis jau gimė?“ Prisistatymų dieną grafienė de Šasteinė jam surengė savo garsųjį „žąsų kepenėlių pašteto testą“ – kambarinė atnešdavo lėkštę su keletu gabalėlių pašteto, kurį reikėdavo ragauti tiesiai nuo šakutės, netepant ant duonos, nes kitaip visam laikui būtum įtrauktas į plebėjų gretas. Žanas Mišelis Beigbėdė, iš anksto perspėtas mano motinos, testą išlaikė meistriškai...

Praėjus vos penkiolikai metų, mus likvidavo. Beigbėdė nuo vieno gyvenimo modelio perėjo prie kito: iš kaimo bajorų, suleidusių šaknis į iliuzinę amžinybę panašiai kaip medžiai „Navaros“ parke, į modernių naujosios buržuazijos atstovų, išrautų su šaknimis, sumiesčionintų, efemeriškų ir skubančių, skubančių, nes patys supranta savo trapumą. Persikėlę iš Neji į Paryžiaus 16-ąjį rajoną, pakliuvome į gyvenimo tempą, kuriame prisiminimų nėra, į lekiančių žmonių būrį, kurie neturi tiek laiko, kad galėtų jį švaistyti, o tiksliau – mes kūrėme naująją buržuaziją, kuri jau nebegalėjo sau leisti prabangos domėtis prarastu laiku.

Nelengva užgydyti sunkios vaikystės žaizdas, bet gali atsitikti ir taip, kad į vatą įvyniotos vaikystės žaizdų bus neįmanoma užgydyti.

17

Klaustrofobijos skyrius

– Įspėju jus, jeigu manęs tučtuojau neišlaisvinsite, parašysiu knygą!

Imu darytis toks pats grėsmingas kaip ir mano kameros kaimynai. Visi kiti sulaikytieji, areštuoti šiąnakt, buvo paleisti ryte, išskyrus vieną jaunuolį, kuris patiesė motorolerį tiesiai priešais farų automobilį. Jis be perstojo man kartoja: „Gali būti, kad tu užsibūsi..." Ačiū už mėginimą pakelti man nuotaiką. Apimtas nevilties, jis griebiasi už galvos, nes pavėluos į darbą ir gali būti, kad jo neteks. Apima įspūdis, kad esu vienintelis, tūnantis šioje atmatų duobėje jau šimtmetį, pamirštas amžiams. Vienas tarnautojas, vilkintis uniformą, atneša mums pagal baskų receptą paruoštos vištienos su ryžiais, atsiduodančios žuvimi. Šis viščiukas, be abejonės, buvo augintas akvariume ir šertas planktonu. Neturiu žalio supratimo, kiek dabar valandų – vienuolika ar vidurdienis – nuo suglamžytų drabužių mane net purto. Imu melstis: sukalbu „Tėve mūsų", „Sveika, Marija", bet ne iš davatkiškumo, o dėl to, kad maldos nepakenks ir į galvą nelįs visokios mintys. Pačios žiauriausios yra mintys apie

tuos, kuriuos myliu, ta tuštuma ir galimas jų nerimas mane graužia iš vidaus. Suprantu, kaip siaubinga būti įkalintam, nes tada imi ir pavirsti greitpuodžiu. Turiu nežmoniškai stengtis, kad neimčiau galvoti, jog už šių sienų egzistuoja kitas pasaulis, kuriame kiekvienas eina ten, kur tik širdis geidžia. Stengiuosi laikytis, bet neatlaikau spaudimo. Praėjus keletui minučių pastebiu, kad man dėl klaustrofobijos išriedėjo ašaros. Su savo virpančiu smakru ir permerkta barzda nesu visiškai toks pats kaip Tonis Montana. Esu vienas iš tų, kurie nesunkiai pravirksta, pavyzdžiui, kaskart, kai dukra prie manęs apsipila ašaromis, aš padarau tą patį, ir toks elgesys nėra geriausias būdas ją paguosti. Net ir pačios groteskiškiausios susitaikymo akimirkos televizijos melodramose mane paverčia kūkčiojančiu kūdikiu, koks siaubas. Nežinojau, kad esu klaustrofobas. Ši priverstinė viešnagė cypėje man primena porą atvejų, kai kentėjau siaubingus baimės priepuolius: vieną kartą, lankydamasis Saro olose (tolstant nuo įėjimo, panika vis didėjo ir per smilkinius vis labiau žliaugė prakaitas – panašu, kad toks pats jausmas apima ir Egipto piramidėse), kitą kartą – per gotikinės muzikos koncertą Paryžiaus katakombose (norint patekti į graficiais išpieštą požemio salę, reikėjo šliaužti siauru, drėgnu ir juodu tarpekliu, ir staiga atsirado tas siaubingas jausmas, kad tave palaidojo gyvą, tas pelenų skonis burnoje, noras trankytis į sienas, man negalima to prisiminti, nes ištiks širdies ritmo padažnėjimo priepuolis). Abiem atvejais, kaip ir šiandien, nuo minties, kad tuojau pat negalėsiu išeiti į gryną orą, mane ėmė dusinti. Klaustrofobija yra jausmas, jog skęsti ne vandenyje, oro trūkumo ir isterijos mišinys. Dūsti iš baimės uždusti, kaip ir raudonuoji iš baimės paraudonuoti. Klausimas, kuris neduoda klaustrofobui ramybės ir naikina bei graužia jo nervų ląs-

teles, yra toks: „Ką turiu daryti, kad susitaikyčiau su buvimu šioje vietoje, kuris NEPRIKLAUSO NUO MANO VALIOS?" Klaustrofobas yra klajoklis, bet pats to nesuvokia. O staiga izoliuotas jis supranta, kad jam skirtas keliauninko likimas. Uždarytas į areštinę, ima mąstyti apie savižudybę, bet kaipgi tą galą pasidaryti? Iš jo buvo paimti visi aštrūs daiktai, jis neturi nei virvės, nei diržo, nei batų raištelių, kad galėtų pasikarti. Netgi neoninė šviesa palubėje yra uždengta metalinėmis grotelėmis, siekiant užkirsti kelią mėginimams nusižudyti elektros srove. Jis galėtų trankyti galvą į žemę, bet areštinės policininkai, perspėti stebėjimo kamerų, be abejonės, įsikištų laiku; jis viso labo atsipirktų tik sulaužyta nosimi, atvira žaizda ties antakiais ir pailgintu sulaikymo terminu, kol kalėjimo medikas jam gydytų kraujosruvas.

Iš savo kameros pastebiu prie koridoriaus sienos dviem metaliniais strypais iš apačios pritvirtintą atlenkiamą lentynėlę. Vietos pakankamai, kad galėčiau įkišti galvą į tarpą. Užtektų tik paprašyti, kad leistų išeiti nusimyžti, ir galėčiau stačia galva pulti į šią garotą. Staigiai pasukęs makaulę 180° kampu tame plyšyje susitrupinčiau pakaušį, pasismaugčiau kybodamas penkiasdešimties centimetrų aukštyje nuo žemės, užtektų keleto neatidžių akimirkų, apsauginis net sureaguoti nespėtų. Tačiau nėra jokių garantijų, kad išvengčiau tetraplegijos. Gali tekti gyvenimą baigti invalido vežimėlyje, akies mirksniais diktuojant knygas kaip Žanui Dominikui Bobi, tam žurnalistui, kuris 1997-aisiais mane pasamdė dirbti *Elle* žurnale. Tas stiliaus grakštumas, su kuriuo jis pasakoja apie savo kančią, man vėl įkvepia drąsos. Prisimenu tokią frazę: „Jeigu jau galuotis, tai verčiau kašmyro pataluose." Kas aš per vienas, kad, praleidus

vieną naktį areštinėje, mintys jau imtų suktis apie savižudybę; būti uždarytam areštinėje yra ne taip baisu kaip būti uždarytam savo paties kūne, lyg kokiame skafandre. Giliai įkvepiu, norėdamas nutolinti nerimą. Mėginu skaičiuoti sekundes kaip kad kadaise skaičiavau avinėlius prieš užmigdamas, kol dar buvau per mažas kas vakarą vartoti stilnoksą. Diktuoju visus telefono numerius, kuriuos žinau, knygas, kurias perskaičiau šiais metais, kiekvienos dienos televizijos programas. Nelaisvės jausena yra kankinimų absoliutas, kinų bausmių vandens lašo tikriausias analogas. Laikas išpampsta, laisvė tampa panaši į šviesą toli nesibaigiančio tunelio gale, į žiburėlį, kuris tolsta tarsi vaizdas filme „Svaigulys“, kamerai judant pagal Hičkoko sugalvotą *contra-zoom* principą. Veikėjo, kurio vaidmenį atlieka Džeimsas Stiuartas, svaigulio įspūdį kuria kamera, judanti atgal ir kartu staigiai sufokusuojanti į vieną tašką, laiptinė ištįsta, vaizdas išsikreipia, Džeimsą Stiuartą apima svaigulys, o tas Džeimsas Stiuartas esu aš. Mano kūną slegia dar vienas širdies skausmas: esu atskirtas, paliktas likimo valiai ir įsivaizduoju, kad niekas neateis man į pagalbą, kad sėdžiu užmirštas čia, šiuose požemiuose, amžių amžiams. Tūkstančiai sklendžių ir spynų skiria mane nuo išorinio pasaulio. O nuo mano sulaikymo tepraėjo maždaug dvylika valandų. Nedrįstu net pagalvoti, ką yra priversti iškęsti ilgam uždaryti kaliniai. Būdamas prisiekusiuoju Paryžiaus prisiekusiųjų teisme lengva ranka prievartautojus ir žudikus uždarydavau kalėjime aštuoneriems, dešimčiai, dvylikai metų. Šiandien būčiau tolerantiškesnis. Visi piliečiai, kurie stoja į prisiekusiųjų gretas, turėtų trumpai paviešėti už grotų, kad žinotų, kokią bausmę jie skirs kaltinamiesiems. Uždarytos į areštinę žmogaus smegenys vis gromuliuoja tą patį per tą patį, gimdo netikroviškus vaizdinius ir košmarus,

sukasi ratu iki pamišimo. Reikėtų nemenkų pastangų, kad per akimirksnį pavirstum vienuoliu benediktinu. Atsižadėtum išorinio pasaulio, pasinertum į save, atsiribotum nuo bet kokių potraukių. Susitaikytum su savo likimu išsižadėdamas savęs. Nuslopintum bet kokį smalsumą ar egzistencinius klausimus ir taptum žaliu augalu. Aš visiškai suvokiu, kad šis nuotykis kelia juoką, esu tik eilinis išlepintas vaikis, iš kurio buvo atimti gyvenimo patogumai siekiant jį nubausti už tuos nesubrendusio turčių vaiko išsišokimus. Neniekinkite mano kančios, už gyvenimo patogumus aršiai grūmėsi prancūzai nuo pat Išlaisvinimo laikų. Tas dalykėlis, vardu laisvė, dažniausiai buvo kova už patogesnį nei ankstesnių kartų gyvenimą. Taigi mano skausmas nėra jau toks niekintinas; gerai pagalvojus, komfortabilus gyvenimas yra kone vienintelė XX amžiaus pažanga. Komfortas – tai užmarštis, kurią sukėlė ergonomiškos *Knoll* sofos.

Vieną dieną visi kalėjimai virs kančios muziejais, kuriuose apimti nerimo ir nesusipratę lankysis mūsų anūkai, kaip kad aš su savo tėvu ir broliu lankėmės Alkatraso kalėjime San Fransisko įlankoje, kai man buvo dešimt metų; ir štai atgyja dar vienas prisiminimas. 1975-aisiais tas garsiausias pasaulyje kalėjimas buvo pastatytas saloje, aplink kurią plaukiojo rykliai. Po uždarymo jis tapo lankytinu objektu kaip kokia Luaros slėnio pilis. Tądien dangus buvo oranžinis kaip rūdžių spalvos Auksinių vartų tilto konstrukcijos. Į salą plaukėme keltu. Forestas Marsas, to paties pavadinimo šokoladinių batonėlių gamintojas, mano tėvui ir jo sūnums surengė kelionę į Jungtines Amerikos Valstijas. Turistinis lankstinukas bylojo apie *The Alcatraz Tour*. Sekėme iš paskos gidui, kuris buvo persirengęs prižiūrėtoju ir pasakojo siaubingus anekdotus, rodydamas masyvias kamerų

grotas, kiemą, kuriame vaikščiodavo nuteistieji, Alo Kaponės vienutę, drėgnas celes, kur visiškoje tamsoje ir už storų sienų už bausmę būdavo uždaromi maištaujantys kaliniai, o mėginimai išsivaduoti baigdavosi nusiskandinimu arba ryklių vaišėmis. Vakare, grįžę į savo kambarius *Fairmont* viešbutyje, mudu su Šarliu sapnavome košmarus, o tėtis knarkė savo kambaryje.

Vožkite per galvą rašytojui, ir jis nieko nebesukurs. Uždarykite jį, ir jis atgaus atmintį.

18

Prancūziškos skyrybos

Sakau žodį „skyrybos“, bet niekada anksčiau nesu jo girdėjęs iš savo tėvų lūpų. Panašiai, kaip ir su „įvykiais“ Alžyre – Penktosios Respublikos iškalba yra pagrįsta nesaikingu litotės vartojimu, netgi Žoržo Pompidu vėžys buvo tabu. Mano tėvų gyvenimas atskirai buvo slepiamas po kilimu, nutylimas, sušvelninamas, nugludinamas; į sūnų klausimus motina atsakydavo: „Tėtis komandiruotėje“ dar gerokai prieš pasirodant Kusturicos filmui, o jųdviejų nuotraukos puikavosi mūsų buto svetainėje 16-ajame rajone, lyg nieko nebūtų nutikę. Tikrovė aštuntojo dešimtmečio pradžioje buvo neigiama, o motina norėjo mus įtikinti, kad gyvenimas teka įprasta vaga ir nereikia per daug nerimauti dėl beveik nuolat dingusio tėvo. Tais laikais moteriškuose žurnaluose, be abejo, buvo nepatariama sakyti visos tiesos mažamečiams vaikams. Fransuaza Dolto dar nebuvo išleidusi knygos „Vaikų interesai“, kūdikis dar nebuvo tapęs asmenybe. Iš altruistinių paskatų mano motina savo noru įsipareigojo neprarasti savigarbos ir net neliesti šios temos. Mano tėvas virto Nematomu žmogumi (kurį tų laikų

seriale vaidino Deividas Makalumas). Mes galiausiai padarėme išvadą, kad tėvas mus išmainė į darbą, kad jis dirba dieną naktį ir keliauja ištisus metus. Neprisimenu Henrio Martino aveniu nei buto per du aukštus, kuriame vyravo tamsiai ruda spalva ir kurio sienos buvo išklijuotos japoniškais *Nobilis* tapetais, nors ten nuo 1969-ųjų iki 1972-ųjų žiūrėdavau filmuką apie Šadokus. Labai keista, bet nepamenu nieko daugiau, tik vieną pamaištavimą, įvykusį, be abejo, tais pačiais metais. Mudu su broliu kartu su tėvais važiavome žaliuoju tėvo *Roveriu*. Automobilis tyliai riedėjo greitkeliu. Tėvas sėdėjo kaip ant adatų, lijo lietus, mama tylėjo, ant galinio stiklo čiūžavo valytuvai, kurie kaip džiazo būgnininko lazdelės ritmavo tylą. Žiūrėjau, kaip ant šoninio stiklo lietaus lašeliai riedėjo atgalios tarytum norėdami pasprukti nuo pykinančio smėlio spalvos odinių krėslų kvapo. Šis senų angliškų automobilių odos kvapas mano sąmonėje yra susijęs su tais pražuvusiais metais po tėvų skyrybų. Kaskart, kai tik įlipu į automobilį, kurio krėslai atsiduoda nudvėsusia karve, turiu tramdyti šleikštulį. Tėvas galiausiai sustabdė savo didžiąją mašiną prie didžiulio raudonų plytų pastato, ant kurio buvo užrašyta: *Passy Buzenval** (mamai atrodė, kad šis pavadinimas skamba panašiai kaip „Buchenvaldas"). Mudu su Šarliu buvome pakraupę: ta vieta iš tiesų priminė kalėjimą. Arba tai ir buvo kalėjimas, o tėtis mus ketino užrašyti į tą katalikiškąjį Riuej Malmezono pensionatą norėdamas ne nubausti, o galbūt atitolinti nuo motinos meilužio, atganyti, apsaugoti nuo skyrybų ir dar dėl nežinia kokių priežasčių, bet, vos tik išlipęs iš savo mašinytės, jis akivaizdžiai suprato savo ketinimo absurdiškumą. Šiek tiek anks-

* Privati katalikiškoji mokykla (*vert. past.*).

čiau motina bandė mane užrašyti į skautus, bet iš ten bėgte pabėgau. Tėvas sumurmėjo:

– O, žiūrėkite, yra teniso kortai ir baseinas...

Ir tada mano brolis, kuriam buvo aštuoneri, įsikišo ir štai ką pasakė:

– Jeigu užrašysite mus čia, imsime ir paspruksime naktį, pabėgsime į laisvę, patį pirmą vakarą paliksime šią vietą, niekada čia nemiegosime.

Manau, kad tėvas nustojo nervintis ir pasidavė jausmams. Dabar žinau, kad jam turbūt prieš akis iškilo jo paties košmariška vaikystė, praleista mokantis ir gyvenant Sorezo abatijoje. Mano tėvai klausėsi gido pasakojimo apie mokyklą. Mokiniai, apgulę *Roverį*, atsitraukė ir leido mums išvažiuoti. Grįžtant automobilyje tvyrojo gyvesnė ir linksmesnė nuotaika nei važiuojant į priekį – visi pratrūkome juoku, išgirdę Alberą Simoną, skaitantį orų prognozę per radijo stotį *Europa 1*. Jis savo spigiu ir drebančiu balsu raidę „r“ tarė virpindamas liežuvio galiuką: „Vidurržemio jūrros pakrrantėje orras bus perrmainingas“, paskui tėtis į savo prietaisų skydelį įkišo irgi ką tik išsiskyrusių *Beatles* geriausio albumo *Rubber Soul* kasetę, ir visi kartu dainavome *Baby you can drive my car, and Baby I love you, beep beep yeah* linguodami galvas kaip vieninga šeima, nors tokia ji jau nebebuvo. Mums per plauką pavyko to išvengti. Mama persikėlė į 6-ąjį rajoną ir užrašė mus į Bosiujė mokyklą.

Taip pat žinau, nes mama pasakojo, kad tuo metu, kai tėvai išsiskyrė, man ėmė kraujuoti iš nosies. Tai tokia nesunki liga, *epistaxis* – kraujagyslės nosyje buvo labai silpnos, nedaug trūko iki hemofilijos. Visi mano marškiniai buvo sutepti kraujo

dėmėmis, raudonas fontanas kasdien tekėdavo man per veidą, nurydavau nemenkai hemoglobino, o ir išvemdavau jo taipogi, mano išvaizda krito į akis, nes dėl nuolatinio kraujavimo iš nosies buvau itin išblyškęs. Mano dukrelė Chloja bijo kraujo, ir aš nedrįstu jai papasakoti, kad augau paplūdęs kraujuose, vilkėdamas raudonai išteptas pižamas ir kad dažnai nubusdavau ant krauju sudrėkusios lipnios pagalvės. Būdamas pats sau vampyras, pripratau prie to sūraus skonio, kurį kasdien jausdavau gerklėje. Raudono skysčio, kuris nebuvo vynas, prarydavau litrais. Buvau įvaldęs įvairius būdus sustabdyti kraujavimą (užspausti šnerves ir laikyti, nepanarinant galvos penkias minutes, kol kraujas sukrešės) arba jį sukelti (ryžtingu trinktelėjimu į nosį arba nagu pagremžus šašą nosies gleivinėje), ir kraujas stambiais pliūpsniais krisdavo ant grindų virtuvėje arba į kriauklę vonios kambaryje, tos raudonos saulės ant keraminių plytelių – tai „mano kraujas, išlietas už jus“. Po savaitės dažno kraujavimo, kurio priežastys galbūt būdavo kvailiojimas, įnoriai ar noras patraukti dėmesį, mano motina, jausdama siaubingą kaltę dėl pradėtos skyrybų procedūros, lietui lyjant kaip iš kibiro, nuvežė mane į vaikų ligoninę pas profesorių Vialatą, žymų gydytoją pediatrą. Tas šulas įvarė jai siaubo, minėdamas anemijos užuomazgas ir diagnozuodamas galimybę susirgti leukemija, o paskui man rekomendavo visišką poilsį prie jūros.

Iš ten yra kilęs mano pirmasis vaikystės prisiminimas: 1972-ųjų Getari tapo mano Rozetės akmeniu, pažadėtąja žeme, rojaus kampeliu, slapta vaikystės koduote, mano Atlantida, tarsi šviesuliu, sklindančiu iš amžių glūdumos, kuris mirguliuoja kaip kai kurios prieš tūkstantmečius užgesusios

žvaigždės ir siunčia mums naujienas iš visatos pakraščio bei iš kito laiko juostos galo.

1972-aisiais, kai gyvenau Getari, dar buvau skaistus. Jei šis tekstas būtų DVD filmas, dabar paspausčiau mygtuką „pauzė“, kad sustabdyčiau šį vaizdą visiems laikams. Mano Utopija liko man už nugaros.

19

Van Vogto „ne-A“ ir Fredo „A“

Mano vaikystę reikia išgalvoti iš naujo; vaikystė – kaip koks romanas.

Kadangi prancūzai yra amnezijos apimta tauta, tai mano dingusi atmintis yra negincytinas šios tautybės įrodymas.

Amnezija reiškia meluoti nutylint. Laikas yra kamera, kuri vieną po kito suka vaizdus. Vienintelis būdas sužinoti, kas nutiko mano gyvenime tarp 1965-ųjų rugsėjo 21 dienos ir 1980-ųjų rugsėjo 21 dienos, yra pačiam tai sugalvoti. Visai gali būti, kad maniau esąs paveiktas amnezijos, nors iš tiesų tebuvau tik vaizduotės neturintis tinginys. Nabokovas ir Borgesas teigia daugmaž tą patį: vaizduotė yra viena iš atminties formų.

Kai išeisiu iš čia, perversiu motinos nuotraukų albumus kaip Ani Erno savo romane „Metai“. Tos pageltusios fotografijos yra įrodymas, kad mano gyvenimas vis dėlto ėmė ir kažkur prasidėjo. Vienoje nuotraukoje, kuri padaryta Getari, vilos „Patrakėnėja“ sode, mudu su broliu aprengti kaip dvyniai: dryžuotais

mėlynos ir baltos spalvos golfais susagstomais kaklais, pilkais megztiniais, apauti *Kickers* firmos batais, pirktais *Western House* parduotuvėje, esančioje Kanet gatvėje. Kai visą savo vaikystę praleidi aprengtas tais pačiais drabužiais kaip ir tavo brolis, tai paskui suaugęs visą likusį gyvenimą vis mėgini parodyti savo individualumą. Mano plaukai buvo susklastyti ant šono kaip ir jaunųjų gitaristų iš dabartinių prancūzų roko grupių. O šviesią sruogą aš turėjau jau prieš trisdešimt metų. Didžiojo paplūdimio kioske po dešimt centų už vieną pirkau geltonos spalvos kramtomąją gumą ir laižydavau ranką, norėdamas nuo popierėlio ant riešo užsidėti tatuiruotę. Buvau toks berniūkštis, iškvėpintas odekolonu *Bien-Être*, apmautas bavariško stiliaus kelnėmis su petnešomis, sutaršytais plaukais vilos „Navara“ ar Vogubero pilies soduose Kinsake. Mūvėdamas *New Man* firmos velvetinius ryškiai raudonos spalvos džinsus, karstydavausi pasvirusiais bukais Iračio miške, raičiodavausi minkštutėliuose slėniuose, kurie derėjo man prie akių ir, važiuodamas *Aston Martin* markės tėvo automobilyje, išvemdavau *Adam* parduotuvėje pirktus garsiuosius spalvotus prancūziškus sausainukus ir *Dodin* karštą šokoladą. Visureigių dar tada nebuvo, ties kiekvienu posūkiu vaikai suvirsdavo į naujojo automobilio galą. Milžiniškų pušų paunksmėje, kvėpuodamas sakų prisotintą orą, įlindau į šaltą upės vandenį. Su broliu papozavom priešais bandą avių, nuo kurių jau sklido būsimo sūrio kvapas. Kaip iš kibiro pilantis lietus suteikdavo blizgesį ganykloms, debesuotas dangus atrodė kaip migdanti pūkinė antklodė, laikas prailgdavo, nes vaikai negali pakęsti pasivaikščiojimų, manau, buvome tokie pat niūrūs, kaip ir mūsų guminiai purvu aplipę batai, o ant vešlių Zugaramurdžio kaimelio šlaitų prie fermų ganėsi laukiniai arkliai. Kiekvieną vasaros sekmadienį Getari

bažnyčioje apsvaigęs nuo smilkalų giedodavau baskų kalba: *Jainkoaren bildotcha zukenzen duzu mundunko bekatua emaguzu bakea* („Dievo avinėli, kuris naikini pasaulio nuodėmes, pasigailėk mūsų“). Lai man atleidžia mano draugai baskai, jeigu rašyba nėra tiksli... Esu uždarytas šioje belangėje ir negaliu patikrinti pagal maldaknygę, skaitau iš atminties, gerai, kad bent jau ką nors prisimenu. Paslydau ant tramplino *du Palais* viešbučio baseine Bjarice; mama teigia, kad elgiausi didvyriškai, kai reikėjo susiūti atvirą žaizdą be narkozės. Didžiuojuosi vaikystėje turėta drąsa, o randas po smakru gali apie ją paliudyti. Turėjau vinilinių plokštelių leistuvą iš oranžinio plastiko, kišdavau į jį grupės *Il était une fois,* Džo Daseno, Nino Ferė ar Maiko Branto plokšteles. Grupės *Il était une fois* dainininkė mirė perdozavusi, Džo Dasenas irgi, o Maikas Brantas ir Nino Ferė nusižudė. Taigi, galima sakyti, kad jau nuo labai ankstyvo amžiaus mano kultūrinis skonis linko į ribinių asmenybės sutrikimų pusę. Nešiojau rožinę seilėmis aptekusią dantų plokštelę su gumomis prie iltinių dantų, paskui metalinius žiedus, sujungtus geležine viela, kuri man rėždavosi į dantenas. Tuo pačiu grindų vaško kvapu alsuodavau stovėdamas ant senųjų laiptų ir Po, ir Getari, tačiau šis kvapas nuveda mane ir į Sarą, kur senelis turėjo nusipirkęs dar vieną namą – aš stebėdavau karves, kurios snausdavo debesyse paskendusiose kalnų pievose Ispanijos pusėje, važiuodavau traukinuku, kuris pūškuodamas kilo į Riuno kalną. Tai patys gražiausi gamtovaizdžiai, kuriuos esu kada nors matęs, nors nuo to laiko daug kur keliavau. Tos karvės buvo smėlio spalvos arba juodos, po dangaus mėlyne žalia spalva mirgėjo visais savo atspalviais, avinų bandos atrodė tarsi baltos dėmės, net ir norėdama akis neaptikdavo nė menkiausio bjauraus reginio, kad ir kur pasisukdavai, jausda-

vai, kaip tos kalvos alsuoja džiaugsmu. Su savo tėvu ir broliu keliavau po Ameriką, Aziją, Antilus, Indoneziją, Mauricijaus salą ir Seišelius. Per šias egzotiškas keliones ir nutiko kai kas lemtinga: ėmiau ir pradėjau rašyti, nors dar net skaityti sunkiai sekėsi. Kažkur turi būti sąsiuviniai, kuriuose pradėjau užrašinėti viską, ką veikdavom. Nelaimei, aš praradau šiuos svarbius daiktinius įrodymus. Kurgi dingo *Clairefontaine* sąsiuvinis, kuriame pradėjau rašyti... Autobiografo karjerą pradėjau Balyje 1974-aisiais. Tėvas mus nusivežė mėnesiui į Indoneziją – tai buvo grandiozinė ir žavi kelionė, kurios neprisiminčiau, jeigu nebūčiau apie ją taip skrupulingai žymėjęsis savo užrašų knygelėje. Būdamas tenai, įgavau šį juokingą įprotį: diena iš dienos pasakodavau, ką kiekvieną dieną veikdavau, ką valgydavom, aprašydavau paplūdimius, tautinių šokių pasirodymus su tradiciniais kostiumais (persuktais pirštais, palenktomis galvomis, ilgais nagais, išlenktomis pėdomis, auksuotais į viršų smailėjančiais galvos apdangalais, kurie priminė šventyklas), grumtynes su broliu baseine, tėvo nuolat besikeičiančias draugužes, kaip Šarliui niekaip nesisekė išlipti iš vandens su vandens slidėmis, taip pat tą žemės drebėjimą, pažadinusį mus naktį *Tandjung Sari* viešbutyje, ir gyvatę, kurią pastebėjo Šarlis po vandeniu Kutos paplūdimyje ir kuri iš tiesų tebuvo tik jo nardymo vamzdelio šešėlis. Tėvas sakydavo, jog jūroje siaučia „minutinės gyvatės", taip vadinamos dėl to, kad ant jos užlipęs žmogus miršta po minutės. Ir po tokių kalbų jis dar drįso stebėtis, kad mes sutinkame maudytis tik baseine ir niekur kitur! Kodėl gi staiga man pasirodė būtina registruoti savo gyvenimą į trijų linijų sąsiuvinius, nors iki tol niekada tokio poreikio nejaučiau? Tada, be abejo, supratau, kad rašymas padeda prisiminti. Nepraleisdamas nė menkiausios detalės, tapau laikinumo skriptorium,

alchemiku, galinčiu mėnesį atostogų įrašyti į amžinybę. Rašiau norėdamas užfiksuoti efemeriškas akimirkas. Todėl ir dariau tai tik per atostogas, kurias leisdavau su tėvu – kitą vasarą mane pagavo tas pats noras keliaujant po Ameriką. Galbūt aš viską užmiršau dėl to, kad visi mano prisiminimai gyveno tose pamestose vaikiškose užrašų knygelėse.

Paskui išmušė mano pirmoji šlovės valanda: pasirodžiau televizijoje per brolių Bogdanovų laidą. 1979-aisiais buvau blondinas, kuris tiesioginėje laidoje „X laikai“ per pirmąjį Prancūzijos kanalą savo moterišku balseliu tvirtino, kad „mokslinė fantastika yra prospektyvios įmanomų dalykų paieškos“. Tie rusų tautybės broliai dvyniai, vilkintys kosmonautų kostiumais, lankydavosi tėvo rengiamuose kokteilių vakarėliuose; tėvo namuose jie visada mane matydavo pasinėrusį į kokį nors kosminės muilo operos romaną arba ryjantį mėnesinius kibernetinius-pankiškus komiksus „Kaukiantis metalas“, todėl ir pasiūlė ateiti į laidą ir užsiminti apie savo poatominio *geek* kultūrą. TF1 kanalo studija Konjako Džei gatvėje atrodė kaip koks neatpažintas skraidantis objektas iš asbesto. Kitą pirmadienį Bosiujė mokykloje mėgavausi klasiokų pavydu ir mokyklai vadovavusio tėvo di Falko pagarba. Užteko vieno pasirodymo televizijoje, ir tapau diriko numylėtinis – jis man padovanojo plokštelę su dainomis, kurioms pats buvo sukūręs žodžius: „Pasakyk, Kalėdų Seneli, ar iš tiesų esi?“

Mano susidomėjimą moksline fantastika sužadino *Gallimard* leidyklos pradėta knygų serija vaikams „1000 saulių“, kurioje buvo perleistos Rėjaus Bredberio „Marso kronikos“ ir „451 Farenheito“ bei Roberto Lui Stivensono „Keista daktaro

Džekilio ir pono Haido istorija". Jie man sumaišė visas kortas! Skaičiau ir H. G. Velso klasika tapusius romanus: „Pasaulių karai", „Nematomas žmogus" ir „Laiko mašina"... Tą pačią akimirką imu ir atsiduriu toje mašinoje. Viršelius joms iliustravo Enkis Bilalas. Tada tėvas rekomendavo paskaityti Baržavelio romaną „Naktis laike", stipriai mane sukrėtusį erotiškai. Elėją, šviesiaplaukę merginą, kuri buvo atrasta įšalusi Pietų ašigalio ledynuose, ilgai laikiau savo moters idealu; niekas manęs nejaudina labiau už mėginimus įkaitinti kokią nors frigidišką šviesiaplaukę. Prarijau visus Baržavelio romanus: „Katastrofa", „Neatsargus keliauninkas". Tai dar vienas didis romanas apie kelionę laiku, domėjausi ja kaip apsėstas. Skaitydavau tik mokslinę fantastiką – kolekcionavau „Ateities ženklus", rytais rydavau Azimovo kišeninio formato „Robotų" ir ypač A. E. Van Vogto „Ne-A" sagas (to paties leidėjo), pastarąją brolis jau buvo iššifravęs pirma manęs. Šarliui irgi patiko mokslinė fantastika, jis kolekcionavo futuristinius komiksus, nes žavėjosi astronomija, galaktikomis, tolimomis planetomis: Valerianu, Yoko Tsuno, Bleiku ir Mortimeriu... Gal ir jis norėjo pasprukti nuo savęs? Aš save tapatinau su „Ne-A", tais „ne-aristotelininkais" iš 1948 m. parašyto romano, kurį išvertė Borisas Vianas. Principas paprastas – romano personažas Žilberas Goseinas pastebi, kad negyvena savo miestelyje, kad nėra vedęs savo žmonos, kad turi dirbtinę atmintį, kad jis nėra tas, kas manėsi esąs. Paskui ta idėja buvo dažnai plagijuojama (visai neseniai „Matricoje", „Haryje Poteryje" ir „Narnijos kronikose"). Vaikui tikėti, kad tavo gyvenimas yra netikras, kad tavo tėvai nėra tavo, kad didysis brolis iš tiesų yra ateivis, kad tavo tikrieji mokytojai yra kažkur kitur, kad regimybė sako netiesą, kad mūsų pojūčiai nėra joks tikrovės garantas, buvo ne šiaip sau vaizduo-

tės darinys. Tik dabar suprantu, kokią užuovėją man teikdavo šie skaitiniai. Visą savo vaikystę tesvajojau būti holograma, panaši į tas, kurias mačiau Disneilendo vaiduoklių name, kai su tėvu 1975-aisiais keliavome Kalifornijoje. Fredo „Filemonas“ buvo mano mėgstamiausias komiksas. Turėjau visus jo tomus ir mokėjau juos atmintinai. Juose buvo pasakojama istorija apie mažą berniuką, kuris gyveno Atlanto vandenyne ant „A“ raidės. Tos raidės geografijos atlase egzistavo kitame matmenyje, tai buvo raidžių formos salos; o berniuko tėvas sunkiai leisdavosi kuo nors įtikinamas, ir niekados netikėjo, kai Filomenas jam pasakodavo apie savo keliones nuo vienos ant kitos „A.T.L.A.N.T.O. V.A.N.D.E.N.Y.N.O.“ raidės. Manau, nemažai daliai vaikų, kurių tėvai išsiskiria, randasi polinkis kurti iliuzijas, o nuo jų iki šizofrenijos tik vienas žingsnis. Jie tikisi, kad egzistuoja jaukesnis paralelinis pasaulis. Arba nesąmoningai įtaria, kad jiems buvo atskleista ne visa tiesa. Jeigu atminties netekau būdamas suaugęs, tikėtina, kad dar labai ankstyvame amžiuje praradau pasitikėjimą tikrove. Dėl to kaltę suversti galima Van Vogto „Ne-A“ ir Fredo „A“. Praėjusiais metais sutikau Fredą Žerarą Lozjė laidotuvėse Sen Žermen de Prė. Jaučiuosi laimingas, kad galėjau jam tiesiai pasakyti, jog, mano akimis žiūrint, jis buvo prancūziškasis Luiso Kerolo atitikmuo.

Mokslinė fantastika mane atvedė prie detektyvų, nes jų intrigos dažnai panašios: apklausos, persekiojimai, tapatybės paieškos, išpirkos... Kosminius kostiumus pakeiskite pilkais lietpalčiais, o Hakslio ritualinį gėrimą *Soma* – *Jack Daniel's* viskiu, ir štai mokslinė fantastika virs detektyvu. Man labiausiai patiko Džeimsas Hadlis Čeisas, nors „SAS“ komiksų viršeliai domino ir dėl kitų priežasčių! Pats šmaikščiausias rašytojas

man buvo Karteris Braunas: paprastas rašymo stilius, taiklūs dialogai, lakoniški apibūdinimai ir riebūs žodžiai. Vieną dieną mano dėdė Denis Manuelis, laikydamas rankoje viskio stiklą ir matydamas mane skaitant Karterį Brauną, davė patarimą, kuris netrukus aukštyn kojom apvertė mano gyvenimą: „Skaityk San Antoniją, aš pats skaitau tik jį, nes visi kiti užknisa. Liaukis skaityti vertimus, skaityk bičą, kuris kalba tavo kalba – po velnių tą fabulą, svarbiausia – autorius." Labai gerbiau Denį ir laikiau jį pačiu „galantiškiausiu" vyru visoje mūsų giminėje dėl gebėjimo juokauti rimtu veidu, cigarų ir jo kuprelės kaip JFK. Šarlis Beigbėdė vyresnysis tikėjo literatūros galia, bet gyveno per trumpai ir nespėjo man perduoti savo aistros; o mano tėvas neskaitė šiuolaikinių romanų – jam literatūra baigėsi ties Dikensu ir Rožė Martenu diu Garu. Savo kartelę jis laikė per aukštai ir vengė turėti ar norėti ko nors kito. O mane užvedė mano tetos ir krikštamotės Natali de Šasteinė pirmasis vyras. Įpuoliau į Getari spaudos kioską ir ant besisukančio stovelio radau San Antonijo romaną „Krušynė Bolyje". Na ir užtaisas! Nevaržomi nukrypimai nuo temos, šlykštūs kalambūrai, Žano d'Omersono, Roberto Hoseino ar Fransua Miterano monologai, Beriurjė kliedesiai, komiški, nešvankūs, tradicijas niekinantys personažai – viskas buvo taip ekstravagantiška, bet atrodė nepameluota, tikra ir žmogiška. Denis buvo teisus – romano fabula yra tik pretekstas ar eskizas; svarbiausia yra žmogus, kuris slepiasi už jos, asmuo, kuris mums byloja. Išgirsti žmogaus balsą – toks yra geriausias apibrėžimas, kurį iki šiol esu radęs literatūros teikiamai naudai apibūdinti. Papasakoti nuotykį nėra tikslas, personažų padedamas išgirsti kažkieno kito balsą: galbūt savo brolio, artimo, draugo, senolio, savo antrininko. 1979-aisiais nuo San Antonijo perėjau prie Blonde-

no, nuo Blondeno prie Selino ir nuo Selino prie Rablė, taigi man atsivėrė visa visata. Atsivėrė durys į kitą pasaulį, lygiagrečią galaktiką, į kurią galėjau patekti iš savo kambario. Ar suvokiate, kokiais pavojingais klystkeliais eidamas tapau dešiniųjų literatūros skaitytoju kaip ir mano senelis, nors šia tema su juo net nesame kalbėję? Paprasčiausiai šių autorių knygos buvo smagesnės nei Sartro ar Kamiu (kai neįsigilini, atrodo, kad tai netiesa – imkime kad ir „Žodžius“ ar „Krytį“). Man labai gaila, kad Denis Maniuelis mirė nuo plaučių vėžio sulaukęs vos 45 metų; nespėjau jam padėkoti, kad pakeitė mano gyvenimą. Jis taip pat kaltas ir dėl mane kankinančio nerimo, nes užkrėtė virusu, nuo kurio niekada nepagyjama. Pirmiausia aš tapau priklausomas nuo malonumo būti atkirstas nuo pasaulio. Kad galėtum liautis skaityti romanus, reikia daug stengtis. Reikia norėti gyventi, bėgioti, augti. Aš jau buvau priklausomas dar prieš pradėdamas teisėtai vaikščioti į naktinius pasilinksminimus. Mane labiau domino knygos nei gyvenimas.

Nuo to laiko aš nesilioviau skaitymu naudotis kaip priemone laikui ištrinti, o rašymu – kaip priemone jo tėkmei sulaikyti.

20

Ponia Ratel piešia

Vienas iš pagrindinių mano vaikystės daiktinių įrodymų, žinoma, yra portretas, nutapytas ponios Ratel, kai man buvo devyneri metai. 1974-aisiais mano tėvas pas ją užsakė abiejų savo sūnų akvareles. Kadangi matydavomės rečiau, jis sugalvojo būdą, kad visai nedingtume jam iš akių. Taigi ketvirtadienio popietėmis motina vis mus veždavo su mašina į Žano Mermozo gatvę, pas Nikolę Ratel, kur pozuodavome sėdėdami ant taburečių priešais jos molbertą ir teptukus dideliame, tamsiame bute, padabintame voratinkliais. Ji mus vaišindavo sudrėkusiais sausainiais iš keturkampės skardinės dėžutės ir negazuota kokakola. Pozavimo seansai būdavo ilgi ir varginami; ji pradėjo nuo eskizų pieštuku, paskui pamažu spalvino, ir vanduo jos stiklinėje imdavo ir įgaudavo rudą, panašią į šaltos kavos spalvą. Reikėdavo sėdėti tiesiai, nebuvo galima žaisti nei išeiti iš kambario, turėjome nesipriešindami leistis menininkės įamžinami, ir turiu pripažinti, kad retai kada mane kas nors yra užknisęs labiau nei sėdėti ant tos taburetės, nes tada dar nebuvau toks narciziškas kaip dabar. Tiksliai neprisimenu, kaip

atrodė ponia Ratel, bet mano galvoje išlikęs raukšlėtas, liūdnas, į viršų sukeltais žilais plaukais jos paveikslas, primenantis Normano Beitso motiną filme „Psichopatas“. Mano atmintis iš jos padarė vaiduoklio ir raganos hibridą. Akvarelinę mano portreto reprodukciją, kai man buvo devyneri metai, matote ant šios knygos viršelio* – atrodžiau kaip koks nekaltas angeliukas. Nosis ir smakras dar nebuvo taip atsikišę, paakiai dar nebuvo patamsėję, todėl akys neatrodė įkritusios į akiduobes kaip dabar, dar neturėjau barzdos, kuri paslėptų mano į pelikano panašų gurklį. Vienintelės nepasikeitusios liko akys, be to, ir mano žvilgsnis jau ne toks nuoširdus kaip tame paveiksle, kuris dabar puikuojasi mano mažyčiame namelyje Paryžiuje virš laiptų. Kartais, kai grįžtu vėlai, jis žvelgia į mane ir, atrodo, smerkia. Tas berniukėlis angelo veideliu su pasibaisėjimu stebi savo paties nuopuolį. Kartais, gerokai padauginęs vyno, imu įžeidinėti tą paklusnųjį berniuką, kuris maivosi mano namuose ant sienos, didžiuojasi savo amžiumi ir su panieka žiūri į mano elgesį su jo ateitimi.

– Ūūū, Pirėnų kretine! Liaukis taip į mane spoksoti! Tau dar nėra nė dešimt metų, gyveni mažame butuke su išsiskyrusia motina, trečios klasės mokslus kremti pas kunigus, miegi tame pačiame kambaryje su savo broliu, kolekcionuoji šūdelius iš „Pifo“ žurnalo, turėtum didžiuotis, kad tapai tokiu vyru! Aš įgyvendinau visas tavo svajones, ėmei ir tapai rašytoju, mažas snargliau, galėtum žavėtis manimi, užuot nutaisęs šią priekaištingą miną!

Atsakymo nesulaukiu – akvarelės arogantiškai tyli.

– Ką čia vaidini, po velniais?

---

* Autorius turi omenyje knygos originalą prancūzų kalba (*leid. past.*).

– Tave.

– Ar aš tave taip jau stipriai nuviliu?

– Man bloga darosi vien nuo minties, kad po trisdešimties metų iš mano burnos dvoks kaip iš valkatos ir kad kalbėsiuos su paveikslu.

– Liaukis apie mane taip galvoti! Ko tu dar nori, bliamba? Ko tau reikia? Aš ESU VIENAS IR TAS PATS ASMUO KAIP IR TU, TIK VYRESNIS, štai ir viskas! Mudu esame tas pats žmogus, velniai griebtų!

– Vienas ir tas pats vaikas, nori pasakyti?

Tas berniūkštis net nemirksi. Aš turbūt girdėjau savo paties balsą, pats uždavinėjau klausimus ir į juos atsakinėjau – esant tokios būsenos, viskas painiojasi. Mano praeitis apstulbusi žvelgia tiesiai į mane. Atsisėdu ant laiptų. Ponios Ratel portretas nustėręs tyli, nepraranda savo šviežumo, trokštančio prilygti tobulybei; jis yra Doriano Grėjaus portreto priešingybė, visada nepriekaištingas, nesuteptas, amžinas mano nuopuolio liudininkas, mane sumėto jo akivaizdoje, tai aš esu tas, kuris sensta, kurio veidą perkreipia grimasos, kurį apima baimė, tada sprunku į virtuvę norėdamas įsipilti ko nors išgerti ir tiesiu kumštį tam pernelyg dailiam berniūkščiui, kuriuo buvau, kurio neprisimenu ir kuris niekada nepasikeis.

Praėjus keletui savaičių po to, kai nutapė šį paveikslą, ponia Ratel pareiškė savo vyrui, kad myli kitą, ir paprašė skyrybų. Jos sutuoktinis buvo ne toks „atsipūtęs“ kaip mano tėvas: jis, buvęs karininkas, tada ėjo personalo direktoriaus pareigas *Péchiny* įmonėje Lake, – grįžo į Paryžių automobiliu, pasiėmė savo medžioklinį šautuvą ir, įrėmęs jai į galvą, paleido kulką, o paskui, apžiojęs ginklą, nusišovė ir pats. Nužudytus kūnus

grįžęs namo, atrado jų sūnus. Galvoju apie tą žmogų, dabar jis turėtų būti maždaug mano amžiaus. Kai kyla pagunda skųstis savo vaikyste, pakanka tik save palyginti su juo ir pradedu jaustis juokingai.

Galbūt dėl šios priežasties ir nedrįstu aprašyti savo vaikystės – žmogus, paskutinį kartą tapęs mano portretą, buvo nužudytas.

21

Pamirštas pirštas

Vieną vakarą teko išeiti už *Polo* klubo vartų, nes mano muštas teniso kamuoliukas perskriejo per tvorą. Mūvėjau šortus, vilkėjau sportinius marškinėlius ir rankoje laikiau raketę. Staiga į mane kreipėsi kažkoks jaunuolis, atsirėmęs į medį.

– Ei, mažiuk, eikš parodysiu savo lėlytę, ji gražutė, argi ne?

Tas tipas praskleidė savo juodą lietpaltį, ir, nuleidęs akis žemyn, pamačiau jam tarp kojų kažkokį stambų ir putlų rožinės spalvos pirštą, įspraustą tarp dviejų kabančių šviesiai violetinių senstelėjusių slyvų.

– Ji tau patinka, hm? Matei ją? Įsižiūrėk gerai...

Tą pačią sekundę net nesvyravęs griebiau savo kamuoliuką ir apsisukęs paspartinau žingsnį. Greičiausiai mane išgelbėjo raketė *Donnay*; tas tipas nesiartino prie manęs, nes manė, kad galėčiau atbula ranka vožtelėti jam į klyną, nors mane iš baimės tuo metu būtų apėmęs paralyžius. Grįžęs tęsiau savo teniso pamoką, tarytum nieko nebūtų įvykę. Iki šiol niekam nesu pasakojęs apie šį susitikimą. Tik praėjus keletui minučių, man ėmė virpėti kojos; sunkokai sekėsi atmušti kamuoliukus

prie pat tinklo. Tada man buvo dešimt metų ir svetimų pimpalų jau buvau matęs. *Polo* klube suaugusieji vaikščiodavo nuogi prie vaikų, pakeliui į dušą ar jau išeinant iš jo buvo galima prisižiūrėti įvairiausių dydžių ir spalvų lytinių organų, pavyzdžiui, galiu tvirtinti, kad Žanas Liukas Legarderas buvo gerai apsirūpinęs; kitos trumpesnės, bet ne mažiau įžymios varpos tame persirengimo kambaryje susitraukdavo – jų šeimininkų vardų neminėsiu iš krikščioniško gailestingumo. Tie reginiai manęs nešokiravo; jeigu visuose persirengimo kambariuose vaikai jaustųsi traumuojami, reikėtų panaikinti arba sportą, arba higieną. Ekshibicionistas Bagatelės parke buvo visai kas kita – jis buvo pirmas suaugęs žmogus, kuris neturėjo ketinimų manęs apsaugoti. Parodyti aną galą, be abejonės, yra viena iš agresijos formų – aišku, ne tokia rimta kaip pasinaudoti juo; dabar dėl šio epizodo man nei šilta, nei šalta, bet tiesa yra ta, kad tai yra nutikę. Keista, kad šis pamirštas įvykis iš naujo atgyja tokiomis aplinkybėmis, per patį gyvenimo pakartojimo įkarštį. Gal dėl to, kad policija ir manęs pareikalavo nusimauti kelnes.

Kalbant apie amneziją, yra vienas Bario Sonenfeldo filmas „Vyrai juodais drabužiais“ (1997), jame originaliai kalbama šia tema. Šiame mokslinės fantastikos filme du labai keisti agentai „nutvieskia“ gyventojus, kad pastarieji negalėtų atsiminti ateivių. Kiekvienos misijos pabaigoje jie išsitraukia chromuotą cilindrą, neuralaizerį, kuriuo apakina visus liudininkus, kad šie prarastų atmintį. Man neduoda ramybės klausimas, ar tik mane kankinanti amnezija nebus tos pačios prigimties – mačiau ateivį, kurį turėčiau pamiršti, o kad galėčiau ištrinti iš atminties tą būtybę, privalėjau „nutvieksti“ ir visa kita. Dar keisčiau yra tai, kad anglų kalboje veiksmažodis *to flash* reiškia „užsiimti eks-

hibicionizmu". Praeitis sudaryta iš sluoksnių, atmintis panaši į šimtalapį... Mano psichologė mano, kad šis prisiminimas yra reikšmingas, o man jis atrodo tiesiog banalus ir atgrasus; šioje knygoje jį registruoju iš eilės kaip ir visus kitus pagal atsiradimą. Taip elgdamasis, suvokiu savo kaltę dėl to paties poelgio kaip ir Bagatelės „nusitvieskėjas", tasai „Vyras juodais drabužiais", ištrynęs apie dešimt mano gyvenimo metų.

22

Sugrįžimas į Getari

Visai pravartu patogiai įsitaisyti jūros pakrantėje kaip kokiame fotelyje pasiliekant teisę pratęsti tą laiką. Iš savo ankštos kameros gilumų grįžtu į Senico paplūdimį. Ta popietė, kai, būdamas septynerių metų, likau vienas su seneliu, man kaip ciklono akis. Tėvai buvo užsivertę reikalais, dar per jauni, pernelyg besirūpinantys meile ir nemeile vienas kitam bei savo gyvenimo statymu ir griovimu. Tik seneliai ir močiutės gali sau leisti tokią prabangą rūpintis ne vien tik savimi. Žole apėjusia uola buvo galima nusileisti iki jūros. Riuno viršukalnės televizijos antena atstojo žaibolaidį visai pakrantei. Laukai bangavo po nuauksintu dangumi, ir reginys buvo panašus į Turnerio paveikslą. Paplūdimyje rinkdavau butelių šukes, kurios, bangų mūšos nugludintos, virsdavo žaliais permatomais pakrantės akmenėliais. Mano teta Delfina kolekcionuodavo juos vazoje – mano laimikis dar labiau padidins jos lobį. Kai jūra nuslūgsta, Senico paplūdimyje pridygsta uolų, ant kurių tupėdavo ir vis dar nutupia žuvėdros bei „vasarotojai“. Smėlio juostos pakraštyje uolos nugludintos, o einant tolyn link jūros, jos ima badyti

padus ir, aplipusios žaliais slidžiais dumbliais, virsta pavojingomis čiuožyklomis. Tada reikia apsiauti savo sušlapusius medžiaginius batelius. Ant šių briaunotų uolų buvo nubrozdintas ne vienas kelis. Krevečių gaudymas panašus į mikroskopinę koridą – jos visaip raitosi aplink graibštą. Kažin kiek čia buvo sužalota kelių ir įskelta uodegikaulių, mėginant pagauti keletą tų smulkučių gyvių, kuriuos šeimyna netruks išlukštenti prieš vakarienę kaip kokias jūrines pistacijas? O ką jau kalbėti apie smalą, atneštą nuo Ispanijos krantų ir limpančią prie kojų pirštų. 1972-aisiais ispanai dar nebuvo tokie sumodernėję ir „almodovarizavęsi" kaip kad dabar; jie paprastai turėjo namų šeimininkių su akcentu, ūsuotų durininkių ir nenaudėlių teršėjų, besikėsinančių į mūsų nesuteptus krantus, reputaciją. Dukrele, mano mažoji meile, kai tik išeisiu iš čia, nusivešiu tave į Senicą. Nereikia per daug galvoti nei apie tave, nei apie Priscilą, mano meilę, tikriausiai ji mirė nukamuota nerimo. Pernelyg skausminga. Brangiai sumokėčiau už vieną ksanakso 50 tabletę. Sienos ima artėti viena prie kitos. Pradedu bijoti, kad būsiu nuteistas laisvės atėmimo bausme, nes baudžiamasis kodeksas numato iki metų kalėjimo už paprasčiausią narkotikų vartojimą. Atsisakiau advokato, nes maniau, kad būsiu išleistas dienai išaušus. Naiviai tikėjau esąs saugus, nors iš tiesų buvau tik žaisliukas valstybės tarnautojų rankose, nužmogėjusių pagal Teiloro metodo principus – tave uždarantis faras nėra tas, kuris tave suėmė, tave teisiantis teisėjas nepažįsta tave uždariusio faro, o šaukdamas, kad esi nekaltas, kartoji tą patį, ką sako ir visi kiti sulaikytieji, ir koks ketvirtas pareigūnas mandagiai palinksės galva užantspauduodamas tavo antropometrinę lentelę.

23

Metr Albero gatvė

Vėl tapęs viengungiu mano tėvas įsikūrė 5-ajame rajone, bute per du aukštus su medinėmis sijomis ir ilgo plauko kilimine danga. Mudu su broliu turėjome po savo kambarį antrame aukšte, bet vidutiniškai juose praleisdavom tik vieną savaitgalį per mėnesį. Tada mano tėvui buvo trisdešimt penkeri: aštuoneriais metais mažiau nei man, kai rašau šias eilutes. Kas aš toks, kad galėčiau vertinti savo tėvo audringą ketvirtą dešimtį iš keturiasdešimtmečio, sėdinčio areštinėje, pozicijos? Įsivaizduoju, kad po skyrybų jis visiškai pasikeitė: reikalais užsivertęs vadovas jau niekuo nebeprimena to entuziastingo antikinės filosofijos studento, kuris atrodė sukaustytas savo vestuvių nuotraukose. Jis vadovauja amerikiečių *headhunterių* kontorai (mano tėvas yra vienas iš tų, kurie į Prancūziją atvežė „galvų medžiotojų“ amatą), aplink pasaulį keliauja keturis kartus per metus, vilki *Ted Lapidus* firmos kostiumą ir ryši kaklaryšį, yra betampąs svarbiu žmogumi tarptautinėje arenoje ir svarbiu oro bendrovių klientu, pasitiki savimi, o tokie turbūt yra tik nelaimingi žmonės. Jis pasirinko tapti kapitalistinio pasaulio nariu ir

užriesti nosį; net nesipriešinęs sutiko būti *successful*. Turtingas, išvaizdus ir vienišas mano tėvas dažnai kviesdavosi draugus į kokteilių vakarėlius. Vien tik pastarojo žodžių junginio užtenka mano vaikystei apibendrinti, jaučiuosi, tarytum visą aštuntą dešimtmetį būčiau praleidęs kokteilių vakarėliuose. Ant staliukų mėtydavosi nuogų moterų pilni žurnalai – *Absolu, Look, Lui* („modernaus vyro žurnalas“) – įdėti tarp dviejų *L'Expansion* ar žurnalo *Fortune* numerių. Mano tėvas buvo verslininkas su lagaminėliu, *Aston Martin DB6* automobiliu, kubietiškais cigarais, tačiau tai jam nebuvo kliūtis į viską žvelgti su kultūringa panieka, išlaikant ironišką atstumą, su humoristine erudicija ir negailestingu šmaikštumu. Seneka ir „Tibo šeima“ gulėjo ant jo naktinio staliuko po degtukų dėžutėmis iš *Oriental* viešbučio Bankoke, *Hilton* Singapūre ar *Sheraton* Sidnėjuje. Į Metr Albero gatvę plūdo linksma ir nerūpestinga fauna; tai buvo dar prieš pirmąją naftos krizę. Ta karta gyveno materializmo aukso amžiuje, pasaulis nebuvo toks pavojingas kaip dabar, ir tas sapnas truko apie trisdešimt metų. Ant marmurinės lentynėlės koridoriuje mėtėsi įvairiausių klubų kortelės: *Le Privé, Élysées-Matignon, Griffin's Genève, Régine's New York, Castel, Diners Club International, Maxim's Business Club, Annabel's London, L'Apocalypse*... Visokiausių šalių monetų buvo primesta į pelenines šalia nieko vertų dekoracijų (ant virvelių sukabintų metalinių rutuliukų, kurie susidauždami skleisdavo „tak-tak“ garsus) ar iš Niujorko atsivežtų menkniekių (pirmasis skystųjų raudonųjų kristalų *Timex* laikrodis, pirmasis elektroninis šachmatų žaidimas, pirmieji *Texas Instruments* skaičiuotuvai, baltas plastikinis sulenkiamas telefonas ar šiek tiek vėliau pirmasis ausinukas *Sony*). Tėvas jautė silpnybę niekučiams; mano akimis žiūrint, jis buvo kaip koks Džeimsas Bondas – panašus į

Džeimsą Koburną filme „Mūsų vyrukas Flintas". Pamenu savo susižavėjimą, kai jis pirmą kartą įsitaisė automatiškai atidaromus langus savo *Astone*, automatiškai nukeliamą stogą (jau kitame automobilyje, *Peugeot 604*), įsigijo pirmąjį mobilųjį telefoną *Radiocom 2000* ir pirmąjį magnetofoną *Betamax*. Jis taip pat kolekcionavo Budos statulėles ir senovinius sieninius laikrodžius, kurie laiką mušdavo kas penkiolika minučių. Šeštadienio vakarais dešimtys jo draugelių pasipustę padus kaip jaunikliai lėkdavo į virtuvę ieškoti *Pierre Cardin* šampano ar *Cartier* cigarečių blokų. Pamenu tokią labai aukštą merginą, vardu Roza de Ganė, užeidavo ir pagrindinė Eriko Romerio filmo „Kleros kelis" aktorė Loransa de Monagan (ji nuolat kartodavo tėvui, kad nori mane įsivaikinti, o aš visai tam ir neprieštaravau!), taip pat modelis belgė, vadinama Šantale, nors jai labiau patiko kreipinys Kim. Kas gi dar... Dvyniai Bogdanovai, Žanas Lukas Briunelis iš agentūros *Karin Models*, Emanuelis de Manda-Gransė, visai neseniai kandidatavęs į savivaldybių rinkimus 6-ajame rajone po „įvairiųjų-dešiniųjų" vėliava, princas Žanas Poniatovskis (tada vadovavęs žurnalui *Vogue*), siuvėjas Mišelis Barnesas, Bertranas Mingaras iš stiuardesių agentūros *Top Étoile*, meno galerijos savininkas Bobas Benamu, žurnalo *Revenu Français* direktorius Roberas Montė ir buvusi Indonezijos imperatoriaus žmona Devi Soerkano – pamenu, kaip pas tėvą klausėmės 45-inės plokštelės iš *Champs Disques* kartu su jos dukra Karina, nusipirkusia beveik visą tos parduotuvės asortimentą. Tėvo bute susidarydavo tikra maišalynė iš modelių, rūkančių mėtines cigaretes, ir linksmuolių bičiulių, žaidžiančių triktraką; kai kurie net vardų neturėjo ir būdavo apibūdinami pagal aprangos detales: „blondinas su skrybėle ir auskaru" – tipelis, kuris važinėjosi *Rols Royce*, nes turtus buvo susikro-

vęs priešais dideles parduotuves atidarinėdamas menkniekių krautuvėles, „senis su odiniu baikerišku švarku“ – bičas žilais plaukais, visuomet lydimas poros jaunų dramos studenčių... Šie žmonės net nenutuokė esą tam tikros religijos išpažinėjai. Dabar man atrodo, kad jų optimizmas yra didžiausia atgyvena. Suaugusieji dažnai kalbėdavo apie vieną tokį *ŽŽSS*, kuris įkūnijo pažangą, arba apie Žaną Lekaniuję, „prancūziškąjį Kenedį“. Jie skraidydavo bendrovės *Pan Am* lėktuvais – pas tėvą vonioje valkiodavosi kosmetinės su šiais inicialais. Man iki šiol nepatinka žmonės, kurie tyčiojasi iš juokingų aštuntojo dešimtmečio šukuosenų, iš rudų languotų *Renoma* kostiumų plačiais atlapais, kaklaraiščių stambiais mazgais, dailių aulinukų iš ožkos odos ir avikailio švarkais vilkinčių bei *Rochas* losjonu po skutimosi *Moustache* kvepiančių vyrų. Tuomet man visada atrodo, kad tyčiojamasi iš mano vaikystės. Svečiams nešiodavau dubenėlį su sūrio kubeliais. Merginos reikalaudavo bosanovos muzikos. Uždėdavau 33-inę plokštelę, kurią tėvas buvo ką tik parvežęs iš Niujorko: Neilo Daimondo filmo „Džonatanas Livingstonas Žuvėdra“ originalų garso takelį. Tai neturėjo nieko bendra su bosanova, bet modeliai dievino (ir vis dar dievina) šią nusaldintą muziką – žinokite, kad atskleidžiu jums visas kortas – taip pat sėkmę garantuoja ir Alo Stiuarto „Katės metai“ – tada jos imdavo ploti rankomis ir šaukti „vau“. Jaučiausi kaip žuvis vandenyje tarp šių vyresnio amžiaus dievaičių ir taip norėjau, kad gražuolės klasiokės iš Montenio licėjaus penktos klasės mane pamatytų tokioje draugijoje! Tėvas riaumodavo, nes jo draugeliai nuorūkas gesindavo į kiliminę dangą. Jis be paliovos prašydavo, kad atneščiau iš virtuvės peleninių. Jo svečiai nejautė jam jokios pagarbos, kai kurie net nežinojo, pas ką svečiuojasi, merginas tai šen, tai ten užspeisdavo netikri foto-

grafai, dauguma jų net prancūziškai nekalbėdavo. Dažnai jausdavausi kaip šuniui penkta koja, trukdydavau suaugusiesiems kalbėtis, man įėjus į svetainę, mergos užgniaužčdavo savo juoką, mosikuodavo rankomis norėdamos išsklaidyti salsvus *Beedies* arba hašišo suktinių dūmus, džentelmenai nuleisdavo balsą arba imdavo atsiprašinėti, kad išsprūdo „kekšė“ ar „kekšynas“, „manai, jis girdėjo?“, „ššš! čia gi Žano Mišelio sūnus...“, „oi! tu juk nepasakysi tėčiui, pažadi?“, *your Daddy is so crazy, Freddy!*, o mano tėvas visada galiausiai pažiūrėdavo į laikrodį ir užduodavo tą varginantį klausimą: „Nagi, ar tokiu metu neturėtum jau būti lovoje?“ Tai yra vienas iš dažniausiai mano gyvenime girdėtų sakinių. Gal dėl to, kad naktimis dažnai negaliu užmigti, kalta mano maištinga prigimtis.

Tėvo namuose tvyrojo palaida atmosfera, garsinį foną sukurdavo Chosė Felisiano, puertorikietiškojo Rėjaus Čarlzo, vaitojimai ir spigus užsieniečių moteriškių juokas, viskio, turinčio dūmų skonį, ir židinyje spragsinčių malkų kvapai persipindavo, pro pravirus langus iš gatvės sklido automobilių garso signalai, niekada nesibaigdavo šurmulys, stovėdavo dubenėliai su anakardžių riešutais ir pilnos peleninės, į kurias kartais tarp nuorūkų pakliūdavo viena kita alkį mažinančio amfetamino kapsulė – toks „modernus“ vakarėlis buvo visiškas kontrastas, palyginti su griežtai sustyguota savaite pas motiną, jai klausantis melancholiškų Barbaros, Seržo Redžiani ar Žoržo Mustaki dainų, monotoniškai slenkant dienoms žiemą ir laikantis griežtos mokyklinės dienotvarkės: rytas prasidėdavo mylimąja tirpiąja kava, paskui sunkios kuprinės, kurios rėžte rėžėsi į mūsų gležnus pečius, pasišlykštėjimą kelianti valgykla, kasdien ryjami tarkuoti salierai su majonezo padažu bei daržovių mišrainė

ir liūdnas Rožė Žikelio veidas iš *Locatel* išnuomoto televizoriaus ekrane, kai vakarienei virtuvėje valgydavome eskalopų su grietinės padažu, spagečių, austriškų *Chambourcy* jogurtų – o paskui visuomet turėdavome eiti anksti į lovą, nes rytojus išaušdavo identiškas. Po skyrybų mano dukteriai, be abejo, atrodo, kad tas scenarijus kartojasi: ji gyvena su mylinčia ir atsakinga mama, kuri visada šalia, ir kas antrą savaitgalį praleidžia pas vietoje nenustygstantį, mergišių ir atsakomybės jausmo stokojantį tėvą. Su kuriuo iš jų jai smagiau? Visai nesunku vaidinti geriuką. Tas, su kuriuo vaikas lieka gyventi, numenksta jo akyse, nes tampa kasdienybės dalimi. Vaikai nedėkingi. Jeigu norite atkreipti kieno nors dėmesį, palikite jį.

24

Garso kasetės

Savaitgaliais, kuriuos leisdavau pas tėvą, ėmiau įrašinėti kasetes. Darydavau savo mėgstamiausių dainų popuri, kad jis galėtų jų klausytis automobilyje pakeliui į oro uostą. Ši veikla buvo tapusi mano pagrindiniu užsiėmimu – uždėti 33-inę plokštelę ant grotuvo, sureguliuoti įrašų lygmenis, kad diodai neperkaistų, o garsą matuojanti rodyklė neužstrigtų muzikinio centro stiprintuvo dešinėje skalės pusėje. Visas dainas įrašinėdavau į *BASF* ar *Maxell Chrome* kasetes; dabar vis dar sudarinėju grojaraščius jo *iPode.* Galėjau sėdėti ir sėdėti žiūrėdamas, kaip ritmingai užsidega ir užgęsta ekvalaizerio lemputės, kaip kasetiniame grotuve sukasi juosta, klausytis, kol muzika iš kolonėlių ima sklisti tokiu garsu, kad pabunda kaimynai... Šis grožis prilygo filmui „2001 metų kosminė odisėja“. Aš jungdavau įvairias dainų atkarpas, kurdavau ritmines progresijas, nuotaikų variacijas, stilių įvairovę ir mėgindavau sukelti nuostabą, kai tarp dviejų lėtų dainų (Bario Manilou *Could it be so magi* ir *Alessi Brothers* „Oh Lori“) jis išgirs Petulos Klark *Don't sleep in the subway.* 45-inėmis plokštelėmis apsirūpindavau Raulio Vida-

lio parduotuvėje Sen Žermen de Prė aikštėje. Tas dar ne visai paauglys atranda sau naują šeimą tarp savo dievinamų dainininkų, pasirinktas klanas priima jį į savo gretas: grupės *Who* roko operos *Tommy* gerbėjai iš licėjaus ar Bobo Marlio fanai man atrodydavo artimesni nei mano paties brolis. Tarp 1975-ųjų ir 1980-ųjų išgyvenau regio, paskui pankų, tada jamaikietiškos 6-ojo dešimtmečio muzikos, vėliau gotikinio roko laikotarpius. Muzika taip ir liko mano mėgstamiausia laiko mašina, pats greičiausias būdas susigrąžinti praėjusius laikus: net neabejoju, kad toje traškesius skleidžiančių 45-inių plokštelių kolekcijoje surašyta visa smegenyse išsitrynusi praeitis. Dabar, kai vėl iš naujo klausydamas *Don't sleep in the subway* dainos, išgirstu tą nuostabųjį priedainį, tokį pat gražų ir neįtikimą kaip ir *Beach Boys* dainoje *God only knows* (jie, aišku, iš čia ir semiasi įkvėpimo), stačia galvą įvirstu į tokio laiko tėkmę, apie kurį rašė Prustas: „Praėjusi akimirka ir nieko daugiau? O gal ne vien tik tai, bet daug daugiau; kažkas tokio, kas bendra tiek praeičiai, tiek dabarčiai, bet daug svarbiau ir už vieną, ir už kitą.“ Tas kažkas – tai mažas berniukas, žiūrėdavęs, kaip sukasi logotipai ant 45-inių keturių pavadinimų plokštelių, ant kurių kartais būdavo užbrauktas motinos parašas ir iš „Kristina Beigbėdė“ pataisytas į „Kristina de Šasteinė“. Prie to grotuvo man galva susisukdavo: čia AZ plokštelės, čia *Flèche,* čia *Parlaphone,* čia *Odeon,* čia *Stax,* čia *Atlantic,* čia CBS, čia RCA, čia *Arista,* čia *Reprise,* čia *Columbia,* čia *Vogue,* čia *A&M Records*... Muzika tapo vienintele jungtimi, siejančia mano tėvus; tos mano įrašinėjamos kasetės vis dar palaikė tarp jųdviejų ryšį. Kaip užhipnotizuotas ištisas popietes kantriai, nejudėdamas ir vienui vienas sėdėdavau priešais besisukantį vinilinį blyną, kaip tie devintojo dešimtmečio reiveriai, kurie prilipę iki aušros žiū-

rėdavo fragmentinę vaizdo medžiagą kokioje nors stovėjimo aikštelėje ar angare. Dar ir dabar, kai klube tenka leisti vinilines plokšteles, žaviuosi jausmingumu to nesibaigiančio sukimosi, kuris safyro adatėlę veda grotuvo centro link. Rėžiai vilnija į plokštelės vidurį kaip kokios išsiliejusios naftos bangelės į plastikinius krantus. Ratilai, susidarantys aplink etiketę plokštelės viduryje, primena tuos, kurie kyla į vandenį įmetus akmenuką (tuo atveju, jeigu pasirinktume funkciją „atsukti vaizdą atgal", nes ratilai ne tolsta nuo skylutės, o artėja link jos).

Paskui persigalvodavau, tada imdavau perrašinėti kasetes ir vietoj *Don't sleep in the subway* atsirado grupės *Mamas et Papas* daina *Dream a little, dream of me* – tik dabar, apie tai rašydamas, suvokiu, kad šią grupę pasirinkau neatsitiktinai. Į tą pačią juostą vis iš naujo įrašinėdavau daugybę kartų, o ant kasetės įdėkliuko pakeitimus rašydavau korektoriumi ant lipnios juostos, taigi, netrukus ta dėžutė pasidengdavo balta pluta ir grafiniais teksto užtušavimais. Mano tušinuko galiukas įsmigdavo į tą baltą sluoksnį panašiai kaip į cementą įsminga aktorių delnai Holivudo bulvare priešais *Grauman's Chinese Teatre* teatrą. Taip ir lipdydavau savo pirmuosius garso rankraščius. Kiekviena nauja daina ištrindavo anksčiau į tą pačią kasetę įrašytąją, kaip ir mūsų atmintyje kiekvienas naujas įrašas į miltus sumala ankstesnįjį.

25

Vaikas, atveriantis akis

Mano devynmetė dukra išgyvena tuos pačius muzikos pomėgių tarpsnius kaip ir aš būdamas tokio amžiaus. Šiuo metu ji pamišusi dėl *Hannah Montana* ir *High School Musical* – padėjau jos kambaryje pakabinti *Disney Channel* gamybos Mailės Sairas ir Zako Efrono plakatus. *I just wanna be with you* yra mums labiausiai patinkanti daina – jai dėl melodijos, o man dėl žodžių.

Žmones vilioja neatrastos vietos, bet turbūt, sulaukę tam tikro amžiaus, jie paliauja žiūrėti į priekį ir atsigręžia atgal. Turintieji palikuonių gali pasinaudoti jais kaip gidu nagrinėdami save iš naujo.

Chloja man kaip Herberto Džordžo Velso „Laiko mašina“. Žiūrėdamas į ją, grįžtu į savo vaikystę. Aš iš naujo išgyvenu tai, ką išgyvena Chloja; aš iš naujo atrandu tai, ką atranda ji. Kaskart, kai ją nusivedu į zoologijos sodą, pats tarsi grįžtu į prarastą rojų, atrandu savo pėdsaką tarp Magiškos upės ir Veidrodžių

labirinto (manau, kad kitų atrakcionų mano laikais nebuvo). Kai ji pameta savo striukę, elektroninius žaisliukus, kai pakeliui išbarsto savo megztinius, prisimenu, kaip aš pats praganydavau savo daiktus: paltukus, džinsinius švarkus, Liuksemburgo miške išmėtydavau stiklinius rutuliukus kaip Nykštukas akmenėlius Šarlio Pero pasakoje. Ginjolio pasirodymai nepasikeitė – jie ir dabar tokie pat nieko verti kaip ir mano laikais! Chlojos žaidimai man kaip *DeLorean* automobilis (automobilis iš filmo „Sugrįžimas į ateitį"). Tos jos spalvinimo knygelės, aplikacijos, paslaptingi sąsiuviniai, kuriuos užtenka tik paspalvinti pieštuku, ir atsiranda piešinys... man irgi atrodydavo, kad įvyko stebuklas, kai, skaičius sujungus tušinuku, išryškėdavo koks nors daiktas ar žmogus. Rašant šią knygą, apima toks pats jausmas: „Sujunk visus taškus iš eilės ir tada pamatysi atsirandant... savo paslaptingąją vaikystę!" Matydamas, kokia ji laiminga, radusi statulėlę Trijų Karalių pyrage, arba kaip didžiuojasi, išmokusi padaryti kokį nors triuką, kurio atlikimo technika visiems aiški, arba kaip perdėtai džiaugiasi kiekvieną rytą, atidarinėdama advento kalendoriaus kartoninius langelius, arba kaip šlykštisi sužinojusi, kad turi utėlių, arba su kokiu entuziazmu nori eiti prie mirksinčio Eifelio bokšto, žinau, kad aš taip pat patyriau visa tai, nors tiksliai ir negaliu prisiminti – Eifelio bokštas aštuntajame dešimtmetyje nemirksėdavo, tačiau dėl to mano atsiminimuose atrodydavo tik dar įspūdingesnis, kaip koks brontozauras iš metalo laužo. Pasaulis keičiasi, tačiau tie etapai lieka tokie patys. Pavyzdžiui, nepaisant to, kad atsirado internetas, mobilieji telefonai, DVD leistuvai ir 300 televizijos kanalų, Kalėdų laukimą ne visada užgožia prašymų lavinos. Paslaptis neišnyko. Kalėdos – tai susitikimas su stebuklu, Kristaus gimimo ir per kaminą ateinančio Kalėdų Senelio derinys.

Vis dėlto pastebiu didelį skirtumą tarp savęs ir savo dukros: ji tikėjo Kalėdų Seneliu, o aš neprisimenu, kad kada nors būčiau leidęsis taip apvyniojamas aplink pirštą. Stebėjausi, matydamas ją baisiai raudant, kai, būdama šešerių metų, sužinojo, kad tėvai jai melavo. Ji jautėsi apvogta, nuvilta, sužlugdyta.

– Jūs su manimi taip pat nedorai pasielgėte ir meluodami apie pelytę! Kas jums darosi, kad šitaip be paliovos apgaudinėjate?

Pajutau sau pagiežą dėl to, kad apmulkinau Chloją. Kuo gi kitu gali pasitikėti, jeigu tavo paties tėvai tau pasakoja visokiausius niekus? Geras klausimas, prie kurio šioje dėlionėje dar grįšime.

Mano dukra dėl savo mamos genų atrodo tūkstantį kartų dailesnė už mane, kai buvau jos amžiaus. Iš manęs ji paveldėjo smakrą, liesumą, į priekį atsikišusius dantis (turės nešioti kabes kaip ir jos tėvas, aš ja dėtas paduočiau skundą). Kai Chlojai kuteni padus ar pažastis, ji nesijuokia. Vienintelis kutulis, kurio ji bijo – tai „boružėlė lipa lipa“ triukas. Mano ranka savo kelionę pradeda ties bamba ir pirštų galiukais kopia kaklo link. Kai ji ima artėti prie kaklo, mano dukrelė mėgina išsivaduoti, susiriečia taip, kad galva pasiekia pilvą, raitosi į visas puses, bet ne per daug energingai, nes ji laukia to, kas jai kelia baimę, nori tų kankinimų, kurių nenori, o ta boružėlė, kurią vaizduoja mano du pirštai, toliau kopia link jos ilgo kaip gulbės kaklo ir jau greitai pasieks pasmakrę... o tada jau neįmanoma nesusilydyti, jos juoko pliūpsniai man kaip vaistas, turėčiau įsirašyti juos, kad galėčiau klausytis slogiais vakarais. Jei reikėtų apibūdinti gyvenimo džiaugsmą, laimę egzistuoti, pasitelkčiau tą juoko proveržį, kuris man yra kaip triumfas, pašlovintas atlygis, balzamas iš dangaus.

Žinau, kaip ji jautėsi pirmą kartą sugraužusi *Chamonix* sausainių su apelsinų skonio įdaru. Matau, kad ji nieko nevalgo ir kad niekada nėra labai alkana. Aš irgi buvau toks (ir kaip aš pasikeičiau!). Nors ir nebuvau anoreksikas, bet valgydavau labai mažai: stengiuosi laikyti liežuvį už dantų, kad tik nepapasakočiau, kaip, būdamas jos metų, laikydavau maisto gniutulą žande kaip kokia voverė, jeigu kas nors mane versdavo pabaigti lėkštę, o paskui eidavau ir išspjaudavau jį į „vieną vietą", kaip sakydavo mano senelė. Keista matyti, kaip kitas žmogus seka tavo pėdomis. Tas atstumas tarp mūsų nėra jau toks didelis, nes ir vienur, ir kitur, ir dar kitur aš esu buvęs dar iki tavęs, o tai, ką manai sugalvojusi ar pajutusi pirmą kartą pasaulio istorijoje, aš jau buvau sugalvojęs ir pajutęs anksčiau nei tu, kai buvau tavo metų. Ant tų pačių sūpynių, ant kurių mano dukra lipa pirmiausia užkeldama kelius, aš irgi nusibrozdinau saviškius; man taip pat pažįstami tie suktukai, nuo kurių ima pykinti, badanti tėčio barzda, neapykanta tarkuotoms morkoms, į stiklainius sudėti saldainiai *du Luco* kioskuose: kramtomi saldainiai, medžio skonio saldymedžio šaknys, vamzdelio formos kramtomosios gumos, kriauklytės, įvairiaspalvių čiulpinukų vėriniai. Ir popiečio kinas... Štai dar vienas sugrįžęs prisiminimas kaip koks erdvėlaikio bumerangas. *Aston Martin* automobilyje iš juostinės automagnetolos sklido *Beatles* daina *I'm looking through you:* „I'm looking through you / Where did you go? / I thought I knew you / What did I know?"* Po skyrybų tėvas mudu su broliu pirmiausia veždavosi pietauti į naują madingą restoraną *Hippopotamus,* o sekmadieniais po pietų eidavome žiūrėti ko-

---

* „Tave permatau kiaurai / Kur tu dingai? / Maniau, kad pažįstu tave / Ką gi aš žinojau?" (*Angl.*)

kio nors filmo visiškai nekreipdami dėmesio į seanso pradžią. Didžiuosiuose bulvaruose į madą buvo atėjęs „nenutrūkstantis kinas". Į salę įeidavome pačiame filmo viduryje, gėdingai ant kojų pakeldavome visą eilę ir mėgindavome iššifruoti, kas dedasi ekrane. Filmas dažniausiai būdavo apie kaubojus, o pataikydavome kaip tik tuo metu, kai pagrindiniam veikėjui į petį įstrigdavo strėlė, kurią reikėdavo ištraukti ir uždeginti žaizdą su liepsnojančiu nuodėguliu – draugelis, aišku, vietoj narkozės jam pasiūlo išlenkti viskio ir duoda įsikąsti medžio gabalą. Dar būdavo filmų apie dinozaurus („Šeštasis žemynas") arba povandeninius anglų laivus, puolamus vokiečių torpedų. Arba „Robinas Hudas" su Čarltonu Hestonu „Kino panoramoje", Mot Pikė prospekte (su pertrauka vidury filmo). Kadangi tėtis nelabai žinojo, apie ką su mumis kalbėtis, pirmiausia ėmė mus vedžiotis į visas Fransio Lopezo operetes *Châtelet* teatre (prisimenu operetę *Gipsy* su Chosė Todaru), paskui į *Amar* cirką (tada man atrodė, kad čia vienas žodis: *Cirkamar* panašiai kaip *Miramar*) ir tik paskui mus pavertė išprususiais melomanais: buvo humoro serialo *Marx Brothers* laikotarpis *Mac Mahon* viešbutyje, Žako Tati – *Champo* kino teatre, Melo Brukso, kurio gerbėjas buvo ir tėvas, ir mes („Liepsnojantys balnai", „Paskutinis pamišimas", „Prodiuseriai", ir „Frankenšteinas jaunesnysis", filmas, kuris mane labai įbaugino), taip pat inspektoriaus Kluso, *sensurround* filmų – „Žemės drebėjimas", „Sniego griūtis", „Midvėjaus mūšis" – per kuriuos virpėdavo kėdės, laikotarpiai... Kai šviesos salėje užsidegdavo, mes likdavome sėdėti ir laukti, kol vėl prasidės tas filmas, kurio pabaigą ką tik matėme. Paprastai dar parodydavo filmuką vaikams („Tomą ir Džerį", „Triušį Bagsą Banį" arba „Bėglį ir kojotą") ir klipų, reklamuojančių Paryžiaus oro uostą, juose skambėdavo *Bee Gees*

I started a joke arba Nilsono *Without you* dainos. Būdavo ir trumpų reklaminių intarpų, skirtų dabar jau nebeegzistuojantiems produktams (*Cadbury* vafliams, saldainiams *Supercarambar, Topset*, šokoladiniams žirneliams *Picorette*, gėrimui *Fruité* dainuojant tokią dainelę: „Gerti skystalą mums netinka pagal temperamentą / *Fruité* juk daug raumeningesnis"), arba tiems, kurie yra išėję iš mados (šokoladui *Chocoletti*, tirpiam gėrimui *Ovomaltine*, imbieriniam limonadui *Canada Dry* kartu su Eliotu Nesu, kuris visuomet turi paleisti Alą Kaponę, ir reklaminiu šūkiu: „Spalva alkoholio, kvapas alkoholio, bet ne alkoholis..."). Tarp eilių vaikščiodavo saldumynų pardavėjos, ant kaklo užsikabinusios pintą krepšį. Mano tėvas per rankas tai poniai perduodavo penkių frankų banknotą su Viktoro Hugo atvaizdu, o ji už tai atsiųsdavo pakelį *Mint'ho* jam ir dvi *Gervais eskimo* ledų porcijas (vanilinius man, o šokoladinius Šarliui). Tėtis dažnai kartodavo tuos pačius juokelius, pavyzdžiui: „Tokia yra mano nuomonė, ir aš su ja sutinku." Arba vadindavo mus „idioto vaikais" ir mus baisiai prajuokindavo. O paskui šviesos užgesdavo, ir mes pagaliau galėdavome pamatyti, kaip prasideda filmas, kurio pabaigą jau esame matę. Pavyzdžiui, pažiūrėję, kaip vežimų lenktynėse Robinas Hudas iš visų jėgų kaunasi su nenaudėliu Mesala, sužinome, kad iš pradžių jie buvo artimi draugai. Jūs pamatysite, kad šios knygos sandarai nemažai įtakos turėjo „nenutrūkstantis kinas": pabaigą aš įdėjau pradžioje ir tikiuosi, kad šis pasakojimas baigsis pradžia (mano išlaisvinimu?).

Kalbant apie filmus, kuriuos parinkdavo tėvas, staiga prisimenu, kaip patyriau siaubingą šoką: vieną dieną tėtis mus nusivedė į filmą „Drugelis", nors buvome dar pernelyg maži, kad žiūrėtume filmą apie Kano kalėjimą. Mudu su Šarliu žlium-

bėm pakaitom, šalikais užsidengę akis. Niūniuodavom užsikimšę ausis, kad tik negirdėtume, kaip klykia įkalintieji. Vienas po kito bėgdavom į tualetą, kad nematytume viso to kraujo, kankinimų, mėginimų išsivaduoti, už kuriuos buvo skiriamos žiaurios bausmės, ir Dastino Hofmano, tupinčio skylėje ir mintančio vėdarėliais... Netgi praėjus trisdešimčiai metų, to filmo niekada nepajėgiau pažiūrėti dar kartą. Turiu liautis apie jį galvojęs, nes kitaip sėdėdamas šioje kameroje galiausiai imsiu tapatinti save su Stivu Makvinu ir pradėsiu valgyti tarakonus ir laižyti nuo žemės vėmalus. Keista (ar tikrai yra čia ko stebėtis), kad mano smegenys pasirenka nemažai prisiminimų, susijusių su kalėjimu: ekskursija po Alkatraso kalėjimą, filmo „Drugelis" seansas...

26

Mokslinis intarpas

Norėdamas kuo greičiau prastumti laiką, klausausi savo sargybinių pokalbio. Vienas iš jų rodo kitam straipsnį *Le Monde* laikraščio mokslo skyriuje: „Užmirštus atsiminimus gali atnaujinti smegenų stimuliacija elektros srove.“ Panašu, kad elektrodais smegenyse nuo nutukimo gydomas vyras išgyveno trisdešimties metų senumo epizodą. Tai nutiko Kanadoje – pacientui staiga atgijo spalvotas jo susitikimo su draugais parke prisiminimas. Iš tų žmonių, kuriuos jis matė vaikščiojant ir girdėjo kalbant, nelabai suprasdamas, ką jie sako, jis atpažino tuometinę savo merginą. Tą sceną jis stebėjo tarsi iš šalies. Turiu būtinai nuvykti į Toronto *Western Hospital* ligoninę, kad man atliktų pagumbrio stimuliaciją. Bet pirmiausia turiu gausiai valgyti, kad nutukčiau. Jau gaištu iš bado ir man ima važiuoti stogas.

Kadangi dukra man grąžina atmintį, aš prieinu išvadą, kad vaikas aktyvuoja smegenyse kažkokį elektrodą. Kai žiūriu į ją, į mano smegenis turbūt trenkia žaibas. Gal meilę galima apibūdinti kaip elektrošoką, kuris atgaivina prisiminimus.

27

Pasivažinėjimas po Paryžių

Antrą valandą po pietų man paaiškina, kad prokuroras liepė pervežti mane į *Hôtel-Dieu* ligoninę, kad pasisiočiau į stiklinę. Koks nusivylimas – inspektorius, kuris manęs klausėsi šį rytą, tvirtino, kad būsiu paleistas į laisvę po vienos nakties cypėje; toli gražu. Keturi policininkai man už nugaros antrankiais surakina rankas ir veda į furgoną, kuris veža mane per visą Paryžių. Galvą slepiu po švarku, jeigu netyčia paparacai būtų sumanę mus sekti. Įžvelgiu gerąją reikalo pusę – ekskursija į ligoninę šlapimo tyrimams atlikti man pasirodo kaip šviežio oro gurkšnis. Pagaliau ištraukė mane iš tos belangės, kurioje dusau per visą naktį... Mano giesmelė pasikeičia atvykus į *Hôtel-Dieu* ligoninę. Budintis gydytojas išėjęs pietauti. Laukiu kartu su kitais sulaikytaisiais, tarp jų yra alkio kamuojamas narkoša, papilkėjusiu veidu ir išpiltas prakaito, jis kaip pamišęs kasosi rankas, narkotikų prekeivis, be perstojo garsiai įrodinėjantis savo nekaltumą, ir banditas, kuris, vos tik nuėmus antrankius, pliaukštelėjo platintojui per delną. Jie pažįsta vieni kitus, nes jau yra kartu sėdėję. Galiausiai gydy-

tojas teikiasi grįžti po pietų, ir policininkas man ištiesia baltą plastikinę stiklinaitę.

– Nu, reikia, kad nusišlapintum ten.

Ir parodo man tualeto duris. Bėda ta, kad visai nenoriu myžti – visą rytą tik tai ir dariau. Nuo tos akimirkos, kai supratau, kad vienintelė pramoga yra eiti į tualetą, išnaudojau šią galimybę. Taip galėjau pramankštinti kojas, nes prižiūrėtojai privalo atidaryti kameros duris ir nuvesti iki koridoriaus galo. O šią akimirką nepajėgiu angelams sargams išspausti nė lašo. Iš tualeto išeinu rankoje laikydamas tuščią stiklinaitę. Priešais mane stovi apie penkiolika uniformuotų policininkų, netekusių amo dėl susidariusios padėties: vienam iš daugiausia pasaulyje verčiamų prancūzų rašytojų, sulaikytam už mėginimą pasilinksminti, niekaip nepavyksta pamyžti į jų indelį. Nė vienas iš mūsų netrykšta džiaugsmu čia atsidūręs. Paprašau vandens, išgeriu tris stiklines ir grįžęs atsisėdu prie savo naujųjų narkotikais prekiaujančių draugelių. Tas, kuris ką tik policininkams aiškino, kad joks jis ne prekeivis, kreipiasi į mane:

– Už ką tave įkišo? Aš tave kažkur mačiau, tave rodo per teliką?

Nustembu, kad mano balso stygos vis dar atlieka savo funkciją.

– Už narkotikų vartojimą gatvėje.

– Hašas?

– Koksas.

– Cha cha cha! Tikrai nukreizėjai! Pasibarstei ant rankos ar ant šiukšliadėžės?

– Ant kapoto.

Jis miršta juoku.

– Dievinu tave, atiduodu visą pagarbą, garbės žodis! (nuleidžia balsą) Jei nori, turiu tau gerą pasiūlymą. Imk mano telefono numerį.

– Hmm... Nori pasakyti...

– Patikėk, tai aštuonioliktojo rajono filialas. Turi „žuvies žvynų" iš Venesuelos. Augalinės kilmės.

– Ar ne? Jau ir prekeiviai linksta prie ekologiškų produktų?

– Nu jo, be GMO, garantuoju.

Juokiamės kartu. Bado būsenos herojinomanas išspaudžia šypseną. Kokia žavinga areštuotų narkošų bičiulystė. Cypė iš tiesų yra nerealus pažinčių klubas. Pagaliau mano šlapimo pūslė pabunda. Grįžtu į tualetą, o mane supa prezidentą lydėti vertas policijos eskortas. Išeinu rankoje laikydamas šiltą stiklinę su gelsvu skysčiu. Paskui budintis gydytojas mane trumpai apžiūri, ir man įstringa tokia jo frazė: „Jūsų spaudimas pernelyg pakilęs, bet nieko čia nuostabaus, turint omeny, ką patyrėte." Surakintomis rankomis, kratomas į visas puses ir skaudančiais riešais aš ir vėl policijos furgonėliu važiuoju per Paryžių. Mėginu pašmaikštauti su savo sargybiniais: „Išleiskite mane čia, pamačiau *Bentley* su dailučiu kapotu!" Keletas paprašo manęs autografų, kiti aiškina, kad jie buvo sustabdę žurnalistą Elkabachą, važiuojantį autobusų juosta, ir jis toli gražu nebuvo toks malonus kaip aš (jis netgi grasino paskambinti į Eliziejaus rūmus!). Buvo penkta valanda po pietų, kai pareigūnai vėl uždarė kameros duris Paryžiaus aštuntojo rajono komisariate. Gera naujiena: vėl susitikau Poetą! Pagaliau išsipagiriojęs. Iš burnos jam sklinda toks degtinės kvapas, koks būna iš vakaro neišsivalius dantų ir kurį būtų galima pavadinti „šnapsokoksiniu". Jis nieko neprisimena: nei kaip mus suėmė, nei kaip apgailėtinai bandėme pabėgti, nei kad šiame požemyje praleidome

košmarišką naktį. Jis man pasakoja, kad policija jo namuose darė kratą su šunimis narkomanais. Nieko nerado, bet vargšai šuneliai, negavę dozės, šniukštinėjo stalą toje vietoje, kur paprastai jis pasibarsto tų miltelių! Po prisiminimų apie vandenį ateina prisiminimai apie baldus. Kai buvo suimtas, Poetas su savimi turėjo tris gramus narkotikų, kurių bėgdamas nuo policijos nesumojo išmesti. Jis baiminasi, kad jo neimtų įtarinėti platinimu. Tada jam grėstų ne vieni metai už grotų... Nors jis atrodo mažiau susirūpinęs nei aš. Tiesą sakant, jam, regis, nei šilta, nei šalta. Pesimizmas jį saugo kaip šarvai: tikėdamasis paties blogiausio, jis niekada nebūna nustebintas. O aš, priešingai, baigiu pasiusti. Nenusipelnėme, kad su mumis būtų taip elgiamasi. Jau greitai bus 24 valandos, kaip nesu sudėjęs bluosto. Mano plaukai susiriebalavę, pažastys dvokia, aš šlykščiuosi pats savimi. Už tai, kad linksminosi su nelegaliais produktais, du prancūzų rašytojai buvo suimti ir uždaryti į kameras be natūralios saulės šviesos, panašias į miniatiūrinius narvus, apšviestus spiginančiomis neono lempomis, čia neįmanoma atskirti dienos nuo nakties, o klyksmai, įžeidinėjimai ir vietos stoka neleidžia užmigti, esi atskirtas nuo pasaulio ir tau galima vieną vienintelį kartą paskambinti, bet skambina už tave kiti: moteris policininkė paskambino mano dukros motinai ir perspėjo ją, kad esu sulaikytas PTTNS 8, taigi negalėsiu pasiimti Chlojos šiandien, t. y. trečiadienį. Esu skaitęs vieną straipsnį apie sąlygas, kuriomis laikomi maištaujantys studentai Teherane: jos niekuo nesiskiria ir nuo Paryžiaus 8-ojo rajono. Vienintelis skirtumas, kad ten juos kasdien muša su elektros kabeliais. Kai papasakoju apie tai Poetui, jis ima tyčiotis:

– Oooo, kai kam labai pasisekė!

Jo dekadentinis humoro jausmas mane nuramina, ir aš galiausiai nusišypsau.

– O taip! O taip! Malonėkite mus nuplakti!

– Mes visi studentai iš Irano!

– Visos-mes-seselės-čia-bulgarės!

– Atsiųskite mums Sesiliją!

– Ne, Karlą!

– No-ri-me-Se-Si-Li-Jos!

– Norime Karlos! Kar-la! Kar-la!

Prisistato komisaras.

– Ogi nenuobodžiaujat jūs čia!

– Komisare, esu pasirengęs prisipažinti kaltas dėl bet kokio nusikaltimo, kad ir panašaus į pedofilijos skandalą Utro, taip, prievartavau vaikus, taip, esu tas japonas, kuris suvalgė olandę, taip, taip, taip, prisipažinsiu viską, ką tik panorėsit, ar galėsiu išeiti, jeigu pasirašysiu ant jūsų popieriuko?

Komisaras jau pripratęs, jis puikiai supranta, kad mano juokeliai reiškia, jog man važiuoja stogas.

– Turėkite kantrybės ir pakentėkite. Kai prokuroras gaus jūsų šlapimo tyrimus, būsite paleistas. Jūsų byla švari.

– 24 valandos laisvės atėmimo už kažkokį debilišką pasilinksminimą? Prancūzijos visuomenė darosi pamišusi!

– Dabar tokie nurodymai. Kadangi niekaip nesiseka pažaboti narkotikų prekeivių, taikomės į tuos, kurie juos vartoja. Kaip ir su prostitucija – karą skelbiame klientams. Nebeliks klientų, nebeliks ir problemos.

– Ne kaip visi normalūs žmonės...

– Panašiai ir su pedofilija. Kadangi nesugebame užkirsti kelio psichiniams ligoniams, kurie prievartauja vaikus, tai suimame žmones, kurie iš interneto parsisiunčia pedofilinių filmų.

– Jūs puikiai suprantate, kad tokios priemonės baisiai neteisingos! Tipelis, kuris drožiasi slapčia žiūrėdamas filmuką, ir tas, kuris įtraukia miltelių ruoželį, ir trečias, kuris kruša prostitutę iš Albanijos, galbūt elgiasi siaubingai, jeigu jau taip norite, tačiau sutikite, kad jie elgiasi NE TAIP BLOGAI, kaip tipelis, kuris įrašė tą pedofilinį filmuką, arba tas, kuris įsivežė toną kokso, arba suteneris, kuris duoda į kaulus savo prostitutei!

– Nieko nepadarysi – nebebus paklausos, nebebus ir pasiūlos!

– Kalbate kaip ekonomistas! Uždarinėti moralės neturinčius žmones – tai jau diktatūros pradžia. Netgi patys to nesuvokdami, jūs remiate fašistinės moralės atgaivinimą.

– Jūs esate Prancūzijos sveikatos sistemos skauduliai... Reikia apsaugoti piliečių sveikatą, nes ji visuomenei brangiai atsieina. Žinote, kai perkopęs keturiasdešimtmetį vartoji koksą, tau nuolat gresia infarktas.

– O, dėkoju, nuo pat ankstaus ryto Prancūzijos policija dėl manęs stengiasi iš paskutiniųjų!

Tada Poetas ėmė cituoti vieną tekstą:

– „Vyriausybė, kurios veikimas yra pagrįstas geranoriškumo principais tautos atžvilgiu, panašiai kaip tėvo santykis su vaikais, t. y. tėviška vyriausybė, tokiems piliečiams kaip nepilnamečiai vaikai, kurie negali atskirti, kas jiems iš tiesų yra naudinga, o kas kenksminga, paprasčiausiai suteikia pasyvų vaidmenį laukti, kol valstybės galva nuspręs, kokiu būdu jie turi tapti laimingi, ir tikėtis, kad tik jis iš savo gerumo malonės pasirūpins jų laime – tokia valdžia yra pati despotiškiausia, kokia tik gali būti.“

– Kieno čia?

– Kanto, iš „Teorija ir praktika, teisė meluoti...“, 1793.

– Oskaras Vaildas yra pasakęs tą patį, tik trumpiau: „Parlamento dekretas negali žmonėms įskiepyti dorovės.“

Netrukus kitas policininkas mums atneša dar vieną dėžutę su mikrobangėje pašildyta jautiena ir morkomis. Čia valgiaraštis vienodas kasdien. Vadinasi, atėjo vakarienės metas. Lauke jau turbūt sutemo. Atsisakau net prisiliesti prie šito jovalo, skelbiu bado streiką. Šią akimirką dar tvirtai tikiu, kad eisiu vakarieniauti į *Lipp* restoraną. Man dar nėra tekę susidurti su Žanu Klodu Marenu.

Negaliu čia rašyti visko, ką manau apie ŽK. Žanas Klodas Marenas yra Paryžiaus prokuroras, ir reikia būti žiauriai atsargiam, kai rašai apie jį, galbūt tai viena iš priežasčių, dėl ko niekas niekada nekalba apie Žaną Klodą Mareną. Tą 2008 metų sausio 29 d. rytą Žanas Klodas Marenas atėjo į darbą. Pasikabino paltą, atsisėdo ir pasiėmė mano bylą. Žanas Klodas Marenas paprašė, kad jam būtų perduotos visos įžymybių bylos. Žanas Klodas Marenas panašus į Albaną Serėjų (pornografijos aktorių), bet jo gyvenimas ne toks nuotaikingas. Žaną Klodą Mareną prokuroru paskyrė Žakas Širakas. Nuo to laiko Žanas Klodas Marenas reikalauja papildyti informaciją, atlikti pirminį tyrimą, teikia nuosprendžių apeliacijas, duoda nurodymus nutraukti bylas – na, kasdienis bet kurio prokuroro gyvenimas nėra intensyvus. Tačiau būtina žinoti, kad Žakas Klodas Marenas gali sugriauti bet kurio Prancūzijos sostinės gyventojo gyvenimą. Žanas Klodas Marenas gali čia ir dabar pasiųsti į mano namus arba į leidyklą *Grasset* būrelį policininkų. Nuotraukose Žanas Klodas Marenas ryši niūrų kaklaraištį ir vilki dryžuotus marškinius, kad tik niekas nesužinotų, kad jis be galo įtakin-

gas (tokia yra maskuotė pagal ŽKM). Pavyzdžiui, 2008 metų sausio 29 d. Žanas Klodas Marenas gauna mano šlapimo tyrimus, patvirtinančius tai, ką visi jau ir taip žino (ojojojojoj, su draugeliu svaiginomės narkotikais – Prancūzijai gresia pavojus!), ir nusprendžia palikti mane pūti dar vienai nakčiai. Policininkai bando įtikinti Žaną Klodą Mareną. Jie Žanui Klodui Marenui tvirtina, kad aš esu tik paprastas narkotikų vartotojas, kad prisipažinau ir nėra jokio reikalo mane laikyti suimtą. Bet Žanas Klodas Marenas mano, kad savo romane „14,99 €" aš liaupsinu kokso vartojimą, ir taip parodo, kad tos knygos nėra skaitęs – juk dėl savo priklausomybės Oktavas, pagrindinis romano veikėjas, netenka ir žmonos, ir darbo, paskui perdozuoja ir išvažiuoja gydytis, o galiausiai atsiduria kalėjime kaip žmogžudystės bendrininkas. Šis faktas taip pat įrodo, kad Žanas Klodas Marenas fikcijos neskiria nuo tikrovės, o romano veikėjo nuo jo autoriaus. Bet jis dėl to nekaltas – Žanklodas nėra literatas, jis – teisininkas. Taigi tą siaubingą popietę Žanas Klodas Marenas ketina parodyti vienai „žvaigždei", kuri per visą naktį nesudėjo bluosto, ką reiškia klaustrofobija. Pirmąją naktį buvo nubaustas Frederikas, o dabar reikia nubausti Oktavą. Žanas Klodas Marenas laiko save mano tėvu. Eik šalin, nepažįstamasis! Vos per plauką nebuvai ištrintas iš šitos knygos, svetimkūni. Nesi iš mano šeimos. Pranešu tau, kad esi įkalintas šiame pasakojime amžiams, Žanai Klodai Marenai. Aš irgi turiu galių – skiriu tau kalėjimą iki gyvenimo pabaigos savo knygos 27-ame skyriuje. A, norėjai sužaisti Žano Klodo žaidimą? Dabar mano eilė tave išreklamuoti. Žodžiai Žanas, Klodas ir Marenas ateities kartoms skambės ne kaip nežinomas vardas ar pavardė, o simbolizuos Aklą Biopolitiką ir Tėviškus Draudimus. Leisk man parodyti menkiausią mandagumo gestą, mano

Žanklodai, ir įamžinti tave amžių amžiams, nes Ronsaras nė vienos odės nepaskyrė tavo protėviams. Kam dėkoti? Dėkoti Fredžiui, grafui Montekristui diu Baronui!

28

Brolis pagal pavyzdį

O jeigu Froidas klydo? Jeigu svarbiausia yra ne tėvas ir ne motina, o brolis? Panašu, kad visi mano veiksmai yra padiktuoti vyresniojo brolio. Iš pat pradžių nieko daugiau neveikiau, o tik mėgdžiojau jį, paskui priešinausi jam, savo vietos ieškojau lygindamas save su didžiuoju broliu, formavau save žiūrėdamas į jį. Metų su puse skirtumo nepakanka – buvome kaip netikri dvyniai. Bėda ta, kad Šarlis atrodo nepalaužiamas, vyras tobulybė. Taigi man neliko kito pasirinkimo kaip tik tapti netobulu žmogum.

O kas yra mažasis brolis? Draugas? Priešas? Sūnaus pakaitalas? Plagiatas? Vergas? Konkurentas? Prisiplakėlis? Tu pats, tik jaunesnis? Erzinantis tavo paties kraujas ir atvaizdas, kurį matai kitame asmenyje. Kitas Tu. Žanas Bertranas Pontalis yra visiems suprantama kalba parašęs tekstą apie brolius ir seseris, pavadino jį „Brolis pagal pavyzdį“. Šis pavadinimas, be abejo, puikiausiai tinka mano tapatybei apibūdinti: aš ir buvau tas brolis pagal pavyzdį. Visai tikėtina, jog nesąmoningai dariau

viską, kad visur ir visada, mano broliui prisistatant, jo būtų klausiama apie giminystę su manimi. Iš pat pradžių tik Šarlio akys buvo pačios mėlyniausios ir dantys tokie nepriekaištingai balti. O aš buvau mažius leukemikas, sudžiūvęs neūžauga, išliesėjęs jaunėlis, kurio įdubęs veidas iš profilio primena mėnulio pjautuvą.

Bet ne ką lengvesnė ir vyresnėlio duona. Iš jo tikimasi, kad visada rodys pavyzdį. Jis yra tas taikinys, į kurį pirmiausia sminga visos strėlės, karalius be karūnos, kito asmens šablonas, pakaitinis tėvas? Kaip ir Kaino ir Abelio istorijoje, mano brolis visą savo vaikystę mėgino mane nužudyti. Vieną kartą jis vos per plauką neįgyvendino savo užmačių, kai ginkluotas atsuktuvu vaikėsi mane Po „Navaros" rūsyje esančiame žaidimų kambaryje. Gyvybę man išgelbėjo teta Žeraldina, pastojusi jam kelią. Kitą kartą jis pradėjo laidyti petankės rutulius tiesiai man į veidą. Teko visaip raitytis, kad išvengčiau tų chromuoto plieno bombų. Mano pusbrolis Eduaras, keletu metų už mus jaunesnis, labai stebėdavosi tokiais agresijos proveržiais. Eduaras Beigbėdė šiuo metu dirba UNICEF humanitarinės pagalbos savanoriu, jis buvo nuvykęs į Ruandą, Bosniją, Osetiją, Šri Lanką po cunamio; manau, jis matė daugiau baisybių nei dauguma mano pažįstamų žmonių. Bet jis vis dėlto prisimena, kaip klykdavau iš siaubo, kai Šarlis mane persekiodavo. Mano vyresnėlis brolis taip pat panardindavo mano galvą po vandeniu kiekviename baseine ir kiekvienoje jūroje, mėgindamas paskandinti, turiu būti dėkingas jam, kad tapau kvėpavimo sulaikymo čempionu – dar ir dabar po vandeniu nekvėpuodamas laisvai galiu išbūti dvi minutes. Jis naudodavo ir dar vieną būdą – dusindavo pagalve, keliais prispaudęs mano pečius.

Niekada ant jo už tai nepykau, nes pats jį ir išprovokuodavau sugriaudamas viską, ką jis pastatydavo: ar tai būtų koks namas iš *Lego* kaladėlių, ar smėlio pilis, ar lėktuvo modeliukas. Mūsų tėvas taip pat turėjo valdingą, šiurkštų ir mėgstantį žeminti kitus vyresnįjį brolį (Žerarą Beigbėdė) ir nuoširdžiai jo nekentė visą savo gyvenimą. Vyresnėlio neapykanta mažesniajam yra normalus dalykas (jis gi atima jam priklausantį pyrago gabalą), bet nebūtinai tas jausmas abipusis. Labai greitai ėmiausi suktybių, panašiai kaip ir Gandis. Į savo vyresniojo brolio valdingus poelgius nuolat atsakydavau įžnybdamas jam į nosį. Vienintelis skirtumas tarp manęs ir Mahatmos buvo tas, kad aš dažnai puldavau iš pasalų, pavyzdžiui, kaukštelėdavau savo atsikišusiais keliais Šarliui į šlaunis suklykdamas „lazdelė". Šio ne itin taikaus būdo, kiek žinau, moderniosios Indijos įkūrėjas niekada nėra taikęs. Mano broliui ant kojų atsirasdavo žalios ir geltonos kraujosruvos. Taigi broliškus pasikėsinimus nužudyti galima laikyti teisėta gynyba. Vadinasi, buvome normalūs brolyčiai, pasipuošę mėlynėmis kaip kokiais medaliais.

Neduodamas ramybės savo vyresniajam broliui, aš norėjau pasipriešinti tam, ką buvo nulėmusi šeima. Mudu su Šarliu nenorėjome sekti ankstesnės kartos pėdomis: mano tėvas gyveno nesantaikoje su savo broliu, jie bylinėjosi dėl palikimo ir niekaip negalėjo sutarti dėl vadovavimo Bearno gydymo įstaigoms. Nuolatinės patyčios buvo mano keistas būdas pasakyti „Šarli, myliu tave", štai ir viskas, jau pasakyta, daugiau niekada to nekartosiu, užtenka ir vieno karto gyvenime. Pontalis teigia, kad du broliai gali jausti vienas kitam meilę, neapykantą arba draugystę, o kartais visi trys jausmai susimaišo ir virsta griaunančia jėga. Broliškų jausmų skalėje, kuri prasideda ho-

moseksualia kraujomaiša ir baigiasi brolio žmogžudyste, mano manymu, mudu galėtume atsidurti pačiame viduryje, tarp abipusio žavėjimosi vienas kitu ir netikro abejingumo. Savo mūšį aš pralaimėjau labai greitai ir supratau, kad šaukštai jau po pietų: jam buvo skirtas tvarkingas gyvenimas, o man – chaotiškas. Bet mes buvome vieningi nelaimėje: vos tik koks nors svetimkūnis imdavo pulti vieną iš mūsų, kitas būdavo pasirengęs gyvybę paaukoti, kad jį apgintų. Šarlis buvo valdingas, bet globėjiškas. Mus siejo kandūs, žiaurūs, pašaipūs juokeliai, nuolatiniai užgauliojimai, aš negalėdavau susilaikyti nuo juoko, kai jis imdavo mane vadinti „liokajum“ ir liepdavo nešti „patiekalus“ ant stalo... Arba restorane, kai, paklausęs padavėjo, ar kamamberas geros kokybės?, o šis jam atsakydavo: „Manau, kad taip“, Šarlis paliepdavo: „Manote? Malonėkite patikrinti.“ O tas jo „malonėkite“! Juoksiuos iš to iki ašarų, kol gyvas būsiu.

Užaugau to puikaus diktatoriaus priespaudoje, bet, dėkui Dievui, jo totalitarinį būdą sušvelnino gebėjimas pasijuokti iš savęs. Jis yra gimęs tą pačią dieną kaip ir Adolfas Hitleris, ir tai jam esu minėjęs ne vieną kartą! Šis faktas, mano manymu, įrodo, kad astrologija – tikslus mokslas. Mūsų motina nuolat turėdavo įsikišti. Kai Chloja skundžiasi, kad neturi brolių ar seserų, aš ją nuraminu: „Tu nežinai, kaip tau pasisekė!“ Ant brolio man nėra ko pykti, nes tas pats vyksta kiekvienoje šeimoje. Aš gimiau vėliau, taigi jam reikėjo mane įveikti, sutriuškinti uzurpatorių, tą perteklinį vaiką, kad pats taptų Šarliu Didžiuoju, o aš turėjau atsilaikyti prieš jį, kad pasaulis pripažintų mano individualumą, nepriklausomybę ir galėčiau tapti Frederiku. Taip Šarlis įkvėpė jėgų savo mažajam broliui.

Kaipgi nužudyti tėvą, kurio niekada nėra namuose? Belieka nužudyti brolį. Kiekvienas tvarkosi savaip.

Mano motinos emociniai pakilimai ir nuosmukiai nepraėjo be padarinių: nuo 0 iki 6 metų ji gyveno turtingai, nuo 6 iki 8 – skurdžiai, nuo 8 iki 14 – prabangiai, nuo 14 iki 18 – tarp perkarusių karvių. Motina mus vis tampydavo iš erdvių būstų į mažus butukus savo baltu *Fiat 127* markės automobiliu. Lai niekas nedrįsta kaltinti mano motinos išskaičiavimu: romantiškų jausmų vedama du kartus ji nė kiek neabejodama paliko ištaigingas rezidencijas ir su savo sūnumis persikėlė gyventi į ankštus butukus, už grašius versdavo kvailas „Arlekino“ serijos knygas, kad galėtų sumokėti nuomą. Vieną dieną dar turėdavome po savo kambarį, o kitą jau guldavome į dviaukštes lovas. Mes ne skurdome, o tik vilkėjome megztinius su lopais ant alkūnių. Kai man buvo 17 metų ir gyvenome Kotlogono gatvėje, kartu su broliu miegojome mėlynu audiniu išmuštame kambaryje. Kartais netgi suguldavom su merginom į savo viengules lovas; Šarlis mylėdavosi tyliai, ranka užspaudęs savo draugužei burną, o aš apsimesdavau, kad miegu. Naktį, kai Šarlis prašydavo liautis kosėjus ar „drožtis“, atkirsdavau, kad pats liautųsi griežti dantimis ar knarkti. Kai kartodavosi aukštąją matematiką, aš pagarsindavau *Blue Oyster Cult.* Ne taip jau paprasta gyventi kartu. Vos sulaukę pilnametystės, abu kuo skubiausiai išnešėm iš namų savo kailį ir nutolom vienas nuo kito. Jam turėjo palengvėti, o aš taip niekada ir neatsigavau.

Niekaip nepavyksta išsiaiškinti, ar mūsų keliai išsiskyrė dėl to, kad buvome skirtingi, o gal priešingai? Gal aš specialiai stengiausi būti kitoks, nes žinojau, kad gyvenimas mus išskirs,

o tapti jo priešingybe buvo vienintelis būdas nesužlugti po naujų skyrybų. Kiekvienas turėjome savo gyvenimą, ir aš žinojau, kad negalėsime jų nugyventi kartu. Tik tada, kai nuėjome savo keliais, supratau, koks man brangus mano netikras brolis dvynys. Nuo to laiko, kai jis išėjo iš namų, visą gyvenimą ieškau pakaitinių vyresniųjų brolių. Ieškau vyresnių draugų, kurie man sakytų, kur eiti ir ką daryti (amerikiečiai tai vadina *role model*). Labai anksti pripratau už du sekti kokio nors savanorio pėdomis.

Supraskite mane – Šarlis iš tiesų mano gyvenimui suteikia prasmę. Savo asmenybę formavau viską darydamas atvirkščiai nei jis. Mano egzistavimas šiame pasaulyje pagrįstas siekiu būti brolio priešingybe. Galbūt tai ir atrodė kvailai, bet, būdamas dešimties metų, nesugebėjau rasti kito būdo, kaip išreikšti savo asmenybę. Buvau jo jang pradas, antra medalio pusė, dalis jo šešėlio, iškreiptas jo atspindys, tas, kuris daug šneka ir mažai daro, atvirkščias antrininkas (vokiškai *Doppelgänger*), užkulisinis dekoro elementas, oponentas, jo *alter ego* (kuris kenkia jo ego), Misteris Haidas. Jam patinka kurti? Man patiks kritikuoti. Jam sekasi matematika? Aš studijuosiu prancūzų kalbą. Jam patinka komandiniai žaidimai? Aš geriau paskaitysiu savo kampelyje. Jis susitikinėja su krūva merginų? Aš geriau su draugeliais pažaisiu automatinį biliardą. Jis praktikuojantis katalikas? Aš būsiu pašaipus ateistas. Man patiko anyžiniai ir saldymedžio saldainiai DĖL TO, kad jis jų nemėgo. Už brolio komandinius žaidimus man labiau patiko vieniši žaidimų automatai – įmetęs dviejų frankų monetą galėdavau isteriškai šaudyti į viską, kas juda: į sienas iš plytų ir marsiečius žaidime *Space Invaders*, į meteoritus žaidime *Asteroids*, į vienus ir į kitus

žaidime *Defender*... Jau seniai viskas buvo aišku: būdamas devynerių, Šarlis skaitydavo *Picsou Magazine* žurnalą ir kolekcionavo elektrinius traukinius; nūdien jis žaidžia su beprotiškais pinigais, investuodamas juos į elektros energijos šakas, ir teigia norįs konkuruoti su Prancūzijos geležinkelių bendrove. Žmonės nesikeičia, vaikystėje suformuotos mūsų asmenybės išlieka visam laikui, nes visuomenė mus privertė likti infantilais visą gyvenimą. Būdamas to paties amžiaus, aš skaičiau *Pif Gadget* komunistinį žurnalą ir žaidžiau *Jokari* žaidimą „Patrakėnėjos“ sode – su nevilties pilna jėga daužydavau ant elastinės virvės pakabintą kamuolį, kuris visuomet provokuodamas grįždavo atgal. *Jokari* žaidimas, be jokios abejonės, yra pats debiliškiausias žaidimas pasaulyje, kažkoks kamuolio mušinėjimo į sieną ir bumerango hibridas, panašiai kaip literatūra, ta vienintelė sporto šaka, kurioje galima būti tikram, kad NIEKADA NELAIMĖSI. Jeigu ne Šarlis, nežinočiau, kas aš toks, jaučiuosi sutrikęs, tas žmogus man kaip inkaras, nors pats to nežino, jam atrodo, kad man nusišvilpt į jį. Iki dabar jis pagrindinis mano atskaitos taškas. Manote, kad tas maivymasis baigiasi sulig pilnametyste? Juokaujate – jau dvylika metų jis vedęs, o aš spėjau du kartus išsiskirti. Jis yra Prancūzijos verslininkų asociacijos narys, o aš buvau Prancūzijos komunistų partijos patarėjas. Vos tik jam buvo skirtas Garbės legiono apdovanojimas, aš patekau į kalėjimą. Labai nedidelis atstumas skiria Eliziejaus rūmus nuo Cypės. Vienas brolis susikraus turtus ir jam bus prisegtas ordinas, o kitas, beveik niekuo neišsiskiriantis, užaugęs kartu su pirmuoju, auklėjamas to paties asmens, stovės plikas ant medinės lentos farų apsuptyje ir drebės. Tikiuosi, kad jis nepasijus įžeistas dėl šio nešvankaus skyriaus. Praėjusiais metais išleistoje knygoje jis pateikia kitokią versiją: „Tarp

mudviejų niekada nebuvo nė menkiausio rungtyniavimo“; na, žinoma, nes jis tas rungtynes laimėjo.

Ar galėtų mano monogamiją praktikuojantis brolis būti laimingesnis už mane? Pripažįstu, kad jam moraliniai įsitikinimai ir tikėjimas, regis, teikia daugiau laimės nei man hedonizmas ir materializmas; tikrasis kovotojas, vienintelis pamišėlis, didysis šeimos maištininkas visados buvo jis, tik aš to nepastebėdavau, o tie mano apkvaišę atsilikusio paauglio vakarėliai tėra nuolankus sekimas ta kryptimi, kuria eina pasaulis. Kapitalistinis diktatas (viskas, kas malonu, privaloma) yra toks pat kvailas kaip ir krikščioniškas kaltės jausmas (viskas, kas malonu, draudžiama). Aš, negalėdamas užaugti, imu nebesuvokti pats savęs, o jis savo gyvenimą kuria iš tvirtos santuokos, šeimoje augančių vaikų, amžinos religijos ir namų su žydinčiu sodu. Aš užriesta nosim naudojuosi naktiniais malonumais ir nepastebiu, kad esu didesnis buržua už jį. Bėgdamas nuo savo šeimos, nesuvokiau, kad pasiduodu dar blogesniam procesui, kuris paverčia žmogų svetimu sau pačiam – tampu amneziško individualizmo vergu. Praradę ryšį su šeima, tampame numeriu, kuris gali bet kada pasikeisti, kaip būna su „draugais“ *Facebooke*, bedarbiais Darbo biržoje ar kaliniais kalėjime.

Tėvą praradau būdamas septynerių, o brolį – aštuoniolikos metų. Juodu buvo svarbiausi vyrai mano gyvenime.

29

Gyventi geriau galėti

Kai buvau mažas, niekas niekada nesisegdavo diržo automobilyje. Visi rūkė kur panorėję. Gerdavo tiesiai iš butelio sėdėdami prie vairo. Su *Vespa* lakstydavo be šalmo. Pamenu, kaip „Formulės 1" pilotas Žakas Lafitas skriejo tėvo *Aston Martinu* 270 kilometrų per valandą greičiu norėdamas atidaryti naująjį greitkelį tarp Bjarico ir Sen Sebastiano. Žmonės dulkinosi automobiliuose su nuleistu stogu. Buvo galima stebeilytis į moterį, prieiti prie jos, mėginti suvilioti, gal net paliesti nebijant, kad tave apšauks nusikaltėliu. Yra didžiulis skirtumas tarp mano tėvų ir manęs: kai jie buvo jauni, laisvių daugėjo, o mano laikais metai iš metų jų tik mažėja.

Akivaizdu, kad Trumpalaikio Malonumo Paieškos trumpina rašytojų gyvenimo trukmę. Žakas Vašė mirė perdozavęs opijaus, kai jam buvo 23 metai, Žanas de Tinanas – 23 metų nuo reumato, kurį užaštrino denatūruoto alkoholio vartojimas, Georgas Traklis – 27 metų perdozavęs kokaino, Ervė Giberas – 36 metų nuo AIDS, Rožė Nimjė – 36 metų eismo įvy-

kyje su *Aston Martin* automobiliu, Borisas Vianas – 39 metų, kai silpna širdis neatlaikė pasilinksminimų gausos, Gijomas Diustanas – 40 metų nuo apsinuodijimo vaistais, Gi de Mopasanas – 43 metų nuo sifilio, Skotas Ficdžeraldas – 44 metų nuo alkoholizmo, Šarlis Bodleras – 46 metų nuo sifilio, Alfredas de Miusė – 46 metų nuo alkoholizmo, Alberas Kamiu – 46 metų *Facel Vega* avarijoje, Džekas Keruakas – 47 metų nuo kepenų cirozės, Malkolmas Lovris – 47 metų, perdozavęs migdomųjų, Frederikas Bertetas – 49 metų nuo alkoholizmo, Žanas Lorenas – 50 metų nuo išsivysčiusio peritonito dėl piktnaudžiavimo eteriu, Hansas Falada – 53 metų, perdozavęs opijaus tinktūros... Kadangi neturiu tokio talento kaip tie genijai, ar galėčiau tikėtis, o Viešpatie, kad man nebus skirtas toks trumpas gyvenimas? Nuo tada, kai gimė dukra, nebenoriu mirti jaunas.

Apie 19 valandą mane apklausęs policininkas išbalusiu veidu vėl atėjo į mano landynę norėdamas perspėti.

– Neįtikima, šito dar nesu matęs. Jūs perkeliamas į laikinojo kalinimo kalėjimą. Nieko nesuprantu.

Jis atsidūsta, bet jo atodūsis neprilygsta manajam. Jau dvidešimt keturias valandas nusivylimo ir netikro džiaugsmo akimirkos keičia viena kitą. Kančia kyla ne vien dėl to, kad esu uždarytas, bet ir dėl nuolat žlungančios vilties. Galvoju apie savo katiną, kuris uždarytas bute turbūt gaišta iš bado. Čia toks pasaulis, kuriame viskas vyksta atvirkščiai: beveik esu priverstas guosti farą, kuris nakvoti šiandien grįš namo.

– Policijos furgonu būsite pervežtas į Sitė salą ir ten laikinajame kalėjime praleisite antrą naktį, o prokuroras jus priims rytojaus rytą. Labai apgailestauju, bet turėsiu dar kartą uždėti jums antrankius.

– Ką visa tai reiškia? Būsime nuteisti kalėti?

– Nieko negaliu pasakyti, mes perdavėme niekinę bylą, nėra įprasta, kad suėmimas būtų pratęsiamas paprastam narkotikų vartotojui, bet... Gali būti, kad jį suerzino tas reikalas su automobilio kapotu. Arba jie nori nubausti jus kitiems pamokyti, kad žinomas vyrukas sumokėtų už savo klaidas.

Įstatymas numato iki vienų metų laisvės atėmimo bausmę narkomanams, kurie rūko hašą, įkala kokso dozę, praryja piliulę, badosi rankas. Netgi Poetas priblokštas: jis ima baimintis rimtesnių kaltinimų. (Beigbėdė platintojas? Grėsmė nemenka...) Jis puola atsiprašinėti:

– Aš čia kaltas, po velniais, apgailestauju.

– Apsiramink, nieko tu čia negali padaryti.

– Galiausiai iš manęs gavai tai, ko trūko tavo likimui: nuopuolį. „Bėda tam, kurį bėda aplenkia..."

– Čia tu sugalvojai?

– Taip.

– Galiu įtraukti į savo knygą?

– OK.

Štai ir viskas.

Niekaip nenusprendžiu, kas man teikia daugiausia skausmo: nuovargis, pyktis, klaustrofobija, nepatogumai, gėda, o dabar dar ir baimė? Tarsi barzdota, pakraupusi, išsprogusiomis ir pavargusiomis akimis bei pajuodusiais paakiais pabaisa, kuriai dvokia iš burnos, man reguliariai daužytų su kuoka per galvą. Beprasidedanti naktis bus pati ilgiausia mano gyvenime. Maniau, kad košmaras baigiasi, bet jis tik prasideda. Nuo šios akimirkos, kai mano į mazgą susisukęs skrandis vėl pasiliko už sunkių metalinių durų, iš manęs beliko tik šešėlis, laukinis vergas, gyvas lavonas, kurį tampys iš vienos vietos į kitą surištomis

rankomis, visą išbalusį, paklusnų, nekalbų, atjungtomis smegenimis. Iškilmingai pareiškiu, kad šį vakarą žmonės, kuriems nieko bloga nepadariau, nusprendė mano žmogišką prigimtį apskliausti, ir jiems tai pavyko. Į savo baltą furgonėlį jie nuvedė vaiką, nuvarė į skerdyklą avinėlį.

30

Visko pertekę vaikai

Po skyrybų viskas pasidalija į dvi dalis: dveji namai, dvejos Kalėdos, du kambariai, dvigubas gyvenimas. Tačiau tas įvykis padalijo ir mane, pasijutau, tarsi būčiau amputuotas: tapau pusiniu gyventoju, pusine našta, pusiniu valgytoju, pusiniu žmogumi. Po skyrybų mano tėvai grįžo į savo pasaulius: tėvas į savo ekscentriškųjų buržua, o motina į savo nuskurdusių kilmingųjų gretas. Man atrodo, kad serialo „Nuoširdžiai Jūsų", kurį pradėjo rodyti 1972 metais antrasis ORTF kanalas, įžangoje matau savo tėvus. Ekrane *split-screen* – jis vertikaliai perskirtas į dvi dalis. Dešinėje – lordas Bretas Sinkleras, anglų aristokratas, rafinuotas snobas su kaklaskare (čia būtų mano motina, ją vaidina Rodžeris Mūras); kairėje – Denis Vaildas, naujasis turčius amerikonas, lošiantis tik stambiom kupiūrom, atsipalaidavęs ir juokingas (čia būtų mano tėvas, jį vaidina Tonis Kurtis). Tėvas turėjo prabangesnį butą, kartu su vairuotoju-virėju, vis kitomis merginomis ir džiugia vienatve, kuri vis dėlto buvo vienatvė. Motinos namai buvo ankštesni, gyvenome ne taip erdviai, bet užtat daug jaukiau, nes tai buvo tikras kasdienis gyvenimas su mylinčia motina, atsto-

jančia visa galintį vyrą. Skyrybos išmokė mane statyti pertvaras, gyventi dvigubą gyvenimą, ugdyti dviveidiškumo ir buvimo vienu metu keliose vietose talentus. Nekalbėti apie tėtį pas mamą, o apie mamą – pas tėtį. Šiukštu jų nelyginti. Mamos namuose televizorius buvo išnuomotas, o tėvo namuose – pirktas. Tėtis mus išleisdavo prie 22 namo Mesjė le Prens gatvėje, kad nereikėtų susitikti su mama. Mes turėdavome kaip patrakę užlėkti laiptais, paskambinti į duris, pulti į svetainę, atidaryti langą į gatvės pusę ir pamojuoti tėvui, kad sėkmingai pasiekėme namus. Turėjome jaustis tokie pat laimingi ir 50-yje kvadratinių metrų, ir penkis kartus didesniame trijų aukštų bute. Ir toliau elgtis taip, tarsi viskas tekėtų normalia vaga, nes, kaip sakė mama: „Palyginti su mažaisiais etiopais, mes esame laimingi." Mūsų pilvai buvo išsipūtę ne nuo blogos mitybos, o nuo šokoladinių plikytų pyragaičių. Mūsų akys neaplipdavo musėmis, bet yra uždėtos akiniais. Kai per mišias Bosiujė mokykloje meldžiausi už etiopus, labiausiai prašiau, kad netapčiau panašus į juos.

Neturiu jokių moralinių priekaištų tėvams dėl skyrybų ir dėl to, kad ir mano kartą privertė pereiti tą pačią procedūrą. Tačiau liaukimės tvirtinti, kad šis naujas gyvenimo būdas neturi įtakos vaikams. Pagal naująsias taisykles yra normalu turėti dvejus namus, dvi poras tėvų (mažiausiai), mylėti žmones, kurie patys vienas kito jau nebemyli, gyventi nuolat bijant skyrybų, kartais guosti tėvus, kaip teisėjui proceso metu išklausyti kiekvieno įvykio dvi versijas.

1972-aisiais išsiskyrusių tėvų vaikai atsidūrė pačiame moderniojo epikūrizmo vėjų sūkuryje: po pirmojo Prancūzijos išlaisvinimo (1945 m.) komfortas tapo religija, o po antrojo

(1968 m.) atsirado godūs ir nepasotinami malonumų ieškotojai. Tų du kartus išlaisvintų suaugusiųjų palikuonims tada kaip atsakas automatiškai gimė laisvės baimė. Taigi visi aštuntajame dešimtmetyje išsiskyrusių šeimų vaikai yra:

– vidutinybės, kurios apsimeta neturį kompleksų;
– griežtuoliai, žaidžiantys kenkėjų žaidimą;
– romantikai, laikantys save bejausmiais;
– jautruoliai, kurie svaiginasi norėdami atrodyti abejingi;
– panikuotojai, kurie laikomi maištininkais;
– žmonės, kurie niekad nelaimi pirmame ture.

Tai, ką žinau apie tėvų skyrybas, išsiaiškinau vėliau iš įvairių šaltinių. Jis per dažnai keliaudavo, taigi jo vietą užėmė kitas. Jis papasakojo jai apie savo išdavystes, taigi ji atkeršijo. Tos versijos, kaip visada, visos skirtingos: kiekvienas kaltę verčia kitam, kad pats liktų nekaltas prieš vaikus. Tuo metu apie nieką nebuvo garsiai kalbama, turėjome spėlioti, išmokti skaityti tarp eilučių ir neuždavinėti klausimų, šypsotis, būti įvynioti į laimės, kurios nevalia liesti, tylą. Niekas niekada nešaukė, gyvenimo džiaugsmas išgaravo sulig kontraceptinės piliulės atsiradimu kaip tik tais metais, kai gimiau – vos per plauką spėjau ateiti į šį pasaulį.

Visi buvo teisūs, visi melavo to nenorėdami, nes niekas nenorėjo tiksliai prisiminti teisybės, kuri mums vis dėlto būtų suteikusi mažiau kančių nei tas jos vaizdas, kurį patys buvome sukūrę, nes tėvams trūko mūsų. Tas gyvenimas jiems tapo svetimas. Mūsų šeimos jiems buvo per maža. Jiems neužteko to džiaugsmo, kurį suteikė du šviesiaplaukiai broliukai ant žalios pievelės, linksmybės nutrūko per anksti. Nuotykiai laukė kitur, tuo metu kaip tik atsirado kitų idealų, buržuazinis gyvenimas

ėmė derėti su malonumais, katalikų tikėjimas jau nebedraudė jais naudotis. Pagaliau pasidarė įmanoma gyventi laisviau pasaulyje, kuriame sekso teikiamas džiaugsmas tapo svarbiau už viską. O kaip berniukai? Jie tikriausiai eis iš paskos, išgyvens. Skyrybos – ne taip baisu kaip pasaulinis karas. Niekas dar dėl to nenumirė, ko gi jiems skųstis. Tie berniukai buvo lepinami, apipilami bučiniais ir dovanomis: jie turėjo *Mako* formelių žaisliukams lieti, *Mako* žvakučių, „Chemija 2000"* žaidimą, *Lego* kaladėlių, *Meccano* konstruktorių, *Airfix* kareivėlių, *Märklin* elektrinių traukinių. Kaltei išpirkti kiekvienas savaitgalis buvo paverčiamas Kalėdomis, nes tapome dalimi naujos visuomenės, apie kurią kalbėjo ministras pirmininkas (Žakas Šabanas-Delma), ribų nepažįstančios vartotojiškos visuomenės bei amerikietiškos prabangos pasaulio, kuriame vienatvė visiškai kompensuojama žaislais ir ledais rageliuose, dalimi. Vaikai buvo taip viskuo pertekę, kad galiausiai imdavo ir pagesdavo. Išsiskyrę tėvai atrodydavo jaunesni už savo niurgzlius vaikus, kaip ir seriale *Absolutely Fabulous*, kuriame mergaitė duoda rimtas moralės pamokas savo alkoholikei motinai. 1972-aisiais išnyko skirtumas tarp kartų: panašu, kad visi tapo infantilais, beamžiais bičiuliais. Tėvus galėtume vadinti amžinais vaikais. Vaikus – suaugusiais aštuonmečiais, kaip to meto filmuose „Bagsis Melounė" ir „Mažoji". Ne mudu su broliu pasirinkome tokį gyvenimą. Bet kas jau nutiko, tas nutiko: 1972-aisiais matėme užgimstančius savo tėvus.

* Namuose Mesjė le Prens gatvėje sumaišiau kalio permanganatą su vandeniu. Tirpalas išėjo ryškiai violetinės spalvos. Jis išsiliejo mano kuprinėje, sutepė drabužius ir rudomis dėmėmis nudažė rankas, negalėjau jų nuplauti visą mėnesį. Dabar tokie žaidimai griežtai uždrausti, kalio permanganatas laikomas sprogstama ir itin nuodinga medžiaga. Akivaizdu, kad labai anksti pradėjau žaisti su uždraustomis medžiagomis. (Pastaba autoriaus, kuriam, pasakojimui artėjant prie atomazgos, pamažu grįžta atmintis.)

31

Privalomas egzempliorius valstybės saugykloje

Palyginti su laikinuoju kalėjimu, 8-ojo rajono policijos komisariatas buvo panašus į *Fouquets's Barrière* viešbutį. Pirmoji naktis atrodė tarsi nevykęs pokštas, mėginimas žaisti policininkus ir vagis, mokyklinis juokelis, kaip koks paštininkų pasilėbavimas filme „Sveiki atvykę pas Šti“. Antroji naktis tęsiasi metus, dešimtį metų, vis dar tęsiasi. Aš nieko nežinojau, visą savo gyvenimą praleidau nežinioje. Tą naktį staiga supratau, kad iki šiol niekada nesu patyręs kančių. Ši vieta užtraukia gėdą mano šaliai, toks pats pragaras kaip ir Santė kalėjimas, su kurio kaliniais buvau susitikęs prieš keletą metų, kai Veronika Vasior parašė pamfletą apie tą atgyveną – ši knyga jai kainavo vyriausiosios gydytojos vietą, bet neatnešė jokių pokyčių savo šlykštumu pagarsėjusio Paryžiaus kalėjimo gyvenime. Laikinasis kalėjimas yra toks pat prakaituotas, glitus bei ledinis kaip ir Santė. Jo pavadinimas skamba pernelyg maloniai: čia ne laikinasis kalėjimas, o karceris. Tai bendras griovys, į kurį suverčiami sulavonėję atstumtųjų kūnai. Šis pagrindinis gynybinės pilies bokštas buvo pastatytas dar viduramžiais, ir bet kurią akimirką jūs ga-

lite jame atsidurti. Didelėje požemio salėje su storomis sienomis ir skliautuotomis lubomis abiejose pusėse dviem aukštais surikiuotos kameros su grotuotomis pertvaromis ir skląsčiais užstumiamomis sunkiomis metalinėmis durimis, kur žmonės šaukiasi pagalbos, maldauja išleidžiami, garsiai įrodinėja savo nekaltumą, sėdėdami už grotų mėgina pasidaryti galą. Laikinasis Paryžiaus kalėjimas – miniatiūrinis keturiasdešimties kamerų kalėjimas, kuriame sugrūsti visi „atstumtieji" – plėšikai ar nusikaltėliai, kuriems, kaip buvo nuspręsta, išeitų į naudą pabūti Teisingumo rūmų požemiuose belaukiant, kol koks nors teisėjas teiksis pabusti. Užtenka tik išlenkti tris taures vyno ir atsisėsti už vairo, užtraukti tau pasiūlyto hašo dūmą, būti supakuotam per muštynes arba demonstraciją, ir jeigu teisėjas ar faras šūdinai nusiteikęs, jeigu esate žinomas žmogus, o jiems kyla noras pasityčioti arba tiesiog tokia jų valia ir jie tik nori patenkinti savo sadistinius polinkius, nes iš vakaro nepasitenkino dulkindami savo žmoną, teks paviešėti laikinajame kalėjime Sitė saloje, pačiame kiemo gale, policijos prefektūros požemiuose už Paryžiaus teisingumo rūmų, pačioje Šviesos miesto širdyje, vos už kelių žingsnių nuo Šventosios koplyčios. Į tą tamsią skylę jus įmes surakintomis rankomis, vėl išrengs nuogai nuo galvos iki kojų, kad galėtų pasižiūrėti į šikniaskylę, ir įstums tave į drėgną ir ledinę vienutę be langų, kur lovą atstoja medinė lenta, o šikinykas pastatytas tiesiog ant grindų, į tą nešildomą zombių narvą, dėl kurio sutrikę ir nuleidę akis atsiprašinėja net prižiūrėtojai. Gailestinga tvarkos sergėtoja mane atpažino ir, matydama, kaip visas virpu susirietęs embriono poza, atnešė dvi ne itin skaniai kvepiančias antklodes. Kai užkniso atmintinai mokytis *„Komunikacija,* vidinis policijos prefektūros žurnalas", tą vienintelį skaitalą, kurio pavyko iš-

maldauti, ėmiau bliauti ir blioviau tol, kol budintis pareigūnas ketvirtą valandą ryto nuėjo pas budintį gydytoją, kad šis man išrašytų raminamųjų, nes valstybė taip pat nemokamai platina narkotikus, reikia tik įkyriai paprašyti. Žinau, ką gali pagalvoti kai kurie skaitytojai: Mari Šantal paskirtas areštas Marijos Antuanetės kalėjime*! Jums tokios mintys kyla todėl, kad niekada nebuvote uždarytas. Visi, kurie jau yra buvę suimti, žino, apie ką aš kalbu – apie tapimą pavergtu ir baugščiu gyvuliu. Nors panašu, kad man buvo suteiktos VIP'inės sąlygos: buvau uždarytas vienvietėje kameroje atskirai nuo Poeto ir paliktas vienas su savo klaustrofobija. Laikinajame kalėjime girdėti duslūs šauksmai aidės mano galvoje visą likusį gyvenimą! Kaip ir grandinių, raktų, antrankių žvangesys bei kalinių raudos. O tas ledinis požemių šaltis. „Mes čia niekuo dėti, trūksta lėšų." Niekas niekada neprisiima kaltės už tai, kad yra toleruojamas barbariškumas. Prancūzija rado iš kur paimti milijardus eurų bankams gelbėti 2008-aisiais, bet nieko nedaro su ta ŽMONIŲ PŪDYKLA Paryžiaus centre. Europos Tarybos žmogaus teisių komisaras veltui minėjo šią vietą. Vyriausybė nori, kad ir toliau ši slegianti vieta egzistuotų mūsų Sitė salos širdyje. Kažkas pasvarstė ir nusprendė pakankinti prancūzus. Prancūzija yra šalis, kuri vykdo kankinimus 1-ajame Paryžiaus rajone, tiesiai priešais Samariečių namus. Aš pats būčiau šios negandos bendrininkas, jei jos neaprašyčiau šioje knygoje. Kaip aš galėjau nugyventi 42 metus ir nepasidomėti žiaurumais, vykstančiais mano mieste? Kaip drįstame mokyti Kiniją, Iraną ar Libiją, kai pačios Prancūzijos reputacija nekokia? Mes išsirin-

* Karalienė Marija Antuanetė 1793 m. buvo kalinama prie Paryžiaus teisingumo rūmų esančiame Konsjeržeri.

kome respublikos prezidentą, kuris imasi išlaisvinti belaisvius užsienyje ir kiša žmones už grotų savo šalyje. Brangūs skaitytojai prancūzai, nekaltumu įtariami asmenys KIEKVIENĄ DIENĄ patenka į ledinę ir sušvinkusią atmatų duobę ŠALYJE, KURIOJE GERBIAMOS ŽMOGAUS TEISĖS. Jums pasakoju apie visiškai gėdingą vietą, esančią toje pačioje Senos pusėje kaip ir *Laperouse* restoranas-klubas, netoli Sen Mišelio aikštės ir muzikinių barų, kur privačiuose salonuose jau tris šimtus metų rimti vyrai ieško oralinių malonumų, šalia Konsjeržeri, kur vyksta filmavimai ir yra rengiami priėmimai (kadaise ir aš šokau tuose pobūviuose, vilkėdamas iš *Cor de Chasse* išnuomotu smokingu) už Teisingumo rūmų, kuriuose teko pabuvoti abu kartus skiriantis, už kelių žingsnių nuo Montano ir Senjorė namų Dofino aikštėje, taip, už kelių žingsnių nuo vietos, kur gyveno šie garsūs aktoriai, visą gyvenimą kovoję prieš tokį elgesį, pačiame Senos viduryje stūkso kankinimų mašina, kiekvieną vakarą apšviečiama laivelių, ta sutrina kolonija, pasišlykštėjimą kelianti dėmė, drėgnas bedugnės tarpeklis, ledinis rūsys, kuriame kiekvieną naktį bergždžiai aidi nelaimėlių šauksmai, taip, tos raudos kyla į dangų kiekvieną naktį, kurią Viešpats dovanoja PRANCŪZIJOS SOSTINEI ŠIĄ AKIMIRKĄ, ŠIANDIEN, ČIA IR DABAR.

32

Svajonės apgavikės

Man labai pasisekė, nes siekis netraumuoti savo vaikų buvo vienintelis mano tėvų tikslas. Ši juos apsėdusi mintis buvo vienintelė jų kelrodė žvaigždė. Apsaugoti savo abu sūnus. Nesuteikti jiems galimybės taip nekęsti tėvų, kaip jie patys nekentė saviškių – mūsų senelių, tų senamadiškų nuskurdusių aristokratų ir arogantiškų buržua, kurie savo vaikus auklėjo griežtumu, uždarydami juos į pensioną ir remdamiesi nė lašo švelnumo neturinčiais principais, arba paviršutiniškai, per itin didelį atstumą ir itin santūriai. Kai tėvai išsiskyrė, motina nusprendė nuslėpti tiesą nuo savo vaikų norėdama juos apsaugoti. Štai koks buvo jos nereikalingas ir pamirštas melas, kuris atnešė tiek žalos. Užuot mums pasakiusi: „Aš palieku jūsų tėvą, nes įsimylėjau kitą vyrą“, ji pasirinko tokį variantą: „Jūsų tėvas daug dirba, dabar jis Niujorke.“

Aš savo motinai priekaištauju ne už tai, kad slėpė nuo mūsų tiesą, bet kad išgalvota istorija grožiu neprilygo tikrajai. Nereikėjo nieko daugiau, tik pasakyti, kad ji myli kitą... „Tėtis komandiruotėje“ juk neprilygsta „Anai Kareninai“. Mano moti-

na jautėsi kalta dėl to, kad įsimylėjo kitą vyrą. Nekenčiu savęs už tai, kad pažadinau tą jos kaltės jausmą. Nėra nieko bloga, jeigu jausmai atšąla, juo labiau, jeigu įsimyli. Man gėda, kad sugėdijau savo motiną. Vaikai nori to, kas neįmanoma – kad niekas niekada nesikeistų. Jie laiko savo tėvus egoistais, nors patys tokie yra, jie nori, kad tėvai visada aukotųsi jų labui. Kai nuolat klausinėdavau, kur yra tėtis ir kodėl jis tiek dirba, mama kartodavo, kad nieko nenutiko.

– Kada jis grįžta?

– Nežinau, katinėli.

Monotoniškai besitęsianti laimė kelia įtarimą. Mes buvome ką tik išsikėlę iš didelio būsto Henrio Martino gatvėje ir atsikraustėme į mažą dviejų kambarių butuką Mesjė le Prens gatvėje. Net ir šešerių metų vaikas, mūvintis *New Man* džinsus, gali suprasti, kad namuose sumažėjo vietos, ir pastebėti, kad tėtis juose niekada nesilanko. Gyvenant Mesjė le Prens gatvėje, motina mus išmokė valytis dantis, ant žaizdų dėjo merbromino, džiovino mūsų šviesius plaukus ir ruošė šokoladinių *Bledine* javainių. Kadangi daug laiko praleisdavau prie televizoriaus, pradėjau žiūrėti amerikietiškus serialus, norėdamas ten pamatyti tėtį, nes jis gi „dirbo Niujorke". Įsivaizduodavau, kad užtiksiu jį seriale prie kokio nors namo kampo, išeinantį iš restorano, lipantį į limuziną ir besitaisantį kaklaraiščio mazgą tarp dviejų verslo susitikimų. Naujienas apie savo darbais užsivertusį tėvą aš sužinodavau iš Niujorko. Nuo šaligatvio kylantys balti dūmai, surūdiję laukujai laiptai, mirksinčios viešbučių neoninės šviesos, policijos sirenos, kabantys tiltai... taip atrodė mano tėvo namai. O mano tėvas buvo detektyvas Maniksas arba pagrindinis filmo „Misija Neįmanoma" veikėjas, kurio magnetola „subyrės po penkių sekundžių". Mintimis aš

gyvenau su juo toje Amerikoje, nors niekada ten nebuvau net kojos įkėlęs. Jaučiausi toks pats niujorkietis kaip ir jis, naktį sapnuodavau milžiniškus dangoraižius, pasivaikščiojimus su tėvu, kai jis paima man už rankos ir mudu einame į kiną, valgome kukurūzų spragėsius, garsiai šaukiame geltonąjį taksi, o aš mielai palaukiu kokio nors didelio viešbučio ar pastato, kuriame veikia temperatūros reguliatorius, koridoriuje. Persikėlęs į tą amerikietišką filmą, egzistavusį tik mano paties galvoje, aš atsidūriau toli nuo Mesjė le Prens gatvės. Tai buvo sapnas apie senelės Kertju Jorstaun šalį, jis man leido neprarasti tėvo. Gulėdamas pataluose su peliukų mikių ir smurfų atvaizdais, prisigalvodavau įvairiausių pažadų: kai tik tėtis grįš namo, pasistengsiu nebūti įkyrus, tapsiu nepastebimas, pažadu, ei, Šarli, kai jis parvažiuos iš Niujorko, reikės būti paklusniems, nes kitaip jis vėl gali išvažiuoti. Vargšas Šarlis, negana to, kad jam irgi trūko tėčio, dar ir aš naktimis trukdydavau jam miegoti.

– Ei, Šarli, miegi?

– Ne, tu man neleidi.

(Tyla).

– Ei, Šarli, miegi?

– Ne, tu ką tik mane prižadinai.

(Tyla trunka ilgiau).

– O dabar miegi?

– Teisingiau būtų sakyti MIEGOJAU.

– Šarli? Ar manai, kad tėtis sugrįš?

– zzzzzzzzz.

Norėdami apsaugoti savo vaikus ir grynai iš meilės tėvai išugdė talentą prie nieko neprisirišti. Neparodyti savo sielvarto ar nepasitenkinimo. Jie išmokė mane laikyti savyje bet kokį

skausmą: iš meilės jie išmokė mane liautis mylėti; norėdami mus apsaugoti, jie iš tiesų mus užgrūdino. Gali būti, kad mano tėvai tuo metu buvo apimti depresijos, į kurią niekas nekreipė dėmesio. Mūsų šeimoje niekada nebuvo rietenų. Tėvas su motina sėkmingai įgyvendino neįtikimą žygdarbį – išsiskyrė gyvenime nepakėlę balso. Motina niekada nėra pasakiusi nieko bloga apie tėvą, priešingai, ji dažnai kartodavo:

– Jūsų tėvas yra pats protingiausias vyras, kokį esu kada nors sutikusi.

Tėvas irgi nesakydavo nieko bloga apie mamą, todėl jų skyrybos atrodė apgaubtos dar didesne paslaptimi. Mes užaugome nearistoteliškuose, nežmogiškuose pasauliuose, kaip tie sulaikytieji laikinajame Paryžiaus kalėjime. Nuo pat mažų dienų turėjome valdyti savo jausmus, tapti savo širdies *control freak*. Tai reiškia, kad mes neužaugom, nes niekada neanalizavom savęs. Mano vaikystė rimuojasi su žodžiais tyluma, tuštuma, abejingumas. Nuo pat mažų dienų esu pritvinkęs jausmų, kurie niekaip negali prasiveržti. Dabar man pasidarė aišku, kur čia šuo pakastas. Aš nežinau, nei kas yra maištas, nei brendimo amžius; mudu su broliu buvome pavyzdiniai berniukai, šešiolikmečiai su brandos atestatais, drausmingi, paklusnūs, nuolankiai nelaimingi. Užuot tatuiravęsi ir vėręsi auskarus, mes pasitenkindavome Marisi ir Žilbero Karpentjė šou, kurį vedė Rožė Pjeras ir Žanas Markas Tibo kartu su Tjeriu Le Liuronu ir Žaku Šazo. Paauglystės krizė mane ištinka šią akimirką – niekados gyvenime nemokėjau atverti savo širdies, esu neįgalus, nepajėgus ištarti „myliu". Kodėl mūsų šeimoje buvo taip ilgai tylima? Santūrumas yra gerbtinas bruožas, bet tai netaikoma amžinam ko nors nutylėjimui. 1942 metais vaikai nežinojo, kad tėvai trečiajame vilos „Navara" aukšte slepia

žydus; praėjus trisdešimčiai metų, vaikai nieko nežinojo ir apie savo tėvų skyrybas.

Vaikas nesupranta kai kurių dalykų, bet jis ne aklas. Net ir tada, kai siekiama savo vaikus apsaugoti nuo psichologinio šoko, jie vis tiek jį patiria, nes vis tikisi, kad tėvai vėl susieis, ir niekada to nesulaukia. Jau verčiau iš karto juos perspėti, kad užgesusios meilės nesugrąžinsi.

33

Klaidinga tiesa

Suprantu, kad motinai neužteko drąsos pasikalbėti su mumis. Kai aš palikau savo dukros motiną, jaučiau tokią pačią baimę. Labai sunku pripažinti savo dievinamam vaikui, kad esi romantiškas egoistas. Žiūrėjau į jos nekaltas akis tikėdamasis, kad jos tokios išliks kuo ilgiau. Paskui išaušo ta lemtinga diena, kai Chloja man uždavė klausimą, kurio bijo visi išsiskyrusieji:

– Tėti, kodėl tu nebegyveni su mama?

Atsakiau:

– Hmm... Nes toks gyvenimas... Tave mylėsiu visados, bet su ja buvo sudėtinga...

– Ji sako, kad tu kiekvieną vakarą eidavai linksmintis, kad buvai piktas, todėl ji liepė tau išeiti.

– Ne, ne... Na, taip... Iš tiesų mes daug ginčydavomės dėl kito žmogaus...

– Tu išėjai pas Ameliją?

– Taip...

– O paskui tu palikai Ameliją dėl Lauros, o Laurą dėl Priscilos?

– Hmm... Ne viskas taip paprasta...

– Vadinasi, tu panašus į Mėlynbarzdį!

– Ne! Mėlynbarzdis pasmaugdavo savo žmonas!

– Tu – Mėlynbarzdis! Mano tėtis – Mėlynbarzdis!

Tyla vis dėlto geriausia byla su vaikais. Mėnesių mėnesius po šio pokalbio turėjau ne vieną kartą vesti savo dukrą pas vaikų psichiatrę, kad mergaitė susitaikytų su mintimi, jog jos tėtis – pabaisa, kuris savo žmonų lavonus laiko sukabintus spintose. Spalvotų žaislų primėtytame kambaryje mano dukra nupiešė namą, didelę mamą viduje ir mažytį tėtį lauke, o aš turėjau tvardytis, kad nepravirkčiau: taip buvau nubaustas už tai, kad palikau jos mamą. Mano motinai neteko nueiti tokių kryžiaus kelių: mudu su broliu nepaliovėme šypsojęsi, kad tik ji nesijustų kalta, ir tik po keturiasdešimties metų aš nusprendžiau apsilankyti pas psichiatrą. Per pastarąjį vizitą, kai baigiau savo monologą, gydytojai mėšlungis sutraukė šoną. Ji nugriuvo ant žemės. Šliaužiojo vaitodama tarp darbo stalo ir knygų spintos. Apimtas panikos paklausiau:

– Gydytoja, kas atsitiko, ar čia dėl to, ką jums pasakiau?

– Pakvieskite mano asistentę, prašaaaaaauij.

Tikiuosi, kad ši knyga neturės panašaus poveikio visiems mano skaitytojams. Kiekvienas mūsų judesys, kiekvienas ištartas žodis palieka pėdsaką. Nesakydama nė žodžio apie staiga dingusį tėvą, motina privertė mane vaikystę nugyventi išgalvotame pasaulyje, kuriame tėtis keliauja, o švelnumo stokojanti mama galiausiai paguodos ieško kito glėbyje. Priešingai nei tikrovėje! Visą savo jaunystę maniau, kad tėvas paliko motiną, nors atsitiko priešingai. Su laiku išsikristalizavo tokia oficiali versija:

– Kadangi jūsų tėvo niekada nebuvo namuose, mes nusprendėme teisiškai išsiskirti. Susipažinkite, čia Pjeras.

Motina mums parinko aristokratiškos kilmės patėvį tokiu pačiu vardu kaip ir jos tėvas. Baronas turėjo Žano Domersono akis ir Roberto Redfordo raukšles. Mes vėl persikraustėme į didžiulį būstą La Planš gatvėje, kur kiekviename kambaryje esančiu varpeliu galėdavai pasikviesti mauritaną padavėją Saidą, augų juodaodį, vilkintį baltu švarku. Šiandien, po kelių dešimtmečių sunkaus triūso ir informacijos paieškų įvairiausiuose šaltiniuose, nė kiek nenusileisdamas inspektoriui Kolumbo, galiu tvirtinti, kad tikroji versija tokia: tėvo dėmesio stokojanti mano motina įsimylėjo jo bičiulį ir išėjo gyventi su juo, o mano tėvas tapo toks nelaimingas, kad būdų, kaip užsimiršti, ieškojo dirbdamas, be saiko valgydamas ir moterų draugijoje. Jis tapo tarptautinės konsultacinės personalo atrankos įmonės prezidentu ir priaugo penkiasdešimt kilogramų antsvorio. Ne kiekvieno vaikystė yra panaši į romaną, bet manoji tikrai tokia buvo. Liūdnas pasakojimas, nepavykusi meilės istorija, kurios vaisiai esame mudu su broliu. Mūsų laimė buvo kaip *Canada Dry* imbierinis limonadas. Toks gyvenimas panašus į laimingą: Neji, gražūs Paryžiaus rajonai, didžiulės vilos Po mieste, Getari ar Balio paplūdimiai... visa tai panašu į laimę, tikra laimė, pasakytum, bet taip nėra. Turėtum jaustis laimingas, bet toks nesi; tada imi ir apsimeti.

Vis dėlto blogiausia pasaulyje, kai mylimiausi tėvai daro viską, norėdami jus padaryti laimingus, ir jiems nesiseka. Jie priekaištauja vienas kitam, stengiasi iš paskutiniųjų, o jums darosi gėda už tai, kad pilnomis rankomis dovanų negalite visiškai pateisinti jų lūkesčių, gėda raukytis, kai, anot faro iš PTTNS 8, „nėra dėl ko skųstis“. Mano vaikystė šiek tiek panaši į nevykusį vakarėlį, kuriame turėtų būti linksma: viskas puikiai organizuo-

ta (netrūksta valgių ir gėrimų, groja gera muzika, visi žmonės dailūs ir malonūs), bet *nieko daugiau*. Kai girdžiu, kaip Chloja juokiasi pūsdama muilo burbulus, mane visada apima baimė. O jeigu ir ji apsimeta laiminga, kad tik manęs nenuviltų?

Vis apsimetant, kad viskas gerai, nebelieka ko atsiminti.

34

Kitas tėtis

Namuose La Planš gatvėje nuo 1974-ųjų leidome laimingas atmintyje neįstrigusias dienas. Jautiesi keistai, turėdamas naują tėtį, prie kurio bet koks prieraišumas buvo neįmanomas. Mūsų tėtis jo nekentė, jaučiau, kad neturiu teisės mylėti to barono, kuris vilkėjo dryžuotais škotiško audinio švarkais ir buvo toks mielas, kuris teikdavo man dovanas ir veždavosi į Airiją žvejoti menkių, skambino džiazo melodijas savo išderintu pianinu, rengdavo priėmimus savo baltojoje svetainėje visai *Castel* publikai, kiekvieną sekmadienį su mama šokdavo Chorchės Beno sambas braziliškų rytipiečių metu restorane *Chez Guy* Mabijono gatvėje. Reikėjo stengtis jo nepamilti, jeigu ir vėl įvyktų skyrybos (pagrįsta baimė). Jo namuose po penkerių metų su Šarliu surengėme savo pirmuosius studentiškus vakarėlius, tada Šarlis šimtą kartų leido Pati Smit dainą *Because the night,* o aš tiek pat kartų *Madness* dainą *One step beyond.* Mes taip šokdavome pagal jamaikietišką 6–7 dešimtmečio muziką valgomajame, kad ant balto parketo nuo batų likdavo juodi dryžiai. Visi mūsų bičiuliai išeidavo šlapiomis pažastimis. Mano nauja-

sis tėvas buvo toks žmogus, koks mano pirmasis tėvas norėjo būti. Pleibojus – jis susitikinėjo su dainininke Žana Manson, ir verslininkas – dirbo Antuanui Ribu ir buvo *BSN Gervais Danone* generalinis direktorius. Pamenu, kad didysis šefas ateidavo į svečius su pilnomis kišenėmis *Carambar* saldainių ir vieną vakarą davė išbandyti paskutinį savo atradimą – odos drėkiklį *Evian*. Barono bičiuliai buvo Pjeras Buteijė, Mortas Šumanas, Tjeris Nikolia, Pjeras de Plia, Olivjė de Kersozon ir Žanas Pjeras Ramzė. Pats jis buvo juokingas, išvaizdus, niekada nesusivaržęs, galantiškas ir nerūpestingas. Mano motina gyveno elegantiškų draugių apsuptyje: Sabina Išbert, seserys Petitan (*Lancôme* įkūrėjo anūkės), princesė Mari Kristina de Kent, Gijometė de Serinjė, Beatrisė Pepė... Ji atrodė daug laimingesnė nei tada, kai buvo ištekėjusi. Baronas iš tiesų įkūnijo tai, ką mano motina niekino iki 1968-ųjų (aukštuomenę, paviršutiniškumą, lėbavimus); tačiau jis tapo mano antruoju tėvu. Jis buvo vyresnis už manišką ir augino mane tiek pat, kaip ir mano tikrasis tėvas, bet, gyvendamas su juo, visada jaučiausi tarsi išdavikas, tarsi žaisčiau dvigubą žaidimą, kai matydavau jį glamonėjant mamą ir būdavau tos jų meilės, kuri privertė kentėti mano pirmąjį tėvą, liudininku. Aš nebuvau jo sūnus, ką aš veikiau namuose vyro, kuris mane lepino daugiau nei mano dienų šioje žemėje kaltininkas? Ar aš turiu teisę mylėti vyrą, kuris užėmė mano tėvo vietą? Bet kuriuo atveju, aišku, kad gerą savo gyvenimo gabalą jį mėgdžiojau. Tai jis pirmą kartą mane nusivedė į *Castel* klubą, kur būdamas trylikos turėjau butelį su savo vardu, primenantį ponias, tarsi brangakmeniai spindinčias dūmų pilnoje dėžutėje. Aš įsimylėjau naktinį gyvenimą, nes jame viskas buvo dirbtina ir pasakiškai gražu. Žavėjausi tos išgalvotos šalies dirbtiniu grožiu. Motinos meilužis man

atvėrė šio nuostabaus pasakų pasaulio duris, kuriame žmonės kvatoja pernelyg garsiai, moterys gražesnės už saulę, o muzika garsesnė. *Castel* didžėjus, pastebėjęs, kad aš atidžiai klausau jo suprogramuotos muzikos, padovanojo man savo kasetę, kurios dar kartais pasiklausau per tėvo senojo BMW, vienintelės mašinos, kurioje dar galiu groti kasetes, magnetolą. Tai buvo Kraftwerk *Radioactivity* ir *Pink Floyd* „Speak/Breathe" dainų miksas. Man vis dar atrodo, kad tai yra gražiausias visų laikų derinys.

Naujasis tėtis taip niekada ir netapo mano patėviu (nes nevedė mano mamos), bet buvo kaip koks „antitėvas". Pamenu galvosūkį, kurį jis užrašė ant popierinės staltiesės mums pietaujant *Claude Sainlouis* restorane Dragono gatvėje: Pjeras/2. Tas galvosūkis reiškė jo pavardę (prancūziškai „du po brūkšniu" skamba kaip jo pavardė – de Soultrė). O man ta formulė asocijavosi tik su dalyba iš dviejų. Žinau, kad šiais laikais tokia padėtis nieko nestebina, nes visi vaikai jaučiasi padalyti. Tokiu būdu atsiranda ir gyvybė – naujos ląstelės susiformuoja pasidalijus senajai (*omnis cellula ex cellula*); dauginantis ląstelėms palaikoma organizmų gyvybė. Kai 1980-aisiais antrasis tėvas dingo iš mano gyvenimo, pirmasis apsireikšdavo dažniau, o su baronu po to teprasilenkėm visai netyčia vos porą ar trejetą kartų restoranuose Bidare ar Varen gatvėje. Iširusi šeima iš naujo susiklijuoja tik laikinai, ir aš turėjau labai anksti priprasti prie to, kad man artimi žmonės vieną ar kitą dieną ima ir dingsta. Besikeičiant mano patėviams ir pamotėms, pats savo kailiu galėjau išbandyti, kaip veikia individualizmas. Išsiugdžiau nežmogišką gebėjimą prarasti atmintį, tai atrodė kaip malonė, ta amnezija buvo tarsi ankstyvas talentas ir būdas išlikti.

Mano tėvas visuomet griežė dantį ant barono už tai, kad nušvilpė jo žmoną. Vieną dieną, kai jau buvau suaugęs, uždaviau jam žudantį klausimą:

– Juk tu mamą apgaudinėjai, kodėl ji savo ruožtu negalėtų atsilyginti tuo pačiu?

– Nieko panašaus, ji mane išdavė su bičiuliu. Be to... Vyro neištikimybė nėra tokia baisi kaip moters.

Šį argumentą dažnai kartoja vyrai, norėdami pateisinti savo paleistuvystę. Būtent apie tai rašė Šopenhaueris: „Moters paleistuvavimą dėl padarinių ir dėl to, kad prieštarauja gamtos dėsniams, yra daug sunkiau atleisti nei vyro." Akivaizdu, kad 1972 metais šis garsusis argumentas iš knygos „Pasaulis kaip valia ir vaizdinys" mano motinai neatrodė įtikinamas. Vėliau dažnai mėginau jį pritaikyti kritinėmis savo šeiminio gyvenimo akimirkomis:

– Mieloji, mano išdavystė ne tokia baisi kaip tavo, nes aš esu vyras. Ne aš taip sugalvojau, o Artūras Šopenhaueris.

Šiandien, po dvejų skyrybų, iš patirties galiu tvirtinti, kad tai ŠVA (Šūdo Vertas Argumentas).

Jaučiu, kad vienu metu (Pasi Biuzenval epizodas) tėvą buvo apėmusi baimė būti užgožtam to, kuris atėjo į jo vietą. Pamenu, kai vieną vakarą, jam atėjus pas motiną pasiimti savo sūnų savaitgaliui, užuot jį pabučiavęs, ištiesiau ranką. Šis gestas buvo mano nesąmoningas maištas prieš jo paslaptingą dingimą – kaip kokiam prašalaičiui piktai ištiesiau savo rankutę, užuot švelniai atkišęs skruostą. Tada man buvo dešimt metų, bet dar ir dabar mane graužia sąžinė dėl to, kad taip neteisingai su juo pasielgiau aną vakarą. Tėvas, savaime suprantama, sureagavo

labai skaudžiai; įsižeidęs jis mane pabučiavo per prievartą. Jaučiuosi tarsi su šiuo žmogum neteisingai elgiausi visą savo egzistencijos laikotarpį. Aš iš tiesų maniau, kad tai jis mus paliko. Ne kartą mėginau rašyti apie jį: pagrindiniam „Windows on the World“ veikėjui, pavadintam mano amerikietės senelės pavarde, sunkiai sekasi rūpintis savo vaikais... Vieną kartą jis taria savo berniukams: „Yra dar blogesnis dalykas už tėvą, kurio niekada nėra namuose – tai tėvas, kuris visada namuose. Vieną dieną jūs man padėkosite, kad leidau jums laisvai kvėpuoti. Suprasite, kad, rodydamas meilę per atstumą, padėjau jums ištiesti sparnus.“ Knygos mums suteikia galimybę prabilti į tuos, su kuriais nepajėgiame pasikalbėti.

Kad galėčiau tėvui pasakyti, ką jaučiu, galbūt geriau būtų pacituoti dar vieną amerikietišką filmą, Aleksandro Peino „Apie Šmitą“ (2002). Džekas Nikolsonas ten vaidina Voreną Šmitą, šešiasdešimt šešerių metų išėjusį į pensiją pašaipūną, kandų, visų pamirštą senioką su atsikišusiu pilvu ir languota kepuraite, susirašinėjantį su vaiku iš Tanzanijos, vardu Ndugu. Kiekvieną mėnesį ponas Šmitas jam siunčia 22 dolerius mokslams ir patiki jam pačias slapčiausias savo mintis. Šmito laiškai, rašyti Ndugu, tam toli esančiam vaikui, kurį jis remia, nors niekada nėra jo matęs, skaitomi *off* balsu ir yra pagrindinė pasakojimo ašis. Filmo pabaigoje vienuolė vyresnioji, vadovaujanti mokyklai Afrikoje, kur mokosi Ndugu, atsiunčia ponui Šmitui piešinį. Jame vaikas norėjo parodyti, kaip įsivaizduoja savo tolimąjį susirašinėjimų draugą. Džekas Nikolsonas ištraukia iš voko banalų piešinį, kuriame pavaizduotas nesišypsantis žmogus, laikantis už rankos besišypsantį vaiką, ir abu jie stovi po didele spinduliuojančia saule. Tai pamatęs, vyriškis pratrūksta raudoti.

35

Amnezijos pabaiga

Aš buvau įkalintas melo pančiuose. Kai supratau, kad dėl mano užmaršties kalti paprasti nutylėjimai, man viskas iš naujo išryškėjo ant sienos šioje žiurkių landoje, rodos, išaušo diena, tarsi uždanga pakilo nuo mano pagaliau išlaisvintos vaikystės. Viskas, viskas iškilo man prieš akis: pasivažinėjimai dviračiu kvadratiniame namų Neji koridoriuje, dviaukštis butas 16-ajame rajone, kuriame gyvendamas sužinojau apie De Golio mirtį ir pirmą kartą paragavau vyšnių, kovos su broliu dėl mėlynojo stovelio kiaušiniams, šaukštelio smailiu galu ir didžioji dėžė su įvairiaspalviais flomasteriais *Karandaš*, kuriais galėdavai piešti medžius ant tapetų savo kambaryje, Mažojo princo plokštelė, įskaityta Žeraro Filipo, man atrodė, jog šis princas suteikė savo vardą gatvei, kurioje gyvenome, ir pirmasis sūrainis Mesjė le Prens gatvės ir Sen Mišelio bulvaro sankirtoje esančiame *McDonald'se*, kuris, netekęs licencijos, virto *O'Kitch*, ir kaimynus apačioje nervinantis *Matchbox* automobiliukų burzgimas koridoriuje, ir Peliuko Mikio klubas su Matjė Kokto didžiajame Getari paplūdimyje, kai su ponu Rimbūru dainuodavome:

„Štai mes antytės, meiliosios antytės, linksmosios antytės, nešąla mums akytės", ir meškinas Kolargolis, kuris rimuojasi su fa ir sol, ir viešbučio *Lutetia* baseinas, į kurį su Bosiujė mokyklos kūno kultūros mokytoju kiekvieną savaitę eidavome plaukioti, ir „Umas, baltasis delfinukas", savo vandens karalystėje, ir *Mille Bornes* žaidimo partijos, kai „Patrakėnėjoje" lydavo lietus ir vėjas daužydavo langines į baltas sienas, ir mano *Pez* saldainiukai žydro plastiko tūbelėje su Popajaus galva, kurią pakėlus iškrinta beskonis čiulpinukas, kai aplink siaučiant audrai tupėdavau po antklode, ir mano pliušinis bebras, kurį parsivežiau iš Jozemito parko ir kuris suspirgėjo uždėtas ant stalinės lempos prie mano lovos, ta diena, kai tėvas pasiuto, kad su Šarliu nuskubėjome atidarinėti savo stebuklingųjų dėžučių ir pamiršome jam pamoti pro langą, kad parodytume, jog laimingai grįžome, ir Gilberto O'Saliveno *Get down* plokštelė *Château Elyas* pilyje pas Henrį de La Selą, ir tie laikai, kai krėslai ir lempos būdavo panašūs į burbulus, ir *Caranougats* saldainiai, ir ta diena, kai pamačiau Sartrą vieną pietaujantį *Balzar* restorane, ir firmos *Playtex* liemenėlių „18 valanda" reklama („Kurgi dingo mano korsetas? O, aš jį dėviu!"), ir filmas „Daktari" su žvairu liūtu Klaransu, ir „Jūs norite pasikeisti? Pakeiskite *Kelton* batus!", ir *Nestlé* kondensuoto pieno kapsulės Verbjė kalnų namelio šaldytuve, ir storas kaimynas pedofilas iš paskutinio aukšto La Planš gatvėje, kviečiantis mane į savo tarnų kambarį pačiulpti čiulpinukų... et? ką? ką aš pasakiau?

Tie tarnų kambariai La Planš gatvėje buvo nevykusi mintis. Kiek malonumo aš turėdavau klausydamasis, kaip krinta į šiukšlių vamzdį įmestas cukraus gabalėlis ar riešutas, kiek negandų mums atnešdavo tie kambarėliai paskutiniame namo

aukšte. Ten, į 8 aukštą, kur stogo sijos, užlipdavom užpakaliniais laiptais. Tie du miniatiūriniai kambarėliai mums buvo kaip žaidimų salės, mūsų, dar ne iki galo susiformavusių vyrų, slaptosios palėpės. Šarlis su degančiu alkoholiu ten nusidegino ranką, kai su bičiuliu atliko mokslinį eksperimentą (eksperimentas jiems leido padaryti išvadą, kad degusis spiritas iš tiesų degina). O aš susitikdavau su tuo rubuiliu tipeliu, kuris graibydavo sau už pimpalo girdamas mano šilkinius plaukus. Niekad nepasidaviau to pasileidusio senio vilionėms. Laimė, jis man nepatiko... Kas žino, gal šiandien būčiau koks maniakas Markas Diutru.

36

Diena, kai sudaužiau motinai širdį

– Bučiuoju, katinėli.

– Mama, man 42 metai, gal gali liautis mane vadinti katinėliu?

– O atleisk, Frederikai, šneku nesąmones, ir kas man užėjo, atleisk...

– Ne, mama, viskas gerai, nieko tokio, tik šiaip sau pasakiau...

Motinos nepastebi, kad jos sūnus sensta, juo labiau, jei jis pats nenori užaugti. Bučinius į kaklą aš pamėgau, kai man buvo mėnuo. Kai sulaukiau trylikos, mama man leido suprasti, jog turiu liautis ją glamonėjęs patėvio lovoje. Dar ir dabar prisimenu tą dieną, kai ji mane atstūmė: buvome ką tik pažiūrėję Lui Malio filmą „Širdies yda“, kuriame pasakojama apie sūnų, miegantį su savo motina. Aš, vilkintis pižama, sėdėjau šalia mamos; filmo metu apatiniame dešiniajame ekrano kampe buvo baltas keturkampis; sutrikome abu, net žadą atėmė. Išmušė ta valanda, kai ji turėjo tapti moterimi kaip ir visos kitos, t. y. moterimi, kuri neleidžia, kad ją bučiuočiau. Iki to ryto, kai gulint

lovoje namuose La Planš gatvėje mama man paaiškino, kad jau esu per didelis, kad galėčiau ją bučiuoti į kaklą, ji buvo vienintelė nė karto manęs neatstūmusi moteris. Niekas niekada nėra gavęs tiek mano bučinių. Trylika metų nepertraukiamų glamonių: po jos nė viena moteris niekada nesumušė šio rekordo. Dar ir dabar praleidžiu daug laiko prigludęs prie ilgų švelnių ir iškvėpintų moteriškų kaklų. Tai yra vieta, kurioje visais laikais jaučiausi esąs pats laimingiausias žemėje.

Mama, praėjus keletui mėnesių, kai mane atstūmė, mudviem su broliu pareiškė, kad kraustysimės dar kartą. Mūsų patėvis nenorėjo jos versti. Juodu jau ėmė nesutarti ir skyrėsi norėdami padaryti galą ginčams. Juos buvo apėmusi aistra, kuri, apsigyvenus kartu, užgeso. Mes kaip paprastai su tuo sutikome be entuziazmo ir ėmėme krauti dėžes. Skyrybos kartojosi ir niekuo nesiskyrė: mes įsikūrėme mažame trijų kambarių butelyje Kotlogono gatvėje, 6-ajame rajone, paskui Žiskaras pralaimėjo rinkimus prieš Širaką. Praėjo keletas savaičių. Nežinau, kaip atsitiko, kad sužinojau, jog mano buvusiam patėviui staiga šovė į galvą vesti kitą moterį Reno mieste, Nevadoje. Vieną vakarą, mums bevakarieniaujant virtuvėje, staiga uždaviau šį klausimą mamai:

– Žinai, kad Pjeras vedė? Jis išvyko su drauge į Ameriką ir ją vedė.

Niekada nesu matęs, kad kieno nors veidas taip staiga persikreiptų. Mama pabalo, pakilo nuo stalo ir išėjo, trenkdama durimis. Šarlis pagyrė mane už nesugebėjimą laikyti liežuvio už dantų.

– Na ir šaunuolis, koks subtilumas.

– Bet aš nežinojau, kad ji nežino!

Mano dėdė Bertranas norėjo išmalti baronui snukį, tik nežinau, ar savo ketinimus įgyvendino. Šios juoką keliančios komedijos turbūt svarbios tik tiems, kurie jas išgyveno. Visi to mažo pasaulėlio gyventojai jau seniai susitaikė, tačiau niekam nelinkiu, kad ir netyčia, sudaužyti mano motinai širdį. Gyvenant Kotlogono gatvėje, kaskart, kai tik mamos gyvenime įvykdavo drama, ji, šnekėdama telefonu, nuleisdavo balsą ir imdavo kalbėti angliškai, kad mes nesuprastume, jog jos draugužis ketina vesti kitą arba kad jis iššoko pro langą, arba negali palikti vėžiu sergančios savo žmonos. Mudu su Šarliu žinodavome, kad jeigu tik ji išeidavo iš svetainės tempdamasi paskui telefoną laidą, tai tą patį vakarą girdėsime, kaip ji visą naktį šnirpščioja ir pučia nosį. Ji dieną naktį arė už grašius versdama sentimentalius romanus, kad tik šaldytuvas būtų pilnas ir kad mums nieko netrūktų. Koks nuostabus tas iš pančių išlaisvintos moters gyvenimas: keltis 7 valandą ryto, paruošti vaikams pusryčius, patikrinti, ar viskas sudėta į kuprines, dirbti iki 18 valandos nemaloniam šeimininkui arba lieti devynis prakaitus prie suknisto rankraščio, kurį visą reikia perrašyti namuose, kad turėtum už ką sumokėti nuomą, nupirkti ėdalo, drabužių, išvažiuoti atostogų ir sumokėti mokesčius, 19 valandą nueiti paimti vaikų iš mokyklos, paruošti jiems veršienos eskalopą ir *MaronSui's* putėsių, patikrinti, kad būtų atlikti namų darbai, neleisti jiems peštis, priversti juos laiku gultis. Nors tėvas mums mokėjo alimentus ir motina gaudavo menkutę algą, piniguose mes nesivartėm. Išgyvenom tą patį kontrastą kaip ir tada, kai atsikraustėme į Mesjė le Prens gatvę, o savo dešimtojo gimtadienio proga aš paprašiau dovanų enciklopedijos. Tikrai ne enciklopedijos *Universalis*! O mažos iliustruotos enciklopedijos vaikams. Kadangi ji brangiai kainavo, tai tomus nuo A iki

F gavau 1975 metų rugsėjo 21 dieną, o paskui teko laukti Kalėdų, kol gavau nuo F iki M. Tomus nuo M iki Z gavau kitais metais. Atrodau, be abejo, juokingai, bet širdis man plyšta prisiminus, kokia prislėgta tada atrodė motina, kai atsiprašinėjo, jog negali iš karto padovanoti visų enciklopedijos tomų.

Vienai motinai auginti du vaikus tolygu priverstinių darbų kalėjimui. Jau tada supratau, kas yra vieniša motina – tai žmogus, kuris tau suteikė gyvybę, kad galėtų paaukoti savąją. Ji paliko mūsų tėvą, paskui patėvį ir nuo to laiko mėgina išpirkti savo klaidas, už kurias mes jai nepriekaištavome. Ji nusprendė tapti nepriklausoma moterimi, šventąja, kaip ir jos senelis, nužudytas Pirmajame pasauliniame kare. Žinau, kad ne vienas rašytojas turi priekaištų savo motinoms. O aš jaučiu tik padėką. Jos meilė buvo begalinė. Jai turbūt atrodė, kad bent jau mes jos niekada nepaliksime, bet klydo. Pamenu, kaip iš Amerikos parvežiau jai marškinėlius, kurie ją labai prajuokino: *I survived a catholic mother**. Mūsų motinos meilė buvo tokia savininkiška, kad galiausiai imdavo skaudinti. Jos meilei niekada nepritrūkdavo pateisinamų priežasčių. Ši meilė kartais sudirbdavo nuotaiką, bet sudarydavo įspūdį, kad užpildo tuštumą. Mudu su broliu pasinaudojome savo motinos emocine krize ir feminizmo propaguojama vergyste – anksčiau moterys augino vaikus, o dabar jos augina vaikus ir DAR turi dirbti. Išsilaisvinusi iš santuokos ir vyro pančių, ji dirbo leidykloje, viena pati augino savo vaikus ir nemanau, kad jautėsi laiminga. Būdamas vaikas turėjau paklusti naujo tipo matriarchatui ir garbinti savo motiną, bet už tai atsilyginau visoms kitoms moterims. Vaikystė įkvėpė man moterų kūnų alkį bei kerštingą neapykantą joms.

* Aš išgyvenau motiną katalikę (*angl.*).

Jai buvome likę tik mudu, ir mes tuo puikiai pasinaudojome – namuose buvo *iš įvairių pančių išlaisvinta namų šeimininkė*. Mes laimėjome meilės karą prieš visus kitus vyrus. Mūsų jaunystė baigėsi motinai vergaujant. Mes savo kailiu patyrėme naują sindromą: konkuruojantį Edipo kompleksą, kai du berniukai įnirtingai išnaudoja vieną vienintelę motiną. Vis galvoju, ar tik ne dėl mūsų kaltės šiandien ji gyvena viena.

37

Tėvų palikimo inventorizacija

Motina man perdavė:

– 1969–1975 metų Eltono Džono balades, pasaulinės popmuzikos šedevrus;

– visuomet žiūrėti Vudžio Aleno filmus jų pasirodymo dieną;

– kad geriausias raudonasis vynas nėra pats brangiausias;

– nepasitenkinimą, nesibaigiančius skundus, gebėjimą niekada niekuo nesidžiaugti;

– trumparegystę;

– romantiškumą;

– smulkius riešus ir kulkšnis;

– gerą auklėjimą;

– polinkį raudonuoti;

– snobizmą;

– mokėjimą skoningai rengtis;

– polinkį į vienatvę;

– gebėjimą nebijoti nutraukti santykius;

– rusų autorius;

– gebėjimą valgyti žąsų kepenėlių paštetą su šakute;

– nepriklausomybę;

– gebėjimą nesigėdijant kalbėti prieš publiką ir pravirkti žiūrint televizorių;

– nevisavertiškumo kompleksą;

– keptą ėriuko kulšį su česnakais;

– bučinius į kaklą;

– aštrią kritišką dvasią;

– gebėjimą būti maloniam su kitais ir žiauriam savo atžvilgiu;

– polinkį į apkalbas;

– Džin Keli ir Stenlio Doneno dainą *Singin' in the rain;*

– ilgus rytus su pusryčiais lovoje ir skrudintos duonos kvapą rytais;

– tai, kad meilė turi būti aistringa, besąlygiška, vienijanti ir pavydi, gali būti ir trumpalaikė;

– kad meilė yra svarbiau už visa kita gyvenime;

– nesakyti „šį vidurdienį“;

– norą skaityti.

Tėvas man perdavė:

– fantaziją;

– didybės maniją;

– didelę nosį;

– dažnai skaudančią gerklę;

– pilkos spalvos akis;

– atsikišusį smakrą;

– triukšmingus nusičiaudėjimus du kartus iš eilės, gąsdinančius visus namus;

– pomėgį burgundiškam ar Savojos fondiu;

– skvarbų protą;

– *Brooks Brothers* drabužius;

– sarkazmą;

– egoizmą;

– sekso maniją;

– sakyti „avalynė“, o ne „batai“, „džemperis“, o ne „megztinis“ ir „iliustracijos“, o ne „komiksai“;

– gebėjimą linksmintis;

– meilę židinio ugniai;

– meilę jaunoms moterims;

– dailias mašinas;

– *Marks Brothers*;

– Monteverdžio „Palaimintosios Mergelės Marijos mišparus“;

– gebėjimą nusišvilpt į kitų nuomonę;

– originalią filmo „Amerikietiškas grafitis“ juostą;

– savęs pervertinimo kompleksą;

– atogrąžų salas;

– polinkį apsipirkinėti *duty-free* parduotuvėse;

– galimybę praryti visą dešros gabalą per mažiau nei penkias minutes;

– gebėjimą būti nuolat atsipalaidavusiam, bet kartkartėm susinervinti dėl smulkmenos;

– knarkimą miegant;

– Plotino solipsizmą;

– įsitikinimą, kad neturėti kompleksų – vertybė;

– norą rašyti.

38

Prancūziška svajonė

Tėvas niekada nenorėjo švęsti savo gimtadienių ir dažnai užmiršdavo, kada yra gimę jo sūnūs. Jis nesistengdavo įsidėmėti datos, nes visai pagrįstai manė, jog pačią gražiausią dovaną – gyvenimą – mums jau padovanojo. Šiam aistringam antikinės filosofijos mėgėjui tikrovė atrodė reliatyvi, taigi visai neverta teikti pernelyg daug reikšmės kuriai nors datai, kuri simbolizuoja mūsų biologinį senėjimą. Mano priešinimasis suaugti yra dalis mano palikimo, kaip ir įsitikinimas, kad tikrovei yra suteikiama pernelyg didelė reikšmė.

Išsiskyręs tėvas susirado brolio pakaitalą – atsarginiu vyresniuoju broliu tapo jo pusbrolis Žanas Ivas Beigbėdė. Jis buvo tarsi tėvo antrininkas, tik stambesnis, su dideliais akiniais, toks juokingas, nenuspėjamas, nesuvaržytas, originalus – toks, koks mano tėvas taps vėliau. Tėtis jį išsirinko kaip geriausią draugą. Kartu su juo mes važiavome atostogauti į britaniškuosius Antilus, į Neviso salą, bet aš nieko apie tai nepamenu, be to, kad pirmą kartą paragavau kokoso pieno. Paskui, aišku, visą savo

jaunystę, su nostalgija prisimindamas Nevisą, valgiau *Bounty* šokoladinius batonėlius ir gėriau *Malibu* kokteilius. Vieną dieną prislėgtu balsu tėvas pranešė, kad Žanas Ivas Beigbėdė žuvo: paskendo arba buvo prarytas ryklių kažkur prie koralinio rifo. Aš irgi netekau savo draugo tokiu pačiu vardu, bet jis nepageidauja, kad apie jį užsiminčiau šioje knygoje, o velnias, jau per vėlu.

Mano tėvas savo kailiu išmėgino, kaip veikia kapitalistinė svajonė, o motina išbandė feministinę utopiją, ir abu jie buvo griežtai nubausti už tai, kad norėjo būti laisvi. *Calamitosus est animus futuri anxius,* – sako Seneka. („Nelaiminga yra dėl ateities nerimaujanti siela.“) Tačiau niekas negali iš jų to atimti – tokios buvo jų svajonės.

39

Patologiniai melagiai

Supratau: Getari paplūdimys man tarsi atokvėpio intarpas, kad tik nereikėtų prisiminti Paryžiaus. Ir savo naktinių nuokrypių, ribų peržengimo, kurie atitolindavo mane nuo minties rašyti šią knygą. Visą savo gyvenimą aš jos vengiau.

Tai istorija apie aštuntojo dešimtmečio Emą Bovari, kuri skirdamasi atkartojo tą pačią tylą, kuria ankstesnioji karta buvo apgaubusi visas tarpukario negandas.

Tai istorija apie žmogų, kuris tapo kūniškų malonumų ieškotoju, norėdamas atkeršyti už tai, kad buvo paliktas, apie ciniku tapusį tėvą, nes jam buvo sudaužyta širdis.

Tai istorija apie vyresnėlį brolį, kuris darė viską, kad tik nebūtų panašus į savo tėvus, ir apie jaunėlį, kuris darė viską, kad tik nebūtų panašus į savo vyresnįjį brolį.

Tai istorija apie du vaikus, kurie galiausiai įgyvendino savo tėvų svajones, kad atkeršytų jiems už meilės trūkumą.

Tai istorija apie melancholišką berniuką, kuris augo nužudytoje šalyje su nepavykusios santuokos prislėgtais tėvais.

Tai istorija apie didžiosios išprususios buržuazijos mirtį visoje Prancūzijoje, išskyrus Paryžių, ir apie senojo kilnaus kilmingųjų luomo vertybių išnykimą.

Tai istorija apie šalį, kuri pralaimėjo du karus, bet sugebėjo sudaryti įspūdį, kad juos abu laimėjo, o paskui prarado savo kolonijinę imperiją ir apsimetė, kad tai neturėjo jokios įtakos jos galybei.

Tai istorija apie naują žmoniją arba apie tai, kaip monarchistinių pažiūrų katalikai virto suglobalėjusiais kapitalistais.

Toks yra mano gyvenimas – kaip koks prancūziškas romanas.

40

Išlaisvinimas

Antrą dieną po apklausos policininkai atėjo ieškoti gyvo numirėlio su išsidraikiusiais plaukais, kuriam dvokė iš burnos, kurio kojos buvo apmirusios, švarkas susiglamžęs, ir vėl uždėjo jam antrankius. Buvau pakeltas iš snaudulio visas sustingęs ir suledėjęs, čiaudėjau, man bėgo nosis, dar veikė budinčio gydytojo ir paskirtojo advokato išduotas valiumas ir betablokatoriai. Mano išraiška, kaip rašė Blondenas „Ponas Žadi, arba Vakaro mokykla“, buvo panaši į „suglamžytą miną, su kuria pasitinkami rytai narve“. Išėjęs iš savo metalinės šaldymo kameros, sekiau paskui nebylų robotą, žingsniuojantį drėgnais požemių koridoriais, kuriuose virš galvos buvo išvedžioti kanalizacijos vamzdžiai ir elektros laidai, palubėje kabojo plikos šviečiančios, o vietomis sudaužytos lemputės, ir iš visų pusių apsuptas žmonių juodomis uniformomis aš kluptelėjau supančiotas tuose požemiuose. Mane įstūmė į kitą narvą kartu su kitais dviem sulaikytaisiais, kurie mėgino raminti vienas kitą, aš turbūt dar nusnaudžiau keletą minučių susirietęs, sėdomis, sudribęs, paneigtas, o paskui išmušė tos ilgosios mano gyveni-

mo sekundės, kai labiausiai trūko rašiklio. Kalėjime draudžiama turėti pieštukų ar rašiklių, nes gali imti ir įsismeigti juos į akį, skruostą ar pilvą – pernelyg daug pagundų. Mėginau nesibaiminti teisėjo, kurio triuškinamą galią patiriu savo kailiu jau pusantros paros, ir jo nuosprendžio. Karolina Tobi, garsi advokatė ir baudžiamosios teisės specialistė, kurią pakvietė pagalbon vienas mano apklausą matęs liudininkas, atskubėjo ištraukti manęs iš kameros ir labai aiškiai paaiškino padėtį: užteks menkiausio gesto, kuris nepatiks prokuroro pavaduotojai – antakio kilstelėjimo, krenkštelėjimo, menkos ironijos gaidelės – ir ta nepažįstama ponia galės ir toliau mane traiškyti sau į valias be jokios galimybės pateikti apeliaciją ar būti išklausytam teisme, skubos tvarka pasiųs mane į baudžiamųjų suolą teisme, kurio akyse atrodyčiau kaip niekinga šiukšlė, nusipelniusi būti gerai pamokyta, kaip koks narkomanas rašeiva, kuriam gresia vieni metai kalėjimo (pagal Viešosios sveikatos kodekso L. 3421-1 straipsnį). Jaučiausi toks pats apšnerkštas kaip grindinys ir sienos. Galvojau apie mamą, dukrą, sužadėtinę ir apie tai, kokį melą reikės joms sugalvoti ir ką joms pasakyti, kai apie šią istoriją pradės rašyti laikraščiai. „Pasakysiu joms, kad nesustojau prie šviesoforo degant raudonai šviesai, kad važiavau draudžiama kryptimi?..“ Advokatė paaiškino, kad prokuroras gali informuoti spaudą, ir jis tikrai nepraleido šios progos: rytojaus dieną apie mane rašė laikraščio *Parisien* pirmajame puslapyje, nes tokia dviguba bausmė yra skiriama nusikaltėliams, kuriems likimas pagailėjo anonimiškumo. Aš, be abejo, nebūčiau parašęs šios knygos, jei Prancūzijos teisėsauga nebūtų pradėjusi viešinti šios istorijos. Abejinga teisėja, su kuria galiausiai susitikau ankštame kabinete, apkrautame bylomis, man uždavė keistą klausimą:

– Ar žinote, už ką čia atsidūrėte?

Kaip man gaila, kad atsikirtau jai kaip koks drebantis zombis! Reikėjo paklausti, ar ji žino, kas yra *Spruzo* (limonado *Sprite* ir *Ouzo* anyžinės degtinės kokteilis, gaminamas prie Egėjo jūros). Ji būtų atsakiusi, kad nežino, o aš tada būčiau taręs:

– Matote, mes nesusišnekame. Jau dvi dienos kaip nesu nieko burnoj turėjęs, ponia. Numečiau tris kilogramus. Jūs kankinate mane, nors aš nesu nei teroristas, nei žmogžudys, nei prievartautojas, nei vagis ir kenkiu tik pats sau. Moraliniai pricipai, kuriais vadovaudamasi jūs privertėte mane kęsti šias baisybes, yra tūkstantį kartų mažiau svarbesni nei tie, iš kurių tyčiojatės jau dvi naktis. (nuleidęs balsą) Turiu jums prisipažinti. Ant tapatybės kortelės parašyta, kad man keturiasdešimt dveji metai, bet iš tiesų esu aštuonmetis. Suprantate? Turite mane išleisti, nes įstatymai draudžia suimti aštuonmečius vaikus. Nesu toks suaugęs, kaip teigia mano popieriai. Ar galėjo gyvenimas man praslinkti nepastebėtas? Nemačiau, kaip jis praėjo. Man dar toli iki brandos. Esu visiškas nesubrendėlis, lengvai pasiduodantis įtakai, neveiksnus, lengvabūdis, naivus kaip naujagimis, o man aiškinama, kad esu suaugęs ir kad turiu būti atsakingas už savo veiksmus? Palaukite, jūs apsipažinote! Ar kas nors išnarplios šį nesusipratimą?!

Bet aš virpėjau kaip lapas, nuo šalčio ir iš baimės, o visa mano iškalba buvo išgaravusi. Išlemenau poniai, kad labai apgailestauju. Jau dvi dienos kaip vienas nusivylimas keičia kitą, kaip noriu įtikinti savo dukrą, jog negalėjau jos paimti antradienį vakare iš mokyklos, kaip nebegaliu tverti tų apgaulingų vilčių ir sustojusio laiko. Prancūzija laimėjo mūšį prieš vieną iš savo sūnų. Teisėja savo sprendimu paskyrė gydytis, o aš su palengvėjimu atsidusau palengva nuleisdamas galvą. Keletą kartų pasirašiau biurokratams, kad galėčiau atgauti į gniutulą susuktus ir į dėžutę sudėtus savo daiktus pirmame aukšte. Pas-

kui apsilankiau pas psichiatrę kartu su dviem Merilino Mensono antrininkėmis įkritusiais skruostais. Poetas buvo dingęs, bet vėliau iš advokatės Tobi sužinojau, kad jam buvo pritaikytos tokios pačios sankcijos: jokio įrašo asmens byloje, procesas nutrauktas mainais už įsipareigojimą šešis kartus nemokamai apsilankyti pas kreolę psichologę Sen Lazaro gatvėje. Aš pagaliau išėjau iš to viduramžių kalėjimo į šaltą žiemos saulę. Žingsniavau palei Seną, perėjau Naująjį tiltą ir paskambinau žmogui, kurį mylėjau.

– Alio, nesijaudink, aš tau viską papasakosiu, kartu su Poetu buvau suimtas ir pusantros paros uždarytas, nė bluosto nesudėjau, visas dvokiu, visą naktį drebėjau nuo šalčio ir iš klaustrofobijos, reikia skubiai pašerti katę, ji turbūt gaišta iš bado. Ne, negalėjau tau paskambinti anksčiau, jie konfiskavo mano telefoną, o man buvo leista paskambinti vieną kartą ir perspėti Delfiną, kad negalėsiu ateiti prie mokyklos paimti Chlojos, oi, mieloji, nesikrimsk, viskas bus gerai, aš uždarau antigyvenimo skliaustus. Norėčiau, kad mane paguostum. Užsuksi pas mane? Nepamiršk atsinešti savo rankų glėbio, nes ketinu jame miegoti. Jeigu jau prakalbom apie tai, myliu tave. Žinai ką? Panašu, kad tapau vyru.

41

Niujorkas, 1981-ieji arba 1982-ieji

Prieš važiuodamas į Getari, nuvykau vienai savaitei į Niujorką. Vieną rytą man paskambino Džėjus Makinernis ir pranešė, kad apie šeštą valandą ryto, kryptelėjęs ant 9-osios gatvės šaligatvio, susilaužė koją ir kad dėl to kaltas esu aš, nes iš vakaro nusitempiau jį į *Beatrice Inn* klubą ir palikau jį ten itin blogoje draugijoje. Esu atpirkimo ožys – ant manęs krinta kaltė dėl visų pasaulio nelaimių, bet aš pripratęs, juk esu katalikas. Atsidurdamas kalėjime trisdešimt šešioms valandoms, aš norėjau atrodyti panašiai kaip Džėjus filme „Lunaparkas". Tarkime, kad jo sulaužyta koja tam tikru atžvilgiu yra transatlantinės literatūrinės fikcijos įstatymo „akis už akį" pritaikymas. Kartais mes apsikeičiame butais (Džėjus atvažiuoja pagyventi pas mane į Paryžių, o aš pas jį į Niujorką), tad galime apsikeisti ir nelaimėmis. Aš padedu telefono ragelį, ir staiga man atsiveria akys – pirmieji prisiminimai iš mano, kaip suaugusio žmogaus, gyvenimo susiję su Niujorku. Tą pačią akimirką į paviršių iškyla krūva niujorkietiškų prisiminimų, jie persidengia, susiduria, susipainioja vienas su kitu. Niujorkas yra mano antrasis mies-

tas, jame, jeigu nepaisytume Paryžiaus, gyvenau ilgiausiai. Man, dar paaugliui, dėdė Žoržas Barbenas leido gyventi savo bute Riversaid Draiv gatvėje. Turėjau raktus nuo jo namų ir grįždavau kada panorėjęs. Man, šešiolikmečiui brandos atestato turėtojui, nors vis dar berniukui, buvo suteikta neįtikima laisvė. Anksčiau vasaras leisdavau amerikietiškuose *summer camp* mokydamasis žaisti tenisą su Niku Boletjeri ir dainuoti grupės *Kansas* dainą *Dust in the wind.* Žoržas mirė šiais metais, bet aš nenuvažiavau į jo laidotuves – koks nedėkingas esu žmogus. Paskui tėvas nusipirko gyventi pritaikytas komercines patalpas su dideliu langu prabangiame *Museum Tower* dangoraižyje, 53-iojoje gatvėje, virš Moderniojo meno muziejaus. Ten aš organizuodavau vakarėlių pratęsimus su Albanu de Klermon-Toneru po pasilinksminimų *Area, Limelight* ar *Nell's* klubuose. Tėvas turėjo parduoti tą butą, kai jo brolis pranešė apie šeimai priklausančios įmonės nemokumą. Mano prisiminimai maišosi vieni su kitais kaip *Long Island Iced Tea* kokteilio ingredientai. Pirmoji knaipė, kurioje tryniausi vienui vienas ant stogo, po atviru dangumi, vadinosi *Danceteria.* Bandžiau atrodyti kaip Džonas Liuri, grupės *Louange Lizards* saksofonininkas. Mūvėjau *Burlington* kojines ir avėjau rudus *Sebago* batus. Pamenu, tada buvo madingi vakarėliai ant stogų. Kiekvieną trečiadienio vakarą eidavome į lotyniškos muzikos vakarėlius klube *Windows on the World* ir pirmą kartą paragavau kaipirinjos kokteilių. Niujorko prisiminimai panašūs į persidengiančius kadrus kinematografijoje. Simbolizuodami praėjusį laiką debesys plaukia tarsi greičiau sukamoje juostoje. Niujorkas man pradėjo patikti todėl, kad ten galėjau būti vienas. Pirmą kartą gyvenime galėjau eiti kur panorėjęs, apsimesti kitu žmogumi, rengtis kitaip nei visada, meluoti nepažįstamiesiems, miego-

ti dienomis ir valkiotis naktimis. Viso pasaulio paaugliams, panašiai kaip Holdenui Kolfildui, Niujorkas įkvepia norą nepaklusti, kai negrįžti namo atrodo neįgyvendinama svajonė. Kai tavęs klausia vardo, gali pasinaudoti svetimu. Papasakoti ne apie savo, bet apie kieno nors kito gyvenimą – bent jau tai turi mokėti, jeigu nori tapti rašytoju. Aš netgi buvau 42-ojoje gatvėje pasidirbęs dokumentus, kad galėčiau įrodyti savo pilnametystę. Niujorkas yra miestas, kuriame supratau, kad imsiu rašyti ir galiausiai man pavyks išsilaisvinti iš savo paties pančių (bent jau tuo metu taip atrodė), apsimesti kitu žmogumi, tapti Marku Maronjė, Oktavu Parango ar kokiu kitu išgalvotu personažu. Ten aš sukurpiau savo pirmąjį apsakymą („Atgyvenęs tekstas“). Ten gyvendamas sukūriau asmenį, su kuriuo esu tapatinamas jau dvidešimt metų. Tokių kaip aš buvo ne vienas, gyvenančių tuščiuose būstuose ir pirmą kartą visiškoje laisvėje leidžiančių savo vasarą. Apgirtę paaugliai eidavo vieni pas kitus, kietus vaidindavome dažniau nei mėgindavome sumesti laižiaką, penktą valandą ryto mus namo parveždavo už mus labiau nusilakę taksistai, virpėdavome A prospekte, išėję iš *Pyramid* klubo. Tais laikais Niujorkas dar buvo pavojingas miestas, pilnas kekšių, transvestitų ir narkotikų prekevių. Mes drebėdavome iš baimės, jausdavomės tikri vyrai, bet nevartodavome narkotikų, išskyrus buzą. Mano apskaičiavimais, turėjo būti 1981-ieji arba 1982-ieji metai. Plokšteles pirkdavau *Tower Records* parduotuvėje Brodvėjuje. Ji neseniai buvo uždaryta, nes atsiradus galimybei įrašus parsisiųsti internetu verslas žlugo. Eidavome mėtyti ryžių į *Waverly Theater* kino teatrą Grinvič Vilidže, kur šeštadieniais vidurnaktį rodydavo muzikinę komediją *Rocky Horror Picture Show*. Tos kino salės jau nebeliko. Daug kas pasikeitė Niujorke... Aš misdavau dešrainiais,

riestainiais, kramtomąja guma ir traškučiais, pamirkydamas juos į avokadų tyrę. Buvau klajojantis ir laimingas vaikigalis... našlaitis savo noru. Aiškiai prisimenu vieną rytą, kai supratau, kad užaugau, kad apsipirkinėju vakarui, kad dar būdamas nepilnametis tapau suaugęs. Tą rytą ir baigėsi mano vaikystė. Buvau suaugęs žmogus vaiko kailyje, o paskui, vieną gražų rytą, tapau vaiku suaugėlio kailyje. Skirtumas tik tas, kad, būdamas vaikas, dažniau galėdavau stebėti saulėlydžius, o kai suaugau, dažniau turiu progos matyti, kaip saulė kyla. Aušros ne tokios tykios kaip vakaro prieblanda. Kiek jų dar man liko?

42

Trumpa ataskaita

Prabėgusio laiko neįmanoma sugrąžinti, kaip negalima vėl iš naujo išgyventi praėjusios vaikystės. Bet vis dėlto...

Tai, kas papasakota šioje knygoje, nebūtinai atitinka tikrovę. Šis pasakojimas – tai mano vaikystė, kurios paveikslą sugebėjau susilipdyti apgraibomis. Visų mūsų prisiminimai skirtingi. Ši iš naujo sugalvota vaikystė ir atkurta praeitis nuo šiol man yra vienintelė tiesa. Viskas, kas parašyta, tampa tiesa, todėl šiame romane pasakojama tikra mano gyvenimo istorija, kuri jau niekada nesikeis ir kuri nuo šiandien liausis grimzdusi užmarštin.

Sudėjau čia savo prisiminimus kaip į kokią spintą. Jie niekur iš čia nedings. Jie man iškils ne kaip nors kitaip, o tik sulig šiais žodžiais, vaizdiniais, tik pagal tokią pačią seką; aš juos nulipdžiau tokiu pačiu būdu kaip kad būdamas mažas *Mako* formelėse liedavau įvairiausius personažus iš greitai stingstančio gipso.

Visi mano, kad dažnai rašydavau apie save, nors iš tiesų aš tik pradėjau tai daryti. Norėčiau, kad ši knyga būtų skaitoma taip, tarsi tai būtų mano pirmasis romanas. Ne dėl to, kad išsižadu

savo ankstesnių kūrinių, priešingai, tikiuosi, jog vieną dieną bus pastebėta... blablabla. O iki šiol aš rašiau apie tokį žmogų, koks pats nesu, bet kokiam man patiktų būti – arogantišku donžuanu, skatinančiu manyje įstrigusį dabitą gyventi iliuzijų pasaulyje. Maniau, kad nuoširdumas nuobodus. Tai buvo pirmas kartas, kai mėginau išlaisvinti dar didesniame kalėjime įkalintą žmogų.

Rašytojas gali būti panašus į magą Hudinį, traukantį grandines. Rašymas gali pagelbėti kaip ryškalas fotografijoje vartojama žodžio prasme. Dėl to man ir patinka autobiografija – regis, mumyse yra užkasta nepaprasta istorija, kuri tik ir prašosi būti papasakojama, ir jeigu ją pavyksta ištraukti į dienos šviesą, išeina pats neįtikėčiausias kada nors girdėtas pasakojimas. „Vieną dieną mano tėvas sutiko mano motiną, o paskui gimiau aš ir gyvenau savo gyvenimą." Oho, kai pagalvoji, skamba kvailai. Visiems kitiems turbūt į tai nusišvilpt, bet tokia yra ta mūsų gyvenimo pasaka. Mano gyvenimas, žinoma, nėra įdomesnis už jūsiškį, bet ir ne ką mažiau įdomus. Tai tiesiog viena gyvenimo istorija, vienintelė, kurią turiu. Jeigu tik esti viena galimybė iš milijardo, kad šioje knygoje bus įamžinti mano tėvas, motina ir brolis, tai vertėjo ją rašyti. Tarsi imčiau ir ant tos popierių krūvos uždėčiau lapelį su užrašu: „DAUGIAU NIEKAS IŠ ČIA NEIŠEIS IR MANĘS NEPALIKS."

Visi šios knygos gyventojai gyvens amžinai.

Staiga šiuose puslapiuose man išryškėjo iki šiol nematytas paveikslas, kaip ir tada, kai būdamas mažas uždėdavau baltą lapą ant vieno franko monetos ir spalvindavau ją pieštuku, kol apgaubtas blyškaus spindesio imdavo ryškėti sėjėjos siluetas.

43

A kaip Atlantida

Prancūziją tais laikais valdė žmogus, manantis, kad religija suteikia gyvenimui prasmę. Ir dėl šios priežasties jis rengdavo tokį pragarą? Šis juokingas nenusisekęs nuotykis panašus į katalikišką alegorinį pasakojimą su moralu. Patetiškas epizodas su kapotu man atvėrė akis kaip tas obuolys, nukritęs Niutonui ant galvos. Aš nusprendžiau niekada neapsimetinėti kitu asmeniu. Jie nori, kad suvaidinčiau sūnų palaidūną ir grįžčiau namo? Aš tampu savimi, bet tegu manęs nepainioja su niekuo kitu – aš niekada negrįšiu į doros kelią. Kalėjimas buvo man pragaras. Esu pasmerktas pragaro kančioms, belieka tik imti ir įtikėti. Labiausiai mano katalikiškumą atspindi noras, kad malonumai man būtų uždrausti. Nenusipelniau būti žeminamas viešumoje ir dabar žinau, kad niekada nenuleisiu rankų. Niekuomet nesileisiu jūsų kontroliuojamas. Jūs paskelbėte man karą. Aš niekada nebūsiu vienas iš jūsų, nes pasirinkau kitą stovyklą. „Jaučiuosi nepaprastai gerai su savo sutrypta garbe“, – rašė Bodleras Hugo, kai buvo uždraustos jo „Piktybės gėlės“. Netikėkite manimi, kai jums šypsosiuosi, būkite atsargūs su

manimi, esu kamikadzė mižnius, gėdingai jus apgaudinėju, esu nepataisomas ir sugedęs, sugedęs kaip visiškai supuvęs dantis. Kai pagalvoju, kad esu laikomas į žmones išeiti mėgstančiu žmogumi, nors nuo 1972-ųjų esu nesocialus... Nors iš tiesų vilkiu švarką ir ryšiu kaklaraištį, o batus man vakar nublizgino vieno prabangaus viešbučio personalas. Tačiau nesu vienas iš jūsų. Esu didvyrio, mirusio už Prancūziją, palikuonis, ir jeigu aukojuos už jus, tai tik dėl to, kad šis bruožas persidavė iš kartos į kartą. Tokia yra ir karių, ir rašytojų misija. Mes savo gyvybę aukojame už jus, nors ir nesame vieni iš jūsų.

Tokios mintys kirbėjo, kai Eliziejaus rūmų pokylių salėje buvo teikiamas Garbės legiono apdovanojimas mano broliui, praėjus visai nedaug laiko po mano išėjimo iš kalėjimo. Mama segėjo raudonus auskarus, o tėvas vilkėjo tamsiai mėlynos spalvos kostiumą. Kai Respublikos prezidentas segė Šarliui apdovanojimą, mano dukterėčia Emili, jo trimetė dukra, sušuko: „Mama, noriu sisi." Prezidentas apsimetė neišgirdęs šių anarchistinių kalbų. Iš šalies pažiūrėjus, atrodėme vieninga šeima. Atsirėmęs į paauksuotą koloną, pirštais braukiau sau per plaukus. Šis judesys man tapo nesąmoningu gestu, kurį dažnai kartoju tada, kai neturiu kur dėti rankų; taisydamasis plaukus naudojuosi proga ir pasikasau galvą. Į parką išeinantys langai aprasojo nuo šalčio. Priėjau arčiau, norėdamas pasižiūrėti į medžius, ir staiga išdidžiai rodomuoju pirštu ant apšarmojusio lango parašiau raidę A.

Epilogas

Šiandien man iš nosies nekraujuoja kaip tada, kai, būdamas septynmetis, maniau, jog tuoj mirsiu. Getari aš uodžiu jodo prisotintą orą. Praėjus dviem savaitėms po išėjimo iš kalėjimo, įsirėžęs į dangaus mėlynę, man už nugaros stūkso Riuno kalnas. Kairėje – iškilę iš vandenyno Pirėnų kalnai. Dešinėje – dėl itin šalto vandens atskilusi uola – Atlanto vandenynas ją dildo ir baugina. Paėjėjęs porą metrų, tapsiu šimtamečiu. Teta Marisol pasakojo, kad 1936-aisiais naktimis buvo matyti, kaip dega Iruno miestas. Paskui karas priartėjo ir iki Prancūzijos, ir mano senelis jį pralaimėjo. O 2008-ųjų metų vasarį aš žingsniuoju uolėtu Senico paplūdimiu savo rankoje stipriai spausdamas dukros rankelę. Nuo jūros vėjo atnešami vandens lašeliai man atstoja *Evian* drėkiklį. Gaila, kad nuo 2003 metų savivaldybės sprendimu krevetes gaudyti uždrausta. Senicas nebuvo mano mėgstamiausias paplūdimys, bet šiandien atsidūręs jame aš virpu iš džiaugsmo. Jūra nuslūgusi, savo liaunomis ir ilgomis kojomis mano dukra strikinėja nuo uolos ant uolos kaip ožiukas. Kaip ožiukas, vilkintis smėlio spalvos striukę, mūvintis

zomšinius aulinius batus ir dainuojantis Franso Galo *Laisse tomber les filles**. Kaip ožiukas, kuris kartais užduoda filosofinius klausimus:

– Tėti?

– Ką?

– Kas tau labiau patinka: manyti, galvoti ar kad tau atrodytų?

– Kaip?

– Kaip tau labiau patinka sakyti: „aš manau, kad“, „aš galvoju, kad“ ar „man atrodo, kad“?

– Hm... „Man atrodo, kad“, nes skamba santūriau.

– Vadinasi, tau labiau patinka, kai atrodo.

– Taip, labiau už manyti ir galvoti. Taip paprasčiau.

Prieš trisdešimt šešerius metus, tą unikalią atmintyje išlikusią popietę, senelis mane išmokė ne vien tik gaudyti krevetes; jis taip pat man aiškino, kaip reikia mėtyti akmenukus, kad jie atšoktų nuo vandens paviršiaus.

– Svarbiausia, – dėstė jis, – yra pasirinkti tinkamą akmenuką. Jis turi būti plokščias ir apskritas. Žiūrėk.

Tą vienintelę dieną, kurią prisimenu, aplink, be mūsų, nieko nebuvo. Pjeras de Šasteinė pasilenkė stovėdamas man už nugaros, kad parodytų tą tobulą judesį jūros akivaizdoje, savo ranka lydėdamas manąją, panašiai kaip daro golfo ar teniso mokytojai. Tam buvusiam kovotojui pražilusia galva užteko laiko parodyti savo perkarusiam anūkui, kaip reikia mėtyti akmenukus, kad jie atšoktų nuo vandens paviršiaus.

– Pasisuki atgal, kad užsimotum, va taip, štai. Ir op, sviedi savo akmenuką.

---

* „Neprasidėk su merginom.“ (*Pranc.*)

– Pliumpt.

– O ne, Frederikai, šitas buvo pernelyg sunkus.

Mano akmenukas apgailėtinai nugrimzdo į jūros dugną, tik ratilai nuvilnijo juodame vandenyje kaip vinilinės plokštelės vagelės. Senelis drąsino pabandyti dar kartą.

– Bet... Tėtušiuk, nieko neduoda tas akmenukų mėtymas!

– Kaipgi, tai labai svarbu. Taip stoji į kovą su sunkio jėga.

– Sunkio jėga?

– Paprastai, jeigu meti akmenuką į jūrą, jis nugrimzta į dugną. Bet jeigu paleidi jį dvidešimties laipsnių kampu, negailėdamas jėgų, gali laimėti kovą su sunkio jėga.

– Vis tiek pralaimi, tik ne iš karto.

– Būtent.

Štai ko mane išmokė senelis. Kraujas iš nosies jau nebebėgo arba aš į tai nekreipiau dėmesio. Senelis kantriai gludino mano judesius.

– Žiūrėk, reikia suktis kaip disko metikas.

– O kas yra diksometikas?

– Graikų skulptūra. Nieko tokio. Sukis taip, tarsi turėtum sviesti diską.

– Panašiai kaip skraidančią lėkštę?

– Kaip skraidančią lėkštę?

– Na, tą apskritą daikčiuką, kurį laidome paplūdimyje...

– Liaukis mane pertraukinėti! Taigi štai, sukiesi šitaip, atsistoji šonu ir op sviedi akmenuką iš visų jėgų, bet tik plokščiąja dalimi horizontaliai vandens paviršiui, žiūrėk, rodau.

Aiškiai prisimenu, kaip jis parodė puikų judesį, tą itin ryškų vaizdą akyse matau dar ir dabar, buvo nuostabu, atrodė vos ne

stebuklas: jo akmenėlis virš vandens išsilaikė amžinybę, vis atšokdamas šeštą, septintą, aštuntą, devintą kartą... Įsivaizduok, Chloja, prosenelio paleisti akmenukai vaikščiodavo vandens paviršiumi.

Šiandien aš žingsniuoju su dukra Senico paplūdimiu pačiame žiemos viduryje, ant akmeningo paviršiaus krypsta kojos, o vėjas pučia į akis. Žolė žaliuoja man už nugaros, o vandenynas mėlynuoja priešais. Štai aš pasilenkiu, norėdamas atbula ranka perbraukti sau per akis. Dukra manęs klausia, ką aš veikiu tupėdamas paplūdimyje kaip kokia rupūžė. Atsakau jai, kad neskubėdamas ieškau tinkamo akmenuko, o iš tiesų nei gerai, nei blogai mėginu paslėpti prisiminimus, kurie plūsta į mano makaulę.

– Bet tėti... tu verki?

– Nagi, tikrai ne. Vėjo gūsis įpūtė smiltį į akį... Ėhėhė, mieloji! Išmušė iškilminga akimirka, dėmesio dėmesio, muškit būgnai – štai ir atėjo laikas tave išmokyti akmenėlių svaidymo meno. Mano senelis mane to išmokė, kai buvau tavo amžiaus.

Pakeliu visai apvalutį, plokščią ir ne per daug sunkų akmenuką, pilką kaip debesis. Paskui apsimetu, kad persigalvojau.

– Bet tau nebus įdomu, čia gi ne elektroninis žaisliukas.

– Nagi! Aš jau ne kūdikis!

– Ne, nieko čia ypatinga, pamiršk, tau bus nuobodu...

– O kas yra tas akmenėlių laidymo menas? Nagi, tėti, išmokyk mane, prašau!

– Ar tikrai nori, kad perduočiau tau tavo prosenelio paslaptį? Galime grįžti ir pažiūrėti *Hannah Montana* DVD 8000-ąjį kartą, jei nori.

– Chichichi. Labai juokinga. Tu nedraugiškas.

– Gerai jau. Prisimink, ką tau parodysiu – galima vaikščioti vandens paviršiumi. Stebėk mane atidžiai, pamatysi tai, ką pamatysi.

Savo atsikišusiais dantimis, kuriuos paveldėjo iš manęs, ji kramto apatinę lūpą. Mudu abu labai susikaupę ir suraukę antakius. Man būtinai turi pavykti, nes dukra įstengia susikaupti tik labai trumpam, žinau, kad antros galimybės neturėsiu. Aš palengva imu sukiotis į šalis. Su į priekį ištiesta ranka ir horizontaliai laikydamas delną ore brėžiu puslankį kaip koks olimpinis čempionas. Paskui kiek galiu persisuku ir labai staigiu rankos mostu sviedžiu akmenuką į ramią jūrą visai prie pat vandens paviršiaus. Akmenukas panyra į vandenį, ir su dukra netekę žado stebime, kaip jis atšoka vieną kartą, atsiduria tarp vandens ir žemės, vėl išnyra ir dar atšoka šeštą, septintą, aštuntą kartą, tarytum norėtų išskristi visiems laikams.

Po, Saras, Getari, 2008-ųjų sausis–2009-ųjų balandis

Turinys

Beigbeder, Frédéric

Be97 Prancūziškas romanas : romanas / Frédéric Beigbeder ; iš prancūzų kalbos vertė Lina Barštytė. – Vilnius : Tyto alba, 2010. – 212, [3] p.

ISBN 978-9986-16-770-9

Frédéric Beigbeder (Frederikas Beigbėdė, g. 1965) – vienas žinomiausių šiuolaikinių prancūzų rašytojų, televizijos, spaudos, reklamos, naktinių klubų žvaigždė. Lietuvių kalba 2002 m. pasirodęs jo romanas „Meilė trunka trejus metus" iškart tapo perkamiausia knyga, o knygos pavadinimas – visuomenėje tvirtai įsišaknijusia klišė. F. Beigbeder nevengia nei skandalingų pažinčių, nei meilės nuotykių, nei veiklos, už kurią baudžiama įstatymu. 2009-aisiais jis vidury Paryžiaus uosto kokainą nuo mašinos kapoto – o tai draudžiama net ir žvaigždėms. Rašytojas porai parų uždaromas į kalėjimą – taip su juo dar niekas nesielgė! Patirtas šokas priverčia jį grįžti į praeitį, pažvelgti į savo paties istoriją be įprasto maivymosi ir pasipūtimo. „Prancūziškame romane" – tikrasis F. Beigbeder veidas.

UDK 840-3

Frédéric Beigbeder

Prancūziškas romanas

Romanas

Iš prancūzų kalbos vertė *Lina Barštytė*

Viršelio dailininkė *Aida Čeponytė*

Tiražas 3000 egz.
SL 1686. 2010 06 16. 7,06 apsk. l. l.
Išleido „Tyto alba", J. Jasinskio g. 10, LT-01112 Vilnius,
tel. 2497598, info@tytoalba.lt
Spausdino Standartų spaustuvė, S. Dariaus ir S. Girėno g. 39, LT-02189 Vilnius

Tai istorija apie žmogų, kuris tapo kūniškų malonumų ieškotoju, norėdamas atkeršyti už tai, kad buvo paliktas, apie ciniku tapusį tėvą, nes jam buvo sudaužyta širdis.
Tai istorija apie vyresnėlį brolį, kuris darė viską, kad tik nebūtų panašus į savo tėvus, ir apie jaunėlį, kuris darė viską, kad tik nebūtų panašus į savo vyresnįjį brolį.
Tai istorija apie du vaikus, kurie galiausiai įgyvendino savo tėvų svajones, kad atkeršytų jiems už meilės trūkumą.
Tai istorija apie melancholišką berniuką, kuris augo nužudytoje šalyje su nepavykusios santuokos prislėgtais tėvais.
Tai istorija apie didžiosios išprususios buržuazijos mirtį visoje Prancūzijoje, išskyrus Paryžių, ir apie senojo kilnaus kilmingųjų luomo vertybių išnykimą.
Tai istorija apie šalį, kuri pralaimėjo du karus, bet sugebėjo sudaryti įspūdį, kad juos abu laimėjo, o paskui prarado savo kolonijinę imperiją ir apsimetė, kad tai neturėjo jokios įtakos jos galybei.

Toks yra mano gyvenimas – kaip koks prancūziškas romanas.

FRÉDÉRIC BEIGBEDER
(Frederikas Beigbėdė, g. 1965) – vienas žinomiausių šiuolaikinių prancūzų rašytojų, televizijos, spaudos, reklamos, naktinių klubų žvaigždė. Lietuvių kalba 2002 m. pasirodęs jo romanas „Meilė trunka trejus metus“ iškart tapo perkamiausia knyga, o knygos pavadinimas – visuomenėje tvirtai įsišaknijusia klišė.
Šis autorius garsus ir asmeniškais, įžūliais, provokuojamais savo tekstais, ir ekscentrišku gyvenimo būdu. F. Beigbeder nevengia nei skandalingų pažinčių, nei meilės nuotykių, nei veiklos, už kurią baudžiama įstatymu. 2009-aisiais jis vidury Paryžiaus uosto kokainą nuo mašinos kapoto – o tai draudžiama net ir žvaigždėms. Rašytojas porai parų uždaromas į kalėjimą – taip su juo dar niekas nesielgė! Patirtas šokas priverčia jį grįžti į praeitį, pažvelgti į savo paties istoriją be įprasto maivymosi ir pasipūtimo.
Ir štai prieš mus – tikrasis F. Beigbeder veidas.

ISBN 978-9986-16-770-9

www.tytoalba.lt